

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง
กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

Estimation of Revenue Earned from Sustainable Nature-Based
Tourism Activities in Ko Chang Area, Ko Chang Sub-District,
Trat Province

โดย วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล และคณะ

สิงหาคม 2550

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง
จังหวัดตราด

Estimation of Revenue Earned from Sustainable Nature-Based Tourism
Activities in Ko Chang Area, Ko Chang Sub-District, Trat Province

คณะผู้วิจัย
วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล
ฐิยาพร กันตธาวัฒน์
กิตติพัฒน์ ต้นทเวส

สังกัด
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ชุดโครงการ

ธนาคารข้อมูลเพื่อการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยว
เชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบูรพา(เกาะช้าง)

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการสำรวจรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เกิดขึ้นภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) บุคคลสำคัญที่มีส่วนผลักดันให้เกิดงานวิจัยชิ้นนี้ขึ้นมา คือ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้จัดการและผู้ประสานงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่

งานวิจัยชิ้นนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม คือ ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง นักท่องเที่ยว และ ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ในจังหวัดตราด นอกจากนี้ยังมี เพื่อน ๆ นักวิจัย จากสถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ และ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้เป็นกำลังสำคัญ ที่ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ เหน็ดเหนื่อย อุดหนุน กับการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยขอขอบคุณ หน่วยงาน และ บุคคลที่ได้กล่าวถึงในข้างต้น และขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ หน่วยงานต้นสังกัด ที่ให้โอกาสบุคลากรได้เปิดโลกทัศน์วิจัย ไว้ ณ โอกาสนี้

วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล

ฐิยาพร กันตารณวัฒน์

กิตติพัฒน์ ต้นทเวส

30 สิงหาคม 2550

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในการศึกษาเรื่องการประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราดนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

1. เพื่อประมาณรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
3. เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ และเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 11 ประเภท โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง และ ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ผลสรุปดังนี้

1. ผลสรุปจากการศึกษา

1.1 การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ก. กลุ่มผู้ประกอบการ

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 36 ราย สอบถามถึงอัตราค่าบริการแต่ละกิจกรรมและจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาคำนวณหารายได้ของผู้ประกอบการ ได้ผลสรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสรุปการประมาณจำนวนเงินรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการ

กิจกรรม	รายได้ของผู้ประกอบการ (บาท)
1. เดินป่า / สองล้อ / ดูนก	5,953,500
2. เทียวน้ำตก	840,000
3. นั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน	24,822,000
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	12,285,000
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	13,484,800
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน	3,216,000
7. ล่องเรือชมธรรมชาติ	3,822,000
8. นั่งเรือ ตกปลา / ตกหมึก	3,486,000
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	14,700,000
10. ดำน้ำ - ประเภทน้ำตื้น	73,500,000
11. ดำน้ำ - ประเภทน้ำลึก	19,656,000
รวม	175,765,300

จากตารางแสดงว่า ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งหมดบนเกาะช้าง มีรายได้รวมประมาณ 175.77 ล้านบาท กิจกรรมที่สร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการมากที่สุดคือ กิจกรรมดำน้ำ-ประเภทน้ำตื้น สร้างรายได้ 73.5 ล้านบาท กิจกรรมเทียวน้ำตกเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้น้อยที่สุด คือ 0.84 ล้านบาท เนื่องจากรายได้ที่เกิดขึ้นนี้ เป็นรายได้ที่ทางอุทยานแห่งชาติ เก็บจากนักท่องเที่ยวเป็นค่าเข้าชมน้ำตก ไม่รวมค่าพาหนะเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ข. กลุ่มนักท่องเที่ยว

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวจำนวน 617 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน ชาวต่างประเทศ 217 คน สอบถามถึงการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และค่าใช้จ่ายที่ใช้ ได้ผลสรุปตามรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย คือกิจกรรมเทียวน้ำตก มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ 24.5 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้าง กิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ 26.27 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมา

ท่องเที่ยวที่เกาะช้าง กิจกรรมดำน้ำ-ประเพณีน้ำตื้น แม้จะไม่ใช่กิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ แต่ก็เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากเป็นอันดับสองทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และ ชาวต่างประเทศ

2. กิจกรรมที่มีจำนวนเงินค่าใช้จ่ายแพงที่สุด สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ กิจกรรมเดินป่า มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 800 บาท รองลงมาคือกิจกรรมดำน้ำตื้นและกิจกรรมนั่งช้าง ซึ่งมีค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกันคือ คนละ 500 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจ่ายเงินแพงที่สุดที่กิจกรรมดำน้ำลึก มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 2,800 บาท กิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายสูงรองลงมาคือกิจกรรมเดินป่ามีค่าใช้จ่ายคนละ 960 บาท

3. จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งหมด

กิจกรรม	จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว(บาท)		
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม
1. เดินป่า / สองล้อ / ดูนก	2,648,910	4,381,776	7,030,686
2. เที่ยวน้ำตก	8,785,065	14,676,764	23,461,830
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน	2,207,425	36,996,052	39,203,477
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	6,567,243	11,094,693	17,661,937
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	15,186,973	7,552,014	22,738,988
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย/ป่าชายเลน	8,553,727	1,871,383	10,425,111
7. ล่องเรือชมธรรมชาติ	6,622,275	9,826,612	16,448,888
8. นั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก	4,856,268	8,052,678	12,908,947
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	9,944,339	6,035,856	15,980,196
10. ดำน้ำ - น้ำตื้น	46,443,394	36,295,288	82,738,682
11. ดำน้ำ - น้ำลึก	551,856	25,615,926	26,167,782
	112,367,480	162,399,046	274,766,526

จากตารางแสดงว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้าง มีจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 274.77 ล้านบาท นักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 112.37 ล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีค่าใช้จ่ายประมาณ 162.40 ล้านบาท สาเหตุที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งมี จำนวนคนน้อย

กว่า แต่กลับมีจำนวนเงินค่าใช้จ่ายสูงกว่า ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย และ ผู้ประกอบการคิดอัตราค่าบริการจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 2 – 3 เท่า

ค. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

สัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ 8 แห่ง เพื่อค้นหาว่าหน่วยงานใดเป็นผู้ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีเงินได้จากการทำธุรกิจกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้ง 11 ประเภท ผลการศึกษาไม่พบว่า มีหน่วยงานใดรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีเงินได้นี้

1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ก. ผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ดังนี้

1. ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมต้องมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ไม่สามารถปรับขึ้นอัตราค่าบริการได้ เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกอบการหลายราย มีการแข่งขันด้านราคา ทำให้รายได้มีน้อยลง
2. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลงไป เนื่องจากการท่องเที่ยวขยายตัว ตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร มีการทำนาถุ้ง กิจการเหล่านี้สร้าง ขยะ และ น้ำเสีย มีผลเสียหายต่อปะการังในทะเล และป่าชายเลน ทำให้กิจกรรมที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติหลายประเภทสูญหายไป
3. การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการบางรายลดราคาค่าบริการลง เพื่อตัดราคาผู้ประกอบการรายอื่น โดยการลดคุณภาพการบริการ เช่น ใช้มัดคุเทศก์ที่ไม่ผ่านการอบรม ไม่มีความรู้ มาให้บริการนักท่องเที่ยว อุปกรณ์ที่ใช้ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะทำให้เสียชื่อเสียง อาจมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงในอนาคต
4. การรับนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น จะไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ทำให้มีข้อจำกัดในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จึงต้องรอให้ทางโรงแรมหรือทางเอเยนซี ส่งต่อนักท่องเที่ยวมาให้ และในปัจจุบันบางโรงแรม ก็จัดกิจกรรมบริการนักท่องเที่ยวเองอยู่แล้ว ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อย มีรายได้ลดลง โดยที่ผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นก็มีเงินทุนหมุนเวียนไม่มากพอที่จะแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ได้

ข. ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ทั้งภาครัฐและเอกชน รวม 16 หน่วยงาน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ดังนี้

1. ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้างมีจำกัด

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวเกาะช้างมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้างมีจำกัด ยังมีปัญหาอีกหลายเรื่อง เช่นในหน้าแล้ง น้ำดื่ม น้ำใช้มีไม่เพียงพอ ปัญหาการจัดการขยะ และน้ำเสียที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น

2. สภาพภูมิอากาศ

เกาะช้างอยู่ในเขตลมมรสุม ในหน้าฝนไม่สามารถทำกิจกรรมการท่องเที่ยวบางประเภทได้ จึงทำให้มีคนเดินทางมาท่องเที่ยวน้อย ถ้าต้องการให้มีนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ผู้ประกอบการควรสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมในหน้าฝนได้ด้วย

1.3 แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้

ก. ผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ ดังนี้

1. ทุกภาคี ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน ต้องช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมลงไปกว่าที่เป็นอยู่

2. ควรมีการสร้างสรรคกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา ตามการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ไม่ชอบความจำเจ อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าปัจจุบัน ผู้ประกอบการได้สร้างกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาอีกหลายรายการ

3. ควรมีหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาดูแลเรื่องมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี ปลอดภัย และมีมาตรฐาน เพื่อรักษาชื่อเสียง และ ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

ข. ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ ดังนี้

1. หน่วยงานต่าง ๆ ควรประสานงานกันดูแลเรื่องข้อกำหนดมาตรฐานการบริการ ความปลอดภัย และ อัตราค่าบริการที่แน่นอน
2. ควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้มากเกินไป เนื่องจากพื้นที่เกาะช้างมีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวจำกัด ไม่ควรเน้นที่ปริมาณนักท่องเที่ยว แต่ควรเน้นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม เน้นให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพัก และมีการใช้จ่ายมากขึ้น
3. ผู้ประกอบการไม่ควรมุ่งเน้นรายได้มากเกินไป จนขาดการตระหนักถึงความเสียหายของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท และ สถานที่พักผ่อน ต่าง ๆ ควรรับผิดชอบเรื่องการจัดขยะ และการบำบัดน้ำเสีย
4. ควรสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว ที่ไม่มีฤดูกาลเป็นอุปสรรค เช่น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมในหน้าฝนได้ด้วย

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนี้ใช้วิธีการศึกษาทั้งการประมาณรายได้ของผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว เปรียบเสมือนการวิจัยเรื่องนี้ศึกษาข้อมูลทั้งสองด้าน คือด้านผู้ผลิต และด้านผู้บริโภค โดยได้ค่าประมาณรายได้ของผู้ประกอบการเป็น 175.77 ล้านบาท ได้ค่าประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวเป็น 274.77 ล้านบาท ค่าประมาณทั้งสองค่าที่ได้นี้ มีความแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ค่าประมาณจำนวนเงินรายได้ของผู้ประกอบการเป็นผลการประมาณที่ต่ำกว่าความเป็นจริง (under estimate) ในขณะที่จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เป็นผลการประมาณที่สูงกว่าความเป็นจริง (over estimate)

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการสำรวจของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เรื่องรายได้จากการท่องเที่ยวเกาะช้าง จังหวัดตราด ของปี พ.ศ. 2549 เสนอผลการสำรวจในหมวดค่าบริการการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง คิดเป็นจำนวนเงิน 236.95 ล้านบาท สำหรับ ในการวิจัยเรื่องนี้ ได้ผลการประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คิดเป็นจำนวนเงิน 274.77 ล้านบาทนี้ ผลการประมาณจากงานวิจัยเรื่องนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับผลสำรวจของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ถือว่าเป็นจำนวนเงินที่ไม่

แตกต่างกันมาก จึงอาจประมาณได้ว่า รายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 มีมูลค่าประมาณ 250 ล้านบาท

3. ข้อเสนอแนะด้านนโยบายการท่องเที่ยว

1. ควรมีหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพดูแลเรื่องการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยหน่วยงานนี้ควรเข้ามาดูแลเรื่องการจัดเก็บภาษีเงินได้ เพื่อนำเงินภาษีที่ได้ มาเป็นค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลงจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการกำหนดอัตราค่าบริการ การควบคุมคุณภาพมาตรฐานการบริการ เพื่อรักษาชื่อเสียงของการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง

2. รัฐควรให้การส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนในพื้นที่ให้จัดตั้งเป็นชมรมธุรกิจการท่องเที่ยว สนับสนุนทั้งเงินทุนและความรู้ด้านการทำธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้คนในพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ มีโอกาสเป็นผู้ประกอบการแข่งขันกับผู้ลงทุนจากนอกพื้นที่ได้

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG 4950145

โครงการวิจัย : การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่
เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

คณะผู้วิจัย : วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: Wilailuk.s@bu.ac.th

ฐิยาพร กันตารณวัฒน์: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: thiyaporn.k@bu.ac.th

กิตติพัฒน์ ต้นทเวส: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: kittiphat.t@bu.ac.th

ระยะเวลาโครงการ : วันที่ 1 เดือนกันยายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 31 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประมาณรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราด แบ่งกิจกรรมเป็น 11 ประเภทเนื่องจาก การเก็บรวบรวมข้อมูลรายได้ จากผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยตรงทำได้ยาก และอาจไม่ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงใช้วิธีการวิจัยโดยเก็บข้อมูลทางอ้อมร่วมด้วย คือ เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวและ อีกแนวทางหนึ่งคือรวบรวมข้อมูลภาษีเงินได้จากธุรกิจกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หน่วยงานภาครัฐจัดเก็บจากผู้ประกอบการ ซึ่งคาดว่าข้อมูลภาษีนี้อาจสะท้อนให้เห็นภาพรายได้ของผู้ประกอบการทั้งหมดได้ นอกจากนั้นแล้วในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ และแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้จากการจัดกิจกรรมด้วย

ผลการศึกษาจากผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยว 36 ราย พบว่ารายได้จากการประกอบธุรกิจกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติรวมของทั้ง 11 ประเภท มีมูลค่าประมาณ 175.77 ล้านบาท และจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 617 คน โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน ชาวต่างประเทศ 217 คน พบว่า จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวมีจำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 274.77 ล้านบาท ผลการศึกษาไม่พบว่ามีหน่วยงานภาครัฐหน่วยงานใดที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีรายได้จากการประกอบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 11 ประเภทนี้โดยตรง

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้แก่ สภาพภูมิอากาศ เนื่องจากเกาะช้างอยู่ในเขตมรสุม ในฤดูฝนจะมีฝนตกชุก ทำ

ให้มีนักท่องเที่ยวไม่มาก ผู้ประกอบการบางรายต้องปิดกิจการชั่วคราว เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอค่าใช้จ่าย ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นแต่ผู้ประกอบการไม่สามารถปรับอัตราค่าบริการให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดการแข่งขันด้านราคา นอกจากนี้แล้วยังเกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางประเภทสูญหายไป เช่นกิจกรรมนั่งเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง และ กิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อยที่กำลังจะสูญหายไป แนวทางการแก้ไขปรับปรุงเพื่อเพิ่มรายได้คือ ทุกภาคีไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ ควรช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมลง ต้องมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทนเพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำ กิจกรรมที่แสดงถึงวิถีชีวิต และเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย จะเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจ

คำหลัก : กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายเพื่อ
กิจกรรมการท่องเที่ยว

Abstract

Project Code: RDG 4950145

Project Title: Estimation of Revenue Earned from Sustainable Nature-Based Tourism Activities in Ko Chang Area, Ko Chang Sub-District, Trat Province

Investigators: Wilailuk Sereetrakul: Bangkok University:

E-mail Address: wilailuk.s@bu.ac.th

Thiyaporn Kantathanawat: Bangkok University:

E-mail Address: thiyaporn.k@bu.ac.th

Kittiphat Tantaves: Bangkok University:

E-mail Address: kittiphat.t@bu.ac.th

Project Duration: 1 September 2006 - 31 August 2007

The objective of this project is to estimate the revenue from the 11 nature-based tourism activities organized by entrepreneurs in the Ko Chang area. Due to the difficulties of direct interviews with the entrepreneurs and to avoid bias information, this project is then conducted by gathering the secondary data taken from the government agents who have collected the tax from the entrepreneurs. The tax amount reflects the overall revenue earned from the activities. Another source of data is obtained from the interviews with tourists for the amount spent on tourism activities. Furthermore, this project also studies the factors that affect the revenue changes and the procedures used to develop the activities in order to increase the revenue.

According to the information gathered from 36 entrepreneurs, it is found that the overall revenue of the 11 nature-based tourism activities is 175.77 million Baht. From the interviews with 617 tourists (400 Thais and 217 foreigners), it is found that the estimated spending is 274.77 million Baht. However, according to the government agents, there is no government organization directly responsible for collecting the tax of the activities in the area.

One of the factors that affect the changes of revenue from the nature-based tourism is the weather conditions. The number of tourists drops due to the long period of rain and storms in the monsoon season, which results in the temporary closing of business as the income is too low to compensate the expense. Another factor is the increased fuel prices, while the business service charges cannot be raised due to the competitiveness among the activity providers. The next factor is the exploitation of natural resources which results in the gradual disappearing of traditional nature-based tourism activities such as the sight seeing of the fishing villages and the night boating to see the firefly. The effective solution to increase the revenue is the co-operation among the government agents, business people, and local people to conserve and to protect the environment. Entrepreneurs should provide tourism activities that are challenging and interesting to attract tourists and to cause them to revisit. The activities that involve the traditional Thai way of life and cultural identify are preferable among foreign tourists.

Keywords: nature-based tourism activities, revenue earned from tourism activities, spending of tourism activities

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ฐ
สารบัญตาราง	ฒ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
1.3 คำถามการวิจัย	4
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.6 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	9
1.8 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	9
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	10
2.2 สภาพทั่วไปของเกาะช้าง	27
2.3 ต้นทุนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	44
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	54
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	58
4.1 ข้อมูลทฤษฎีภูมิ	58
4.2 ข้อมูลปฐมภูมิ	60
4.2.1 ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	61
4.2.2 นักท่องเที่ยว	93
4.2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	103
บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
5.1 สรุปผลการศึกษา	112
5.1.1 การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	112
5.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว	115
5.1.3 แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้	116
5.2 อภิปรายผล	119
5.3 ข้อเสนอแนะ	121
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก	
ก. บทควมวิจัย	127
ข. ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และ กิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ	140
ค. แบบสัมภาษณ์	143
ง. รายชื่อผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย	148
จ. รายชื่อผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคล	153
ฉ. รูปภาพการดำเนินการวิจัย	156
ช. ประวัติผู้วิจัยและคณะ	164

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2.1	สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเกาะช้างในปี พ.ศ. 2547 และปี พ.ศ. 2548	40
ตารางที่ 2.2	รายได้จากการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือน เกาะช้าง จังหวัดตราด ในปี พ.ศ. 2548 จำแนกตามหมวดต่าง ๆ	41
ตารางที่ 3.1	จำนวนผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง	51
ตารางที่ 3.2	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เกาะช้าง จังหวัดตราด	54
ตารางที่ 4.1	รายชื่อเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวที่สืบค้น	59
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลอัตราค่าบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสืบค้นจากเว็บไซต์	60
ตารางที่ 4.3	จำนวนผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยว	62
ตารางที่ 4.4	รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของผู้ประกอบการบนเกาะช้าง จำแนกตามประเภทกิจกรรม	89
ตารางที่ 4.5	จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมของนักท่องเที่ยวชาวไทย	94
ตารางที่ 4.6	จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	95
ตารางที่ 4.7	ร้อยละของนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่าง ที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว	96
ตารางที่ 4.8	จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว	97
ตารางที่ 4.9	ค่าสถิติบรรยายค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย	98
ตารางที่ 4.10	ค่าสถิติของค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	99
ตารางที่ 4.11	จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมด	100
ตารางที่ 4.12	จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมด	101
ตารางที่ 4.13	จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งหมด	102

สารบัญตาราง(ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.14	รายชื่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และข้อมูลที่หน่วยงานจัดเก็บ	103
ตารางที่ 4.15	รายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในกลุ่มตัวอย่าง	107
ตารางที่ 5.1	รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของผู้ประกอบการ จำแนกตามประเภทกิจกรรม	113
ตารางที่ 5.2	เปรียบเทียบผลการประมาณจำนวนเงินรายได้ กับจำนวนเงินค่าใช้จ่าย	119

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2.1	ประเภทของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวตามแนวคิดและหลักการ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	19
ภาพที่ 2.2	รูปแบบการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย	24
ภาพที่ 2.3	ภาพที่ตั้งของเกาะช้าง จังหวัดตราด	30
ภาพที่ 2.4	ภาพสถานที่ท่องเที่ยวของหมู่เกาะช้าง	39

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาหลายศตวรรษ โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจะเห็นการรณรงค์ด้านการตลาดอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง นับตั้งแต่โครงการ "ปีท่องเที่ยวไทย" "ประเทศไทย-ประตูสู่อินโดจีน" "Amazing Thailand" ตลอดจนถึง "Unseen Thailand" โดยความสำคัญของการท่องเที่ยวไทยปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนจากการที่มีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้ประเทศไทย ผ่านพ้นวิกฤตทางเศรษฐกิจของอาเซียนนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา บทบาทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ถูกมองว่าช่วยฟื้นฟูสภาพทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้น เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างเงินตราต่างประเทศ สร้างรายได้เชื่อมโยงไปยังสาขาการผลิตอื่น

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการที่รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณ และภาระงานที่มีตัวชี้วัดรายได้จากการท่องเที่ยว โดยในปี พ.ศ. 2548 มีการใช้งบประมาณ 2.5 พันล้านบาท เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว รัฐบาลคาดว่าจะได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 4.5 แสนล้านบาท จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่คาดว่าจะมีจำนวนถึง 13.38 ล้านคน รัฐบาลใช้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์หลักของการพัฒนาประเทศ โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานที่สำคัญสองประการ คือการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศที่มีส่วนช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ประการที่สองคือ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ภาคแรงงานและช่วยลดความยากจนในหมู่ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำตามรายงานบัญชีประชาชาติ (National Account Data) และบัญชีการท่องเที่ยวไทย (Thai Tourism Satellite Accounts) ที่จัดทำโดยสภาการท่องเที่ยวและการเดินทางโลก (World Travel and Tourism Council) (อนันต์ วัฒนกุลจรัส, 2549) รายงานข้อมูลรายได้เฉลี่ยทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มาจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวชาวไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2541 - 2548 เมื่อนำข้อมูลรายได้เฉลี่ยจากการท่องเที่ยวนี้มาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ พบข้อมูลที่น่าสนใจ ที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการท่องเที่ยว ดังนี้

- รายได้เฉลี่ยจากการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่าถึงร้อยละ 13 ของผลผลิตมวลรวมประชาชาติ หรือ 6.55 แสนล้านบาท

- รายได้เฉลี่ยจากการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่าถึงร้อยละ 10 ของการว่าจ้างแรงงาน หรือ 3 ล้านตำแหน่ง

- รายได้เฉลี่ยจากการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่าถึงร้อยละ 13 ของการส่งออก หรือ 4.17 แสน ล้านบาท

- รายได้เฉลี่ยจากการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่าถึงร้อยละ 12 ของการลงทุน หรือ 1.17 แสน ล้านบาท

- รายได้เฉลี่ยจากการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่าถึงร้อยละ 3 ของงบประมาณจากรัฐบาล หรือ 1 หมื่น 3 พันล้านบาท

เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ รัฐบาลมีแนวคิดที่จะให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการพัฒนาพื้นที่ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ จึงได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นในปี พ.ศ. 2546 และต่อมาได้ก่อตั้ง องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ขึ้นเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นทางธรรมชาติ มีเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมอันล้ำค่า ให้สามารถก้าวไปสู่การแข่งขันระดับโลกได้

พื้นที่หมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดตราด ด้วยความโดดเด่นในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ รวมถึงความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แห่งหนึ่งของพื้นที่ฝั่งตะวันออกของประเทศไทย มีชายหาดที่สวยงาม ลักษณะพื้นที่เป็นป่าดิบชื้น มีทัศนียภาพอันงดงาม จากการยอมรับในศักยภาพ และ ความสำคัญของพื้นที่หมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงได้ประกาศให้ หมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นแห่งแรก เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2547 กำหนดแนวเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งประกอบด้วย เกาะช้าง เกาะหมาก เกาะกูด และหมู่เกาะใกล้เคียง ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ รวมทั้งสิ้น 15 ตำบล ของ จ.ตราด เนื้อที่ประมาณ 4,280 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,675,000 ไร่ เป้าหมายหลักในแผนแม่บทของ อพท. มี 3 ประการคือ

1. เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและเพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว จากจำนวนนักท่องเที่ยว 460,000 คน ใน ปี พ.ศ.2548 มีเป้าหมายให้เพิ่มจำนวน เป็น 800,000 คน ในปี พ.ศ. 2556 (ภายใน ปี พ.ศ. 2556 เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง จะมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้

ประมาณ 860,000คน) โดยคาดการณ์การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวใน 3 กลุ่มพื้นที่ใน ปี พ.ศ. 2556 ดังนี้

กลุ่มเกาะช้าง มีจำนวนนักท่องเที่ยว 544,000คน

กลุ่มเกาะหมาก มีจำนวนนักท่องเที่ยว 112,000 คน

กลุ่มเกาะกูด มีจำนวนนักท่องเที่ยว 144,000 คน

2. เพิ่มค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยจาก 1,800 บาท/วัน/คน ในปี พ.ศ. 2548 ให้เป็น 3,600 บาท/วัน/คน ในปี พ.ศ. 2556

3. เพิ่มค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจาก 2,500 บาท/วัน/คน ในปี พ.ศ. 2548 ให้เป็น 5,000 บาท/วัน/คน ในปี พ.ศ. 2556

จากการที่เกาะช้าง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามและอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก มีการเดินทางที่สะดวกสบาย ทำให้มีประชาชนเดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อน บนเกาะช้างเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับจังหวัดตราด เป็นอย่างมาก แต่จากการชะลอตัวอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจ ความตึงเครียดจากการก่อการร้าย และการแพร่ระบาดของโรคใหม่ในภูมิภาค มีผลให้ความต้องการ การท่องเที่ยวนานาชาติลดลง ภาคเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในสภาวะถดถอย หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวกันรุนแรงขึ้น ภาคเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศจึงต้องการ การค้าจุน รายได้จากการท่องเที่ยว ปัจจุบันประชากรของประเทศไทยอยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนที่ยังมีความยากจนอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะอาชีพเกษตรกรต้องพึ่งพาอยู่กับผลผลิตสุดท้ายของเกษตรกร รายได้ขึ้นอยู่กับการขายผลผลิตที่ตนเองมีได้เป็นผู้กำหนดราคา ทำให้ต้องขาดทุน เสียเปรียบพ่อค้าคนกลางอยู่เสมอมา การท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติ ภูเขา ทะเล น้ำตก ต้นไม้ อากาศที่ดี ทิวทัศน์ที่สวยงาม อาจเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร หากมีการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชนขึ้น ก็จะเป็นเครื่องมือสร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้พอเพียงต่อการครองชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เพื่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ล้นหลามเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจบนเกาะช้าง ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวบนเกาะช้างจึงจัดหากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้ นำเสนอนักท่องเที่ยวมากมายหลากหลายกิจกรรม อาทิ กิจกรรมการพายเรือ การดำน้ำดูปะการัง การเที่ยวน้ำตก การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่จัดขึ้นบนเกาะช้างนี้ มีผู้ประกอบการมากมายหลายราย แต่ละรายก็มี

บริการกิจกรรมหลายประเภท แต่ยังมีได้มีหน่วยงานใดศึกษารวบรวมข้อมูลรายละเอียดของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเรื่องราวได้อันเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาตินี้ เพื่อให้ทราบว่าบนพื้นที่เกาะช้างมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทใดบ้าง รายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละกิจกรรมเป็นเท่าไร อะไรคือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม และมีแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างไร เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลต่อธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งรายได้เสริมที่มั่นคงของเกษตรกรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. ศึกษาข้อมูลกิจกรรมและรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
3. หาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ และเกิดความสมดุลต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

1.3 คำถามการวิจัย

1. รายได้รวมที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง มีค่าประมาณเท่าไร
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
3. แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้เพื่อเพิ่มรายได้เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างเป็นอย่างไร
4. ประมาณการรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคตควรเป็นเท่าไร

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ ความประทับใจ ควบคู่กับการได้รับความรู้ในคุณค่าของทรัพยากร ธรรมชาติ ระบบนิเวศน์ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการบริหารและการจัดการที่ได้รับความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชนที่มุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง หมายถึง การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างอย่างยั่งยืนเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 12 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมเดินป่า/ส่องสัตว์/ดูนก
2. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก
3. กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน
4. กิจกรรมขี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ
5. กิจกรรมนั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ
6. กิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย/ชมป่าชายเลน
7. ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
8. กิจกรรมนั่งเรือชมธรรมชาติทางทะเลรอบเกาะ
9. กิจกรรมตกปลา/ปลาหมึก
10. กิจกรรมพายเรือแคนู/คายัค
11. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง(น้ำตื้น)
12. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง(น้ำลึก)

3. ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจที่จัดให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราด ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

4. การประมาณรายได้ หมายถึง การนำจำนวนเลขข้อมูลรายได้ ที่ได้มาจากการกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ มาวิเคราะห์คำนวณเพื่อหาจำนวนเลขข้อมูลรายได้ของผู้ประกอบการทั้งหมดในประชากร ซึ่งในที่นี้หมายถึง ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งหมดบนเกาะช้าง

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 วิธีการศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์วิจัยข้อแรก เรื่องการประมาณรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเก็บรวบรวมข้อมูลรายได้จากการจัดกิจกรรม ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมโดยตรง อาจไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการ อีกทั้งข้อมูลที่ได้ อาจไม่ตรงกับความเป็นจริง ผู้วิจัยจึงใช้แนวทางในการศึกษาร่วม

ด้วยอีก 2 แนวทาง แนวทางแรกเป็นการศึกษาจาก จำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้ไปในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งข้อมูลจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนี้จะเป็นภาพสะท้อนถึงรายได้ของผู้ประกอบการ ส่วนแนวทางการศึกษาอีกวิธีหนึ่งคือ ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ ที่คัดลอกจากฐานข้อมูลของหน่วยงานราชการที่มีการเก็บภาษีรายได้จากการประกอบธุรกิจการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งยังไม่ทราบว่าหน่วยงานราชการใดเป็นผู้จัดเก็บ แล้วนำข้อมูลภาษีที่ได้นั้นมาคำนวณย้อนกลับไปหารายได้ของผู้ประกอบการ กล่าวโดยสรุปคือ ข้อมูลที่จะนำมาใช้ตอบวัตถุประสงค์วิจัยเรื่องการประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว มาจากแหล่งข้อมูล 3 ประเภท คือ จากผู้ประกอบการ จากนักท่องเที่ยว และ จากฐานข้อมูลภาษีเงินได้ของหน่วยงานราชการ

สำหรับวัตถุประสงค์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง และ แนวทางการปรับปรุงการจัดกิจกรรม เพื่อก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยไม่เสียความสมดุลทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินงานโดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการ และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนั้นแล้วเพื่อศึกษาบริบททั่วไปของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และสภาพทั่วไปของเกาะช้าง จึงใช้วิธีการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ทั้งจากเอกสารของหน่วยงาน และจากทางอินเทอร์เน็ต

กล่าวโดยสรุปในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะมีแหล่งที่มาของข้อมูล 2 ประเภทคือ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ มีการรวบรวมมาจาก 2 ทาง คือ

1.1 ข้อมูลเอกสาร

ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งศึกษาได้จาก เอกสารของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) สำนักงานพื้นที่พิเศษ หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1) ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว และ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

- ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ภาษีการค้า ภาษีเงินได้

1.2 อินเทอร์เน็ต

เป็นการสืบค้นข้อมูลในเว็บไซต์ ของ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้บริการ ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ทั้งข้อมูลคำแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนเว็บไซต์ที่มีบุคคลทั่วไปมาให้ข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงเว็บไซต์ของผู้ประกอบการเอกชนที่จัดทำธุรกิจการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และอัตราค่าบริการ ซึ่งมีข้อมูลมากพอสมควร หากแต่เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ถูกกลั่นกรองความถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยจะต้องทำการตรวจสอบข้อมูลที่จะนำมาใช้จากหลาย ๆ แหล่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

2. ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิ จะเก็บรวบรวมจาก กลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ประกอบการ

ข้อมูลที่ต้องการจากกลุ่มผู้ประกอบการ คือ รายได้จากการจัดกิจกรรม ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้จากการจัดกิจกรรม และแนวทางการปรับปรุงเพื่อเพิ่มรายได้ โดยยังคงรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อมในชุมชน

2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้าง

ข้อมูลที่ต้องการจากกลุ่มนักท่องเที่ยว คือ จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ข้อมูลที่ต้องการจาก ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อรายได้จากการจัดกิจกรรม และแนวทางการปรับปรุงเพื่อเพิ่มรายได้ โดยยังคงรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อมในชุมชน

1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม จะใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปดังนี้

1. ผู้ประกอบการ

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เรื่องรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการคำนวณค่าสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อประมาณจำนวนเงินรายได้ที่ได้จากการทำธุรกิจกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่ละประเภท

ส่วน ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ และแนวทางปรับปรุง เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วม กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ เพื่อประมาณค่าสัดส่วนหรือร้อยละของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่ละประเภท และ ประมาณค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภท

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง

ข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ที่ตัดออกจากหน่วยงานราชการ นำไปคำนวณย้อนกลับ ไปหาจำนวนเงินรายได้ของผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงาน เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง รายได้กิจกรรมการท่องเที่ยว และแนวทางในการปรับปรุง เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)

1.6 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลรายละเอียดการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
2. ข้อมูลรายได้ของผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
3. รายงานการวิจัย
3. การสัมมนาเพื่อเสนอผลวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

1. ทราบข้อมูลประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง อัตราค่าบริการกิจกรรมท่องเที่ยว และรายได้ของผู้ประกอบการบนพื้นที่เกาะช้าง
2. ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
3. ทราบแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ เพื่อเพิ่มรายได้ และเกิดความสมดุลต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

1.8 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

จัดสัมมนาเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย ผลักดัน / ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้งานวิจัย (Users) สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางในการวางนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวของ เกาะช้าง และ ปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างด้วย

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย นำมาประมวลแนวคิดที่นำเสนอได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. สภาพทั่วไปของเกาะช้าง
3. ต้นทุนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1 พัฒนาการการท่องเที่ยวประเทศไทย

การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) และ ตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบ มีส่วนประกอบย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยว นอกจากองค์ประกอบภายในระบบแล้ว การท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพ และระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจและการลงทุน สภาพสังคมและวัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน กฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาและ ส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อบรรยากาศการท่องเที่ยว (สร้อยดี อาสาสรรพกิจ, 2543)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสมัยใหม่ของประเทศไทยเริ่มแพร่หลายเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2503 โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ประกาศจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(อ.ส.ท.) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) ในปี พ.ศ. 2522 (วรรณภา วงษ์วานิช, 2539) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายของรัฐบาลในการมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีเนื้อหาสาระที่กล่าวถึงนโยบายการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามลำดับดังนี้

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 (พ.ศ. 2504 - 2519) ยังไม่ได้กล่าวเน้นเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรงมากนัก แต่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเป็นผลที่ได้จากการนำเอานโยบายของ จอมพล สฤษดิ์ มาใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในยุคนี้ได้นำเอาแนวทางการพัฒนาประเทศ ตามทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory) มาใช้ มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ และมีการกระจายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทำให้เกิดมาตรฐานในการบริการและการขยายการลงทุนของภาคเอกชนในด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้รัฐบาลในยุคนั้น ยังได้ดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของธนาคารโลก (World Bank) โดยสนับสนุนการลงทุนภาคเอกชน และกิจการโรงแรมก็เป็นธุรกิจอันดับแรก ๆ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) นโยบายนี้ได้ถูกสานต่อในยุคของจอมพลถนอม กิตติขจร อีกทั้งในขณะนั้นได้เกิดสงครามเวียดนาม สหรัฐอเมริกาได้ใช้ไทยเป็นที่ตั้งฐานทัพในภูมิภาค ส่งผลทำให้เกิดการขยายตัวของการท่องเที่ยวแหล่งบริการและบันเทิงเชิงรมย์ กรุงเทพมหานคร ได้กลายเป็นศูนย์กลางของการพักผ่อนและความบันเทิง (Rest and Recreation – R&R) ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (พลอยศรี โปธยานนท์, 2543)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 รัฐบาลไทย โดยองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ว่าจ้างบริษัท Netherlands Institute of Tourism Development Consultants (TDC) และบริษัท เอสวีจี ณ กลาง ศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นเป็นฉบับแรก โดยกำหนดให้ เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร พัทยา สงขลา และหาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค

อย่างไรก็ตาม จากประวัติการท่องเที่ยวของประเทศ จะพบว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย มีวัตถุประสงค์หลักเพียงอย่างเดียว คือ ด้านเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลได้พิจารณาให้ความสำคัญถึงการเติบโตของการท่องเที่ยวไทยอย่างจริงจัง ในปี พ.ศ. 2520 ได้เริ่มมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย ได้ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่สำคัญของประเทศที่จะสามารถช่วยในการลดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ อีกทั้งพบว่ารัฐบาลลงทุนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวถึงร้อยละ 30 ของการลงทุนของรัฐทั้งหมด โดยเน้นในด้านการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของประเทศ เพื่อให้มีการขนส่งและติดต่อสื่อสารได้สะดวกยิ่งขึ้นต่อเนื่องไปจนถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้มีการลงทุนด้านการขนส่งทางอากาศ 23,000 ล้านบาท ผลของการดำเนินงานดังกล่าวทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น โดยร้อยละ 75 ของนักท่องเที่ยวเดินทางมาทาง

อากาศ ทำให้การพัฒนาด้านการติดต่อสื่อสารช่วยในการดำเนินงานของโรงแรมขนาดใหญ่ และการรถไฟมีบทบาทในการกระจายการท่องเที่ยวไปสู่ระดับภูมิภาคได้ดียิ่งขึ้น (พลอยศรี โปรัตนานนท์, 2543)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) เป็นช่วงการเจริญเติบโตอย่างสูงสุดของการท่องเที่ยวไทย เห็นได้จากนโยบายในการลงทุนของภาครัฐ เพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในการท่องเที่ยว และมีการลงทุนในเชิงธุรกิจเป็นจำนวนมากในภาคเอกชน โดยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด เทคโนโลยีและการพลังงาน และสร้างกลไกระบบประสานแผนปฏิบัติการเพื่อให้มีการนำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ภาคปฏิบัติ รวมทั้งประสานแผนงานด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการตลาด ซึ่งความตั้งใจส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล จะเห็นได้จากการที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้มีการประกาศปีท่องเที่ยวไทย หรือ Visit Thailand Year ในปี พ.ศ. 2530 (หรือปี ค.ศ.1987) และปีศิลปหัตถกรรมไทยในปี พ.ศ. 2531-2532

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ในช่วงของการใช้แผนพัฒนาฉบับนี้ การท่องเที่ยวในประเทศไทยอยู่ในสถานะที่ค่อนข้างซบเซา อันเนื่องมาจากภาวะสงครามอ่าวเปอร์เซีย (Gulf War) ครั้งที่ 1 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในประเทศไทย อย่างไรก็ตามในส่วนของนักท่องเที่ยวได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการค้าบริการสาขาต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งรายได้ของประเทศ โดยมุ่งสนับสนุนภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจการค้าบริการ ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการค้าบริการที่สำคัญของประเทศได้แก่ การท่องเที่ยว แต่กระนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 นี้ ยังมีข้อจำกัดที่ได้เสนอไว้ถึง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการตลาด ซึ่งพบว่าแหล่งท่องเที่ยวหลักหลายแห่งอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยว ตามบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญขยายตัวไม่ทัน ไม่ได้มาตรฐานและไม่เป็นระเบียบ 2) การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวยังมีจำกัด ทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณและ 3) ในด้านประสานแผนการปฏิบัติงาน ยังขาดกลไกประสานระหว่างหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ แหล่งท่องเที่ยวขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสมอันเนื่องมาจากการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นไปอย่างปราศจากทิศทาง ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีช่องทางให้หลบเลี่ยงได้ ทำให้มีปัญหาการบุกรุกทำลายสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

จากข้อจำกัดข้างต้น จึงได้มีการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 3 ประการ คือ 1) ดำเนินการให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยแนวปฏิบัติการในการร่วมมือกับประเทศในอาเซียนในทางการตลาด แทนการแข่งขันและสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชนในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทใหม่ ๆ 2) อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยว โดยให้มีแผนแม่บทเพื่อพัฒนาฟื้นฟูสภาพแหล่งท่องเที่ยว นำมาตรการทางกฎหมายมาควบคุม รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชน องค์กรภาครัฐและประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งอยู่ในข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ในกลยุทธ์รักษาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการขยายตัวด้านการตลาดได้ระยะยาว และได้กำหนดมาตรการเพื่อรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากที่ดิน มาตรการควบคุมและการจัดการกำจัดน้ำเสียส่วนรวมในแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดในทางปฏิบัติ โดยมีแผนจังหวัดเป็นแผนชี้้นำแผนงานและโครงการดำเนินงาน 3) พัฒนาและยกระดับคุณภาพกำลังคนด้านการท่องเที่ยว (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543 และ วรรณ วรชวีนิช, 2539)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้มีการเน้นถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวิถีของชุมชนในท้องถิ่น ให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการ ตั้งแต่ระดับองค์การบริหารส่วนตำบลจนถึงระดับหมู่บ้าน ซึ่งได้มีเป้าหมายในการเน้น “คน” เป็นจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาประเทศ โดยให้ประชาชนทุกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกระดับ ทั้งในด้านการวางแผน และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยตรง (วรพล วัฒนะเหลียงอรุณ, 2544 และ จำภา หอมเศรษฐี, 2541) ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 นี้ ได้สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ว่าจ้างสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยขึ้น และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติใน พ.ศ. 2544

ใน พ.ศ. 2540 นี้ ได้เกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เกิดการทรุดตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับมีการประกาศลดค่าเงินบาทของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ทำให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวราคาถูก ดึงดูด

ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น การท่องเที่ยวซึ่งเป็นธุรกิจที่ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากวิกฤติเศรษฐกิจ จึงเป็นที่คาดหวังให้เป็นแหล่งรายได้หนึ่งในการนำเงินตราเข้าประเทศ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดน่าจะเป็นการชะลอตัวของเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา การทรุดตัวอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจประเทศญี่ปุ่น ความตึงเครียดของการก่อการร้าย และภาวะสงครามอ่าวเปอร์เซีย (Gulf War) ครั้งที่ 2 การแพร่ระบาดของโรคใหม่ ๆ ในภูมิภาค ซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่กำลังอยู่ในระยะฟื้นตัวจากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540 ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ความต้องการการท่องเที่ยวนานาชาติลดลง ในขณะที่การแข่งขันเพื่อแย่งชิงนักท่องเที่ยวรุนแรงมากขึ้น ถึงแม้จะไม่เป็นที่ประจักษ์ชัดในขณะนี้ว่า ภาคการท่องเที่ยวของไทยกำลังเข้าสู่ภาวะแห่งวิกฤติ ในขณะที่ภาคเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศกำลังต้องการการค้ำจุนจากรายได้จากภาคการท่องเที่ยว ทำให้มีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหามี 2 กลุ่ม คือ 1) แก้ไขปัญหาเร่งด่วนโดยการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยวให้ได้สูงสุดเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ โดยการขยายตลาดการท่องเที่ยว 2) การแก้ไขปัญหาโครงสร้าง โดยแก้ไขประเด็นปัญหาการบริหารจัดการ (Management Issue) อันเกิดจากการขาดการประสานงานภายในภาครัฐและการจัดการปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรท่องเที่ยว ในการแก้ปัญหานี้ได้มีการกำหนดให้ “การท่องเที่ยวยั่งยืน” เป็นวาระแห่งชาติ ตั้งเป้าหมายให้ไทยเป็น “แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสูง” โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 นี้ ยังคงเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นฐานสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย นอกจากนี้ยังมีการเตรียมความพร้อมให้การปกครองส่วนท้องถิ่นในการถ่ายโอนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งยังมีเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกับภาคเอกชนให้เกิดการท่องเที่ยวพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-tourism) อย่างสมบูรณ์ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2544)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 9 ในปัจจุบันข้างต้น แสดงให้เห็นพัฒนาการของการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งมีการขยายตัวและมีความหลากหลายของการท่องเที่ยวมากขึ้น ครอบคลุมการท่องเที่ยวจากเดิม 3 รูปแบบใหญ่ ๆ ตามที่ Erick Cohen (1996) ได้จำแนกไว้ในหนังสือ Thai Tourism คือ การท่องเที่ยวในชุมชนชาวเขาในภาคเหนือ ที่เรียกกันว่า Jungle Tour หรือ ทัวร์ป่า การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะต่าง ๆ ในภาคใต้และภาคตะวันออก และสุดท้ายการท่องเที่ยวตามสถานเริงรมย์ในกรุงเทพฯ ซึ่งเกี่ยวพันกับการขาย

บริการทางเพศ หรือ Sex Tour และต่อมา Cohen ได้จำแนกประเภทย่อยของการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ออกเป็น 6 ประเภท คือ

- 1) การท่องเที่ยวเพื่อชมความงามธรรมชาติ (Natural Attractions)
- 2) การท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ (Historical Attractions)
- 3) การท่องเที่ยวเพื่อรู้จักชนกลุ่มน้อย (Ethnic Attractions)
- 4) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Attractions) ซึ่งจะเห็นได้ในเวลาที่ต่างกัน ตามปฏิทินการท่องเที่ยวในงานประเพณีต่าง ๆ
- 5) การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน (Vacationing Attractions) เช่น การท่องเที่ยวกีฬา และนันทนาการต่าง ๆ
- 6) การเยี่ยมชม “สังคมชาวนา” (Peasant Attractions) ซึ่งตรงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) ในปัจจุบัน

2.1.2 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

ความยั่งยืน (Sustainability) คำว่า Sustainability หรือ Sustainable นั้น Oxford English Dictionary (Hornby, 1995 อ้างใน สัมพันธ์ มีสิทธิ์, 2540) ให้คำนิยามว่า Sustainable คือ ความสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ to Sustain คือ การรักษาบุคคล ชุมชน ไม่ให้ล่มสลาย หรือรักษาชีวิตให้ดำรงอยู่ได้

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรมในขณะเดียวกัน ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืนยาว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542)

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททุกแห่ง
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้อกับ

ธรรมชาติและวัฒนธรรม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์สู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือการประชุม EARTH SUMMIT ที่กรุง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะจุดหมายปลายทางจะเป็นที่ใด จะเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก ทั้งในเมืองและชนบท ในการประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า หมายถึง “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ การท่องเที่ยวนี้มีความหมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย”

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) กำหนดหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังนี้

- 1) ต้องเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using Resource Sustainable) หมายถึง การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการทำธุรกิจการท่องเที่ยวในระยะยาว
- 2) ลดการบริโภคที่มากเกินไปและลดปริมาณของเสียที่ปล่อยออกสู่ระบบนิเวศ (Reducing Over-consumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว
- 3) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintaining Diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 4) ต้องประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติการพัฒนาท้องถิ่น (Integration Tourism into Planning) และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5) เป็นการท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting Local Economy) โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6) การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่น (Involving Local Communities) ในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย

7) มีการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชน ท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Consulting Stakeholders and the Public) ซึ่งมีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8) มีการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติ ในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับบริการการท่องเที่ยว

9) การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing Tourism Responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10) การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

จากหลักการข้างต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสามารถนำไปสร้างกรอบแนวปฏิบัติได้ 10 ประการ คือ

1) มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณสุขปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ

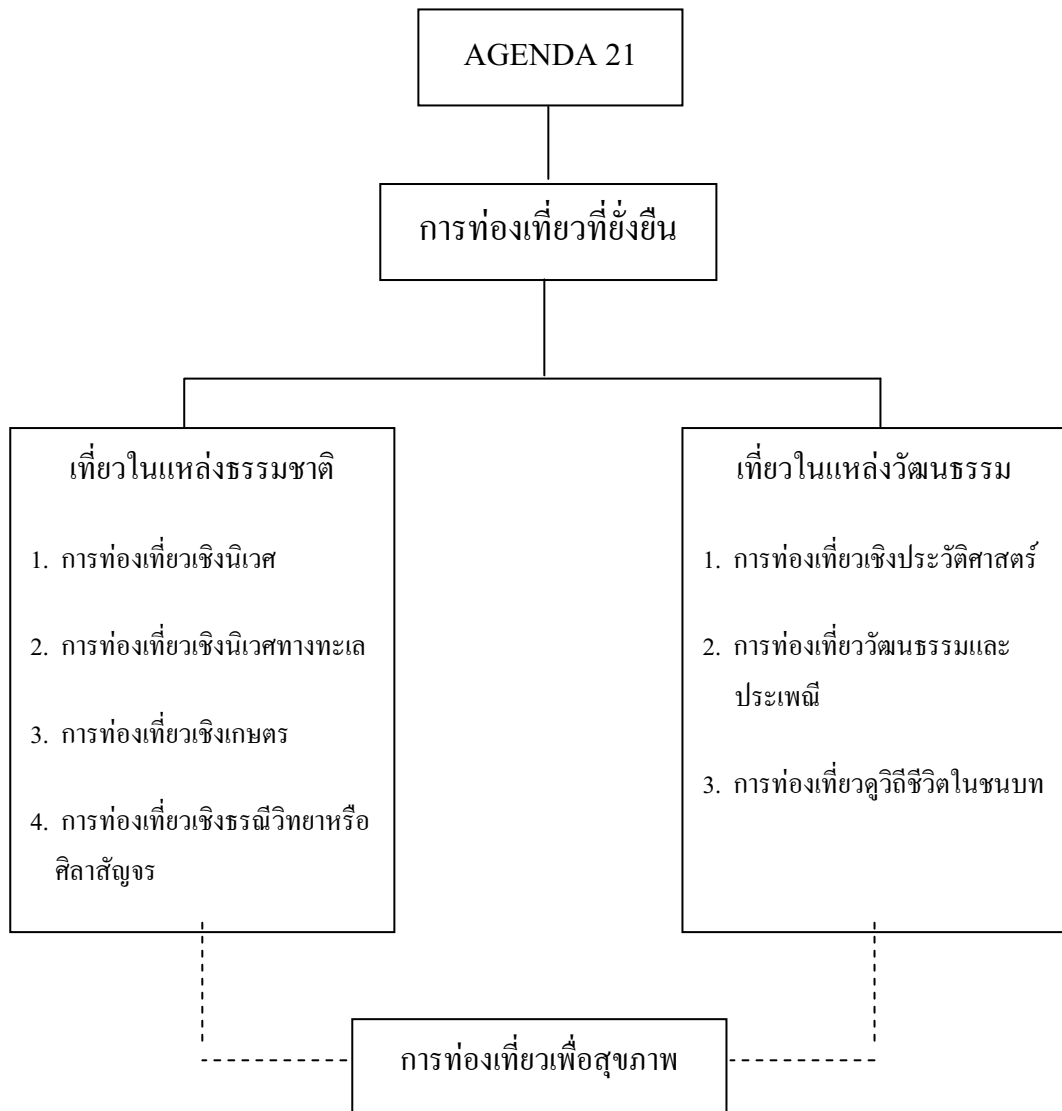
2) มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

3) มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบ ถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่นั้น ๆ

- 4) มุ่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและห่วงใยในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย
- 5) มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย
- 6) มุ่งกระจายรายได้และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น
- 7) มุ่งจ้างงานในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจ และได้รับผลตอบแทนสูงให้แก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น
- 8) มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อจะช่วยยกระดับการบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น
- 9) มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาว เพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป
- 10) มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค ระหว่างภาคธุรกิจท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาล บนหลักการข้างต้น

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมปรับสภาพการจัดการ เพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัย การรับผิดชอบต่อสังคมเป็นใหญ่ ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน (All Tourism Should be Sustainable Tourism) ดังนั้น หลักการพื้นฐานของความยั่งยืนจะต้องได้รับการปฏิบัติโดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด ไม่จำเพาะแต่การท่องเที่ยวเฉพาะอย่างการท่องเที่ยวขนาดเล็ก การท่องเที่ยวราคาแพง หรือการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดบน (Elite Market) เท่านั้น หากยังรวมถึงการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ หรือการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Market) ด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542)

ในการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น นักวิชาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้จำแนกรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนออกเป็น 2 รูปแบบตามทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2544ก) คือ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังรูปที่ 2.1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 2.1 ประเภทของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวตามแนวคิดและหลักการ
พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ที่มา : จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2544ก

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism)

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเล และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน กิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเล อาทิ เดินป่าชมธรรมชาติ ป่าบนเกาะ ป่าชายหาด ป่าชายเลน การดำน้ำดูปะการัง

1.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.4 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาหรือศิลาสัญจร (Litho Travel) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นลานหินทราย อุโมงค์ โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอก หินย้อย เพื่อดูความงามภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหินประเภทต่าง ๆ และซากฟอสซิล ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism)

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อาจจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ต่าง ๆ อาทิ ทัวร์เส้นทางศิลปะขอม ตามรอยพ่อขุนเม็งราย เทียวอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.2 การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นจัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลิน และมีความรู้ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดก

ทางวัฒนธรรมโดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยววัฒนธรรม และประเพณี ได้แก่ งานประเพณีในราชสำนัก (ประเพณีหลวง) และประเพณีพื้นบ้าน อาทิ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

2.3 การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism or Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวรูปแบบนี้ ได้แก่ หมู่บ้านช้าง (ปางช้าง) หมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำเครื่องเงิน หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านจักสาน หมู่บ้านทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยมีกิจกรรมเพื่อการรักษาสุขภาพเป็นกิจกรรมสำคัญในการท่องเที่ยว เช่น การพักผ่อนใน รีสอร์ทที่มีบริการรักษาสุขภาพ การท่องเที่ยวที่มีโปรแกรมการรับประทานอาหารชีวจิต อาหารมังสวิรัต การฝึกสมาธิ การฝึกออกกำลังกาย เป็นต้น มักมีกำหนดเวลาช่วงหนึ่งเพื่อให้เกิดผล เช่น 7 วัน 5 วัน หรือ 3 วัน เป็นต้น (กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545)

ทั้งนี้ กิจกรรมของการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2544) ประกอบด้วย

1. เดินป่าชมธรรมชาติ (Hiking) ในการเดินชมระบบนิเวศบางครั้งก็พึ่งพาสัตว์ต่าง ๆ เช่น นั้งช้าง ชีม้่า ชีล่อ นั้งเกวียน เป็นต้น
2. ดูนก ดูแมลง (Bird Watching) ผู้สนใจชีวิตของสัตว์ปีกทั้งหลายเดินชมป่า เพื่อส่องหานกนานาชนิด แมลง ผีเสื้อ ตั๊กแตน ตัวด้วง และหิ่งห้อย เป็นต้น
3. ล่องแพ ล่องเรือยาง พายแคนู (Rafting Canoeing) การล่องแพมีทั้งแพไม้ไผ่ เรือยางในลำธาร แก่งหิน สำหรับแคนูสามารถพายเที่ยวในลำธาร แก่ง และคลองน้ำจืดกับคลองน้ำกร่อยในพื้นที่ป่าชายเลนได้ เป็นการเที่ยวชมนิเวศในสายน้ำต่าง ๆ
4. ดำน้ำ (Diving) มีทั้งการดำน้ำตื้น(Skin Diving) และประดาน้ำ(Scuba Diving)
5. ล่องเรือใบ(Sailing) มีทั้งเล่นเรือใบในน้ำจืด และน้ำทะเล บางลำสามารถพักค้างแรมในเรือเที่ยวท่องเที่ยวไปตามเกาะแก่งต่าง ๆ

6. ขี่จักรยาน (Biking) ขี่จักรยานไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ลัดเลาะไปตามทางเดินป่าได้
7. เกษตรสัญจร (Agro-tour) ชมพื้นที่เกษตรกรรมต่าง ๆ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สร้างขึ้น ทั้งสวนเกษตร วนเกษตร และฟาร์มปศุสัตว์
8. เที่ยวหมู่บ้านชนบท ดูวิถีชีวิตชาวบ้าน (Rural Tour) หมู่บ้านที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ อาทิ หมู่บ้านเลี้ยงช้าง หมู่บ้านทอผ้าไทย และหมู่บ้านที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นน่าสนใจ
9. เที่ยวถ้ำดูหิน ฟอสซิล (Litho Tour) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของอุโมงค์ ถ้ำ หินงอก หินย้อย ศึกษาหินและ ฟอสซิล

2.1.3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แม้การท่องเที่ยวจะทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนในมูลค่านับแสนล้านบาท ส่งผลดีต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ในด้านตรงกันข้ามกลับทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและภาพพจน์ของการท่องเที่ยวถดถอยลง การจัดการการท่องเที่ยวโดยทั่วไป มักประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ซึ่งภายใต้ความต้องการในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์และกระแสของโลก ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน คือ

- 1) กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
- 2) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
- 3) กระแสความต้องการพัฒนามนุษย์ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

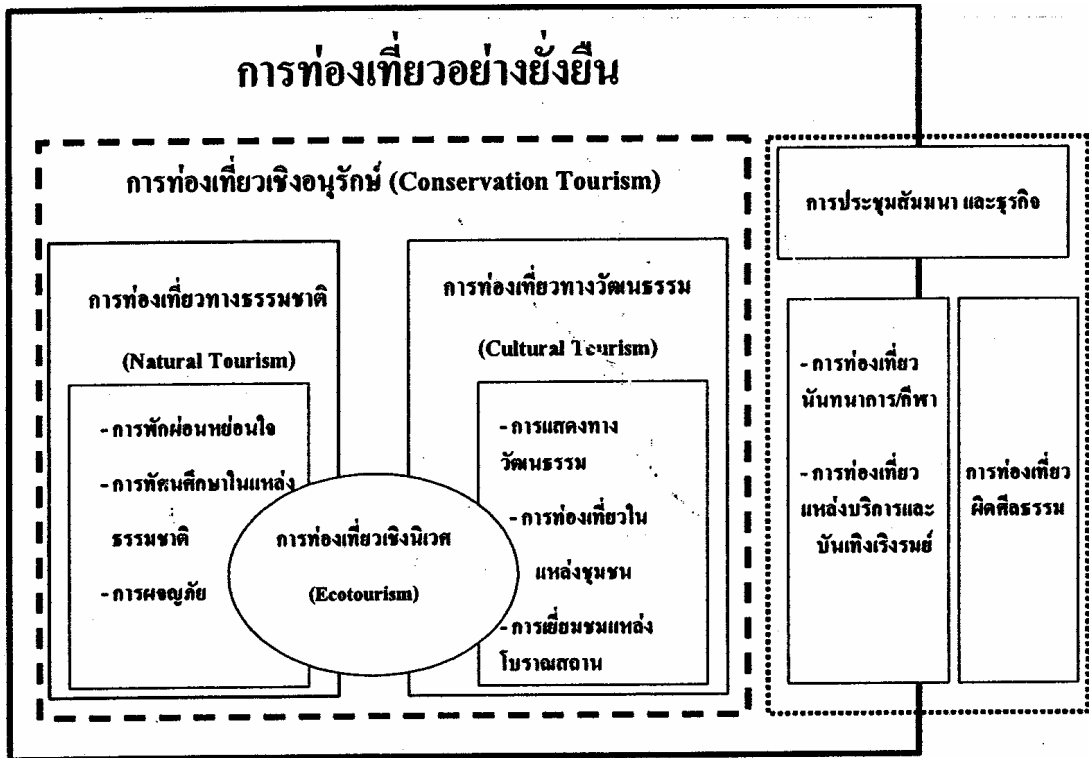
จากทั้ง 3 กระแสนี้ ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติ นั่นคือการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ได้เริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2519 เมื่อมีการเสนอแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับแรก แต่เนื้อหาของแผนได้มุ่งเน้นในด้านเศรษฐศาสตร์เป็นหลัก มีการกล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพียงลอย ๆ (อุตร วงษ์ทับทิม และคณะ, 2545) ต่อมาได้มีการเสนอแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่สังคมไทยเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2530 และเมื่อ พ.ศ. 2538-2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ประกาศนโยบายชั่วคราวสำหรับการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งใน พ.ศ. 2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้างให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยขึ้น ซึ่งสามารถให้คำจำกัดความดังนี้ คือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

สร้อยดี อาสาสมัครพิภพ (2543) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้ คือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ธรรมชาติและระบบนิเวศเป็นหลัก โดยมีส่วนประกอบของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศนั้น ๆ รวมอยู่ด้วย ทั้งนี้ รูปแบบของกิจกรรมและวิธีดำเนินการในทุกกระบวนการ ต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสังคมน้อยที่สุด นำไปสู่การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและสังคมก่อให้เกิดการเรียนรู้ และจิตสำนึกที่ดีต่อผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง”

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งหรือส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและระบบนิเวศ มีการจัดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีการให้การศึกษแก่ผู้ท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นที่การศึกษาธรรมชาติและระบบนิเวศโดยมีส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือระบบนิเวศนั้น ไม่ว่าจะชุมชน วัฒนธรรม หรือ การผจญภัยเล็กน้อยเข้ามาเป็นส่วนเสริม ดังรูปที่ 2.2

ที่มา : รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศท.2540 นานสนอค์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ดังนี้

- 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่ จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature – based Tourism)
- 2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ การควบคุม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรม เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education – based Tourism)

4) องค์ประกอบด้านองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of Local Community or People Participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass Root) จนถึงการปกครองท้องถิ่นและอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation – based Tourism)

หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไป ความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้ และสัมผัสกับระบบนิเวศมีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติ (ที่รวมเอาลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติหรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ไว้) ลักษณะเฉพาะนี้ทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ใช่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แม้ว่าจะมีความคาบเกี่ยวกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวธรรมชาติ จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงมีบางส่วนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ หรือแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ อาจมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ ได้ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นดังนี้

1) การท่องเที่ยวแนวใหม่ที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบปกติ หรือแบบประเพณีนิยม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก และเน้นการส่งเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

2) ไม่ใช่สิ่งตรงข้ามกับการท่องเที่ยวแบบคณะใหญ่ (Mass Tourism) เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้ถูกจำกัดที่ขนาดของการท่องเที่ยว แต่จำกัดที่รูปแบบกิจกรรมและขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ สามารถทำลายสิ่งแวดล้อมได้เช่นเดียวกัน หรือมากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หากปราศจากการจัดการที่ดี

3) ไม่จำเป็นต้องเป็นการจัดการที่ง่าย ๆ ราคาถูก มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยากลำบาก มีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อย เพียงแต่ต้องมีการจัดการที่ดี มีการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว และให้ประโยชน์ที่เหมาะสมตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่มทุกระดับและมีรายได้สูงได้เช่นกัน

4) ให้ความสำคัญในการให้การศึกษา และสร้างจิตสำนึกมากกว่าการให้ความพึงพอใจอย่างไม่มีขอบเขตของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีการประสานความเข้าใจกันอย่างเหมาะสมตลอดกระบวนการ

จากการศึกษากำหนดความหมายและนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว ทำให้ทราบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) หมายถึง มีรูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่รักษาคุณภาพ ทั้งการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

2.2 สภาพทั่วไปของเกาะช้าง

จากเอกสารรายงานสรุปของกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ที่ได้จัดทำไว้เมื่อ ปี พ.ศ. 2538 มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของเกาะช้างดังนี้

2.2.1 สภาพทั่วไปทางกายภาพ

ที่ตั้ง

กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งกิ่งอำเภอเกาะช้างขึ้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2537 โดยใช้อาคารของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างเป็นที่ว่าการอำเภอเกาะช้างชั่วคราว กิ่งอำเภอเกาะช้างมีลักษณะเป็นหมู่เกาะห่างจากอำเภอแหลมงอบทางทะเล 9 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดตราดทางทะเล 25 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 340 กิโลเมตร ประกอบด้วย หมู่เกาะน้อยใหญ่

รวม 28 เกาะ มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 650 ตารางกิโลเมตร เฉพาะเกาะช้างมีพื้นที่ 429 ตารางกิโลเมตร เป็นเกาะที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศรองจากเกาะภูเก็ตซึ่งมีพื้นที่ 543 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือจด	ทะเลอ่าวไทยและอ่าวแหลมมอญ
ทิศใต้จด	ทะเลอ่าวไทยและอ่าวเกาะภูเก็ต
ทิศตะวันออกจด	ทะเลอ่าวไทยและอ่าวเมืองตราด
ทิศตะวันตกจด	ทะเลอ่าวไทย

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ทั้งหมดเป็นเกาะมีที่ราบบริเวณชายฝั่งและอ่าวต่าง ๆ ประมาณร้อยละ 15 ของพื้นที่ กิ่งอ่าวทั้งหมด และร้อยละ 85 เป็นภูเขา ซึ่งมีความสูงระดับปานกลาง มียอดเขาสูงสุดระดับ 743 เมตร จากระดับน้ำทะเล (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2537) ทั้งนี้ได้ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2525 มีเนื้อที่ 406,250 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 52.46 ของพื้นที่ทั้งหมด

พืชพันธุ์เป็นพื้นที่ป่าไม้ 3 ชนิด

1. ป่าดิบชื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ขนาดกลางถึงใหญ่ มีไม้มะขาง และไม้ตะเคียนราก เป็นไม้เด่น
 2. ป่าชายเลน
 3. ป่าชายหาด – ป่าโกงกาง ใบเล็ก ใบใหญ่ โปรงแดง แสมขาวกระทิง หูกวาง รักทะเล
- ทรัพยากรสัตว์ป่า มี 4 กลุ่ม
1. สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น หมูป่า ลิงแสม
 2. นก เช่น นกยางทะเล เหยี่ยวแดง
 3. สัตว์เลื้อยคลาน เต่ากระ เต่าตนุ กบเกาะช้าง
 4. สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

ทรัพยากรทางทะเล ได้แก่ ปะการังกิ่ง ปะการังก้อน หญ้าทะเล

ทรายชายหาดหินรอบเกาะ ลึกสุดของทะเล 35 เมตร

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป

จากการวิจัยของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2537) รายงานสภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของเกาะช้าง ดังนี้

ฤดูกาล เกาะข้างมี 3 ฤดู ประกอบด้วย

1. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
2. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนไปถึงเดือนกุมภาพันธ์ ในระยะนี้มีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมพื้นที่ ทำให้อุณหภูมิลดลง อากาศหนาวเย็น
3. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ในระยะนี้ดวงอาทิตย์กำลังเคลื่อนผ่านเส้นศูนย์สูตรไปทางซีกโลกเหนือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือมีกำลังค่อนข้างจะแปรปรวน มีฝนตกน้อย ทำให้มีอากาศอบอ้าวโดยเฉพาะในเดือนเมษายน

อุณหภูมิ

อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส ซึ่งเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอุณหภูมิสูงที่สุดคือ 32.9 องศาเซลเซียส และเดือนมกราคมมีอุณหภูมิต่ำที่สุด 20.7 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนนั้นตกเกือบตลอดทั้งปีโดยเฉพาะในช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคมจะมีฝนตกชุกมากปริมาณน้ำฝนประมาณ 5,500-6,500 มิลลิเมตรต่อปี และในรอบหนึ่งปีมีฝนตกประมาณ 190.4 วัน ปริมาณฝนตกมากที่สุดช่วงเดือนสิงหาคม และน้อยที่สุดในเดือนธันวาคม

การดำเนินชีวิตของคนบนเกาะข้างต้องขึ้นอยู่กับกระแสลมและกระแสน้ำ กระแสลมที่สำคัญได้แก่

1. ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (ลมมรสุม) ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม จะมีลมพัดจากทะเลเข้าหาฝั่ง คลื่นลมจากทางทิศตะวันตกและทิศใต้ (ด้านนอก) ของเกาะมีคลื่นลมแรง มีความสูงของคลื่นถึง 6 เมตร ซึ่งเรือเล็กไม่สามารถออกจากฝั่งได้ถึง 6 เดือน บางครั้งคลื่นสูงมาก ๆ จนกระทั่งเรือใหญ่ก็ไม่สามารถออกจากฝั่งได้
2. ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (ลมว่าว) ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม ลมจะพัดจากฝั่งตะวันออกสู่ทะเลคลื่นลมมีลักษณะที่บางครั้งสูงถึง 4 เมตร ยิ่งห่างฝั่งมากคลื่นจะใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ และจะมีเป็นช่วง ๆ ละ 3-7 วัน จะค่อย ๆ เบาลงจนคลื่นลมสงบ อีก 1-2 สัปดาห์จะมีคลื่นลมมาอีกสลับกันไป ด้านนอกของเกาะเรือเล็กจะออกจากฝั่งไม่ได้ ส่วนด้านในของเกาะเรือไม่สามารถเทียบท่าได้เพราะคลื่นพัดเข้าหาฝั่ง
3. ลมใต้ (ลมพายุ) ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ลมจะพัดจากทะเลเข้าหาฝั่ง คลื่นลมมีลักษณะห่างคล้ายลูกคลื่นไม่รุนแรง นักท่องเที่ยวและนักตกปลานิยมมาท่องเที่ยวและตกปลาในช่วง 3 เดือนนี้มากที่สุด

4. ลมเปลี่ยนฤดู (ลมมรสุม) ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม และเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่จะเข้าและออกจากฤดูฝน อากาศจะแปรปรวนทำให้เกิดลมหมุนและลมมรสุมลอยขึ้นไปบนอากาศ ซึ่งลมเปลี่ยนฤดูมีอำนาจร้ายแรง ถ้าพัดผ่านในทะเลตรงกับเรือลำใดจะทำให้เรือลำนั้นแตกและอัปปางทุกลำ

ภาพที่ 2.3 ภาพที่ตั้งของเกาะช้าง จังหวัดตราด

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ประวัติความเป็นมา

ในเอกสารรายงานสรุปกิ่งอำเภอเกาะช้าง(2538) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของกิ่งอำเภอเกาะช้าง ไว้ดังนี้

กิ่งอำเภอเกาะช้างมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากมีเรือสำเภามาจากเมืองจีนเพื่อค้าขายกับ เมืองญวน เมืองเขมร เมืองเกาะกงและเข้ามาถึงเมืองตราด โดยหากเรือสำเภาเข้ามาในช่วงฤดูมรสุมจะหยุดหลบคลื่นลมตามหมู่เกาะช้าง บริเวณบ้านด่าน บ้านคลองสน อ่าวสลักเพชร และอ่าวบางเบ้า จึงเชื่อกันว่าชาวจีนที่มาค้าขายกับเรือสำเภาเป็นชนกลุ่มแรกที่มาอาศัยอยู่และตั้งถิ่นฐานทำมาหากินที่เกาะช้าง นอกจากนี้ประวัติศาสตร์สำคัญของเมืองตราดคือ สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงรวบรวมไพร่พล โดยใช้เมืองตราดเป็นเมืองหน้าด่านกันชนทำหน้าที่ส่งเสบียงอาหารก่อนเคลื่อนทัพเรือออกจากจันทบุรียกไปขับไล่พม่าเพื่อกอบกู้เอกราช หลังจากที่ไทยเสียกรุงศรีอยุธยาให้กับพม่าในช่วงปี พ.ศ. 2310

ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2325 เมืองตราดยังคงขึ้นกับกรมท่า สังกัดอยู่ในฝ่ายกิจการต่างประเทศและการคลัง ในฐานะหัวเมืองชายฝั่งทะเลและเป็นเมืองท่าสำคัญแห่งหนึ่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ไทยได้ทำศึกกับเจ้าอนุวงศ์ แห่งเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งต่อมาหนีไปสวามิภักดิ์กับญวน ทำให้ไทยกับญวนผัดใจกันจนต้องทำสงครามในปี พ.ศ. 2371 โดยมีเมืองตราดเป็นแหล่งกำลังพลและเสบียงอาหารที่สำคัญ มีการตั้งป้อมค่ายอยู่ที่บ้านแหลมหิน ปากอ่าวเมืองตราด

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสเมืองตราดถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2427 ได้เสด็จทางชลมารค โดยเรือพระที่นั่งเวสชาติตรี ต่อจากนั้นในปี พ.ศ. 2436 เกิดกรณีพิพาทระหว่างฝรั่งเศสกับสยาม เนื่องจากฝรั่งเศสล่าเมืองขึ้นโดยได้ยึดเขมรและญวนและมีกรณีขัดแย้งกับสยามคือ ฝรั่งเศสกล่าวหาว่าสยามล่องลำดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นดินแดนของเขมรมาก่อนทำให้เกิดการสู้รบกัน ต่อมาฝรั่งเศสจึงปิดล้อมกรุงเทพโดยนำเรือรบเข้ามาในเจ้าพระยา สยามจึงต้องยอมสงบศึกโดยทำสัญญายกดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมดให้แก่ฝรั่งเศสพร้อมทั้งจ่ายค่าเสียหายที่เรือรบฝรั่งเศสถูกยิง

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงสนพระทัย เรื่องการปกครองส่วนกลาง จึงจัดตั้งการปกครองส่วนภูมิภาค คือ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล และสุขาภิบาล เพื่อส่งตัวแทนพระองค์ให้ทำหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชากร สำหรับกรณีเกาะช้างเนื่องจากมีเรือสำเภาจีนมาติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าและมีคนจีนมาตั้งหลักฐานเป็นจำนวนมาก ทางราชการจึงได้จัดตั้งด่าน ศุลกากรสถาน (Custom

House) เพื่อเก็บภาษีจากเรือสำเภาจีนขึ้นที่บ้านด่าน ตำบลเกาะช้าง เนื่องจากเป็นแหล่งรวมของการค้าขายที่เรือสำเภาจีนจะนำสินค้าจากเมืองจีนมาขายส่วนหนึ่งและแล่นต่อไปยังกรุงเทพฯ ซึ่งหากลับจะแวะพักที่บ้านด่านอีกทีหนึ่ง ต่อจากนั้นในปี พ.ศ. 2440 จึงได้จัดตั้งเป็นอำเภอเกาะช้าง ตั้งอยู่ที่บ้านด่าน ตำบลเกาะช้าง ซึ่งพื้นที่ตำบลเกาะช้างขณะนั้นรวมถึงอำเภอแหลมงอบ กิ่งอำเภอเกาะกูดในปัจจุบัน รวมเป็นจำนวน 52 เกาะ

หลังจากฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรี ปี พ.ศ. 2436 และยื่นข้อเสนอให้ไทยยกเมืองตราดและเกาะทั้งหมด ตั้งแต่แหลมสิงห์ถึงเกาะกูดรวมทั้งเกาะกงด้วย ซึ่งสยามขณะนั้นต้องตกลงตามสัญญาลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2466 ต่อจากนั้นฝรั่งเศสจึงถอนกำลังจากเมืองจันทบุรีเข้ายึดเมืองตราด เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2447 ขณะที่รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าเมืองตราดเป็นเมืองที่มีภูมิประเทศสำคัญทางภูมิศาสตร์ อีกทั้งประชาชนก็เป็นคนสยามทั้งสิ้นจึงไม่ควรที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของต่างชาติ พระองค์จึงทรงใช้พระปรีชาสามารถทางด้านการทูตกับฝรั่งเศส เพื่อเจรจาขอเมืองตราดและเกาะต่าง ๆ ตั้งแต่แหลมสิงห์ถึงเกาะกูดกับเมืองทางฝั่งขวาแม่น้ำโขงคืน โดยยินยอมยกดินแดนประกอบด้วย เมือง พระตะบอง เสียมราฐ ศรีโสภณ และเมืองปัจจันตคีรีเขตบางส่วนให้กับฝรั่งเศส โดยลงสัตยาบันวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2449 รวมเวลาที่เมืองตราดถูกปกครองโดยฝรั่งเศสเป็นเวลา 2 ปี 6 เดือน 7 วัน ชาวตราด จึงถือเอาวันที่ 23 มีนาคมของทุกปี เป็นวันสำคัญที่ชาวตราดและคนไทยจะได้สำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระพุทธเจ้าหลวง ในการปกป้องเอกราชอธิปไตยของไทยไว้ให้ลูกหลาน

ในปี พ.ศ. 2450 ได้ย้ายที่ทำการอำเภอเกาะช้างไปอยู่ที่ฝั่งแหลมงอบ เนื่องจากการสู้รบทำให้เรือสำเภาจากจีนมาค้าขายน้อยลง ประกอบกับการเดินทางมาติดต่อราชการลำบากเนื่องจากมีคลื่นลมตลอดทั้งปี อำเภอเกาะช้างตั้งมา 32 ปี จนถึงปี พ.ศ. 2482 ทางราชการจึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอแหลมงอบจนถึงปัจจุบัน เกาะช้างจึงลดฐานะเป็นตำบลเกาะช้างขึ้นกับอำเภอแหลมงอบ ตั้งแต่นั้นมา ในปี พ.ศ. 2484 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เกิดสงครามอินโดจีน ฝรั่งเศสส่งกองทัพรุกกรานไทยโดยส่งเรือรบเข้ามาน่านน้ำไทยบริเวณเกาะง่ามใกล้ทางทิศใต้ของเกาะช้าง จึงเกิดการสู้รบกันจนเรือฝรั่งเศสล่าถอยและก็ไม่มีการเข้ามารุกคืบ น่านน้ำของไทยอีก ส่วนเรือของไทยก็ได้รับความเสียหายจมอยู่ในทะเล บริเวณดังกล่าวจึงถูกเรียกว่า ยุทธนาวีเกาะช้าง ซึ่งทางจังหวัดได้จัดงานประจำปีเพื่อระลึกถึงวีรกรรมของทหาร ในวันที่ 17 มกราคม ของทุกปี

เกาะช้างมีฐานะเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอแหลมงอบ มี 8 หมู่บ้าน จนวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2533 ทางอำเภอแหลมงอบจึงได้แบ่งออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลเกาะช้าง มี 4 หมู่บ้าน และ

ตำบลเกาะช้างได้มี 4 หมู่บ้าน ต่อมากระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่าเกาะช้างมีรายได้ในรูปภาษีมากแต่ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร จึงได้ประกาศให้เป็นกิ่งอำเภอเกาะช้าง เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2537

การปกครองและเขตการปกครอง

จากเอกสาร รายงานประชากรกิ่งอำเภอเกาะช้าง (2541) ได้รายงานไว้ว่า ปัจจุบันการปกครองของเกาะช้างได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 ตำบล 9 หมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านสลักเพชรเหนือเพิ่งแยกตัวใหม่จากหมู่บ้านสลักเพชรในช่วงต้นปี พ.ศ. 2541 ซึ่งมีรายชื่อ ดังนี้

ตำบลเกาะช้าง มี 4 หมู่บ้าน

บ้านคลองนนทรีย์	หมู่ที่ 1
บ้านด่านใหม่	หมู่ที่ 2
บ้านคลองสน	หมู่ที่ 3
บ้านคลองพร้าว	หมู่ที่ 4

ตำบลเกาะช้างใต้ มี 5 หมู่บ้าน

บ้านบางเบา	หมู่ที่ 1
บ้านสลักเพชร	หมู่ที่ 2
บ้านเจ๊กแบ้	หมู่ที่ 3
บ้านสลักคอก	หมู่ที่ 4
บ้านสลักเพชรเหนือ	หมู่ที่ 5

นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้น โดยที่เกาะช้างได้แบ่งการปกครองเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้ ซึ่งในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวได้มีการบริหารงบประมาณเอง โดยมีหน้าที่จัดเก็บเงินภาษีบำรุงท้องถิ่น ได้แก่ ภาษีป้าย และจัดสรรเงินไปใช้จ่ายตามโครงการที่กรมการบริหารส่วนตำบลเห็นสมควร

2.2.2 สภาพการการท่องเที่ยวโดยทั่วไปของเกาะช้าง

แหล่งท่องเที่ยว

จากรายงานการวิจัยของ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย(2537) ได้รายงานไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของเกาะช้าง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจหลายแห่ง บางแห่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และนอกจากนี้ยังมีวิถีชีวิตชาวบ้าน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยระยะทางที่ไม่ไกลจนเกินไป และสภาพอากาศที่สามารถเดินทางไปเที่ยวเกือบตลอดทั้งปี หมู่เกาะช้างจึงเป็นอีกแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมทั้งชาวไทยและต่างประเทศ แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในอาณาบริเวณหมู่เกาะช้าง เช่น

1. น้ำตกธารมะยม เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงที่สุดของเกาะช้าง มีน้ำไหลตลอดปี อยู่หลังที่ทำการหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ เข้าได้โดยการเดินเท้าผ่านสวนทุเรียนไปประมาณ 500 เมตร เป็นน้ำตกขนาดกลางมี 3 ชั้น ลักษณะเป็นธารน้ำไหลผ่านลงมาเป็นชั้นๆ ตามร่องหินแกรนิตสีดำ มีหน้าผาสูงชันจนเกือบตั้งฉาก บริเวณโดยรอบเป็นป่าดิบชื้น เคยมีพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่หลายพระองค์เคยเสด็จประพาส โดยปรากฏพระปรมาภิไธยและพระนามาภิไธยอยู่ที่แผ่นหินของน้ำตกนี้ อาทิ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2419) พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2470) สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2516)

น้ำตกธารมะยมเป็นแหล่งน้ำสำคัญจึงมีการต่อท่อน้ำไปใช้อุปโภคบริโภค แต่สภาพการเดินทางยังไม่เรียบร้อย ทำให้ทำลายทัศนียภาพที่สวยงามอย่างน่าเสียดาย

2. น้ำตกคลองพลู เป็นน้ำตกขนาดใหญ่มีน้ำตลอดปี ตกจากหน้าผาสูงลงมาเป็นเส้นสู่อ่างน้ำเบื้องล่างประมาณ 3 ชั้น ซึ่งชั้นแรกสูงประมาณ 100 เมตร ชั้นบนต่อไปอยู่ติดกันสูงกว่าชั้นแรกมาก สภาพป่าโดยรอบสมบูรณ์ดีมาก ทำให้มีธารน้ำแยกจากน้ำตกคลองพลูหลายสาย น้ำตกคลองพลูมีทางขึ้นจากชุมชนอ่าวคลองพร้าว ด้านกึ่งกลางทิศตะวันตกของเกาะ อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 3 กิโลเมตร จากนั้นต้องเดินป่าอีกประมาณ 20 นาที ทางเดินยังไม่ได้ปรับปรุงให้สะดวกนัก เล่ากันว่าน้ำตกคลองพลูเดิมน่าจะเขียนว่า น้ำตกคลองภู เพราะมาจากชื่อภูผาเมฆสวรรค์ ซึ่งเป็นยอดเขาในบริเวณนี้และกล่าวกันว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เคยเสด็จประพาสถึง 2 ครั้ง

3. น้ำตกคลองนนทรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ เป็นน้ำตกที่มีชั้น เล็ก ๆ คล้ายน้ำตกแม่กลาง มีทางเดินเท้าจากบ้านด่านใหม่เข้าไปประมาณ 3 กิโลเมตร หรือจากที่ทำการอุทยานฯ ไปเป็นระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร

4. น้ำตกคีรีเพชร เป็นน้ำตกชั้นเดียวอยู่ลึกจากชุมชนบ้านสลักเพชรผ่านสวนยางประมาณ 3 กิโลเมตร น้ำตกมีความสูงมากและพบกล้วยไม้ป่าหลากหลายชนิด การปีนขึ้นน้ำตกสามารถทำ

ได้ในช่วงฤดูแล้งซึ่งน้ำจะน้อย แต่ก็มีควมยากลำบากเพราะต้องอาศัยเกววัลย์และความชำนาญในการปีน หรืออีกวิธีหนึ่งคือการเดินผ่านป่าขึ้นไปซึ่งจะมีทางเล็ก ๆ และไปตามป่าที่ชาวบ้านใช้เดินไปกรีดยาง เมื่อขึ้นไปถึงสามารถมองเห็นได้บางจุดจากหมู่บ้านสลักเพชรและบ้านโรงถ่าน นอกจากนี้ประชาชนในหมู่บ้านยังใช้น้ำจากแหล่งน้ำนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคด้วย

5. น้ำตกคลองหนึ่ง เป็นน้ำตกขนาดเล็กแห่งหนึ่งอยู่ลึกจากชุมชนบ้านสลักเพชรใกล้ น้ำตกศรีเพชร

6. น้ำตกคลองเจ้า เป็นน้ำตกที่สวยงามเป็นที่ขึ้นชื่อของเกาะภูเก็ต เนื่องจากเป็นน้ำตกจากผาสูงถึง 10 เมตร มีอ่างน้ำกว้าง เหมาะแก่การเล่นน้ำ ทางเข้าสู่ น้ำตกต้องผ่านคลองเจ้า ซึ่งสองฝั่งคลองเป็นป่าชายเลนที่สมบูรณ์น้ำตกแห่งนี้ถือว่าเป็นน้ำตกประวัติศาสตร์ คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยเสด็จประพาสเมื่อ พ.ศ. 2454 ทรงพระราชทาน นามเพื่อเป็นที่ระลึกถึงองค์เชียงสีชื่อว่า "น้ำตกอนันท์ก๊ก"

7. หาดธารมะยม เป็นชายหาดปานกลาง ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของเกาะช้างมีคลองธารมะยมไหลลงตอนกลางชายหาด ชายหาดตอนเหนือมีลักษณะเป็นหาดหิน ส่วนหาดตอนล่างเป็นหาดเลนปนหิน หาดนี้เป็นที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง หน่วยประมง มีท่าเรือขนาดใหญ่ บังกะโล และเป็นที่ตั้งของกิ่งอำเภอเกาะช้าง

8. หาดไก่อแบ้ เป็นหาดทรายที่มีความยาวติดต่อกันกับหาดคลองพร้าว หาดไก่อแบ้เป็นหาดที่ลาดพอสมควรสามารถเล่นน้ำได้โดยไม่เป็นอันตราย จึงมีเอกชนตั้งบังกะโลให้เช่ามากมายอีกทั้งบริเวณใกล้เคียงมีชุมชนอยู่ไม่หนาแน่นนัก สามารถเช่าจักรยานขี่ไปเที่ยวหาดอื่นๆ ที่อยู่ติดกันเช่น หาดคลองพร้าว หาดทรายขาว หาดไก่อแบ้เป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามมาก ในช่วงเวลาน้ำทะเลลงมาก สามารถจะเดินข้ามไปยังหาดมันได้ ระยะทางเพียง 500 เมตรนอกจากการเล่นน้ำแล้ว ตามรีสอร์ตต่างๆ ยังมีบริการพาไปดำน้ำ ที่เกาะหยวก เกาะมันนอก มันใน ซึ่งอยู่ไม่ไกล จากหาดไก่อแบ้อีกด้วย

9. หาดทรายยาว หาดทรายยาวอยู่ถัดจากอ่าวสลักคอกไป เป็นหาดทรายที่ยาว เวลาน้ำลงมีความปลอดภัยในการเล่นน้ำ หาดตรงบริเวณภูเขา เป็นแหล่งปะการังน้ำตื้นที่สวยงาม การที่จะไปเที่ยวหาดทรายยาวได้ ต้องนั่งเรือไปเพียงอย่างเดียว เพราะเหตุว่า ตัวหาดนี้ตั้งอยู่ในที่ๆ พื้นที่อยู่รอบเป็นสวนมะพร้าวและป่า มีบังกะโล 1-2 แห่ง

10. หาดทรายขาวอยู่ด้านหลังเกาะช้าง เป็นหาดทรายที่มีความยาวมากแห่งหนึ่ง ลักษณะชายหาดจะไล่ระดับความลึกตื้นลงไปไม่เท่ากันด้านหลังหาดเป็นสวนมะพร้าวและป่ามีถนน

รอบเกาะ ติดชิดหาดมากที่สุดหาดทรายขาวเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามมากแห่งหนึ่งบน เกาะช้าง

11. หาดคลองพร้าว - แหลมไชยเชษฐา หาดคลองพร้าวอยู่ถัดจากหาดทรายขาวมา และ ห่างจากท่าเรืออ่าวสับปะรด มาประมาณ 12 กิโลเมตร ซึ่งเป็นหาดที่ยาวไปจนถึงหาดไก่อแบ้ จุดเด่นของหาดนี้ เป็นหาดที่มีความลาดมากเล่นน้ำได้ดี สามารถทำกิจกรรมหรือเล่นกีฬาริมหาดได้ นอกจากนี้ทางตอนเหนือสุดของเกาะ เป็นที่ตั้งของแหลมไชยเชษฐา ซึ่งเป็นแหลมหินแปลกตา เป็น จุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงาม หาดคลองพร้าวเล่นน้ำได้ แต่แหลมหินไชยเชษฐา ไม่เหมาะจะลง เล่นน้ำเพราะเป็นโขดหิน แต่เหมาะกับการตกปลา

12. อ่าวคอเขาขาด-ท่าเปรมวดี พื้นที่ตอนบนสุดของเกาะช้างและแหลมช้างน้อย เป็น ช่วงรอยต่อคอขวด เรียกว่าคอเขาขาด มีที่พักและชุมชนเล็ก ๆ พร้อมท่าเรือเปรมวดี

13. อ่าวสับปะรด อยู่ถัดจากท่าด่านเก่าไปหนึ่งท่า เป็นท่าเรือเมดล์ และเรือเฟอร์รี่ ที่มี จุดเริ่มต้นจากอ่าวธรรมชาติ และแหลมงอบ จังหวัดตราด เป็นจุดเริ่มต้น ของการเดินทางสู่เกาะ ช้าง อ่าวสับปะรด เป็นชายหาดหิน ไม่สามารถลงเล่นน้ำได้ และ เป็นท่าเรือน้ำลึก มีเรือเฟอร์รี่ เรือ เมดล์ และเรือประมง เข้าเทียบท่าอยู่เป็นประจำ

14. อ่าวคลองสน เป็นอ่าวอยู่ทางเหนือสุดของเกาะฝั่งตะวันตก หาดยาว 400 เมตร เป็น ที่ตั้งของชุมชนบ้านคลองสน ที่ยังคงรูปแบบของชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านที่ทำสวนมะพร้าว มี บังกะโลแบบประหยัดอยู่บ้าง ใกล้เคียง ๆ อ่าวคลองสนมีชายหาดอยู่สองด้าน มีความปลอดภัยในการ เล่นน้ำ เพราะหาดจะค่อยๆ ไล่ระดับความลึก และมีแนวปะการังใต้น้ำ

15. บริเวณยุทธนาวีเกาะช้าง อยู่ทางตอนใต้ของเกาะช้างใกล้อ่าวสลักเพชร เป็นบริเวณที่ เกิดการสู้รบระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ในช่วง พ.ศ. 2483-2484 ไทยกับฝรั่งเศสเกิดกรณีพิพาท เกี่ยวกับเขตแดนทางด้านตะวันออก เนื่องจากฝรั่งเศสเข้ามายึดครองจันทบุรีตั้งแต่ พ.ศ. 2484 และฝรั่งเศสได้ลาดตระเวนโดยเครื่องบินบริเวณเกาะช้าง เกาะกูด เกาะเสม็ด และสัตหีบ ทหารไทย จึงส่งเครื่องบินสกัดและขับไล่ ต่อมาวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2484 ได้เกิดการสู้รบกันในบริเวณ เกาะช้าง ซึ่งไทยสามารถขับไล่เข้าศึกได้ ดังนั้นในวันที่ 17 มกราคม ของทุกปี จึงได้มีการทำบุญ อุทิศส่วนกุศลในบริเวณที่มีการสู้รบ ซึ่งเรียกว่าเกาะช้างยุทธนาวี

16. อนุสรณ์สถานยุทธนาวีที่เกาะช้าง จัดสร้างขึ้นบริเวณชายทะเลแหลมงอบ มีอนุสาวรีย์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ผันพระพักตร์ไปยังบริเวณยุทธนาวีเกาะช้าง มีการจัดบริเวณ และ อาคารพิพิธภัณฑ์ถ้ำค่ายเรือรบ ด้านในพิพิธภัณฑ์ได้จัดแสดงข้อมูลประวัติศาสตร์ของกรมหลวง ชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ประวัติการสู้รบของกองทัพเรือไทยกับกองกำลังเรือรบของฝรั่งเศส เป็น

อนุสาวรีย์ที่เคารพสักการะ และรอบ ๆ บริเวณอนุสรณ์สถานได้จัดเป็นสวนสำหรับพักผ่อนของชาว จังหวัดตราด และ จังหวัดใกล้เคียง และจะมีงานฉลองเพื่อระลึกถึงการทำยุทธนาวีของกองทัพเรือ ไทย ระหว่างวันที่ 17-21 มกราคม ของทุกปี

17. หมู่บ้านบางเบ้า-หาดบางเบ้า ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเกาะช้างในฝั่งตะวันตก คู่กับอ่าวสลักเพชร มีสภาพภูมิประเทศที่สูงชัน ในปัจจุบันมีถนนคอนกรีตที่ตัดทอดมาจากหาดไก่เบ้ามาจนถึงอ่าวบางเบ้า เป็นหมู่บ้านประมงที่น่าสนใจมากที่สุดบนเกาะเนื่องจากปลูกบ้านพักอาศัยโดยปักเสาลงในทะเล แล้วทำสะพานเดินเชื่อมติดต่อกันโดยตลอด โดยมีสะพานเทียบเรือ 3 แห่ง สภาพหมู่บ้านสะอาดกว่าหมู่บ้านประมงทั่วไป ส่วนใหญ่มีอาชีพประมงดักปลาหมึก มีบังกะไลที่พัก 2 แห่ง และมีโรงเรียนรัฐบาล 1 แห่ง ชื่อโรงเรียนบ้านบางเบ้า สามารถมองทิวทัศน์ของเกาะคุ่มเกาะหวาย เกาะรัง และแหลมบางเบ้า ได้

18. บ้านสลักคอก ติดกับบ้านสลักเพชร ลักษณะเป็นช่องแคบๆ เข้าไปในตัวเกาะ ด้านติดทะเลเป็นช่องแคบๆ ภายในเป็นเว้ากว้าง เป็นที่หลบลมของเรือประมง แต่ไม่มีหาดทรายสำหรับเล่นน้ำ เป็นที่ตั้งชุมชนที่มีอาชีพประมง นอกจากนี้ ยังมีการทำนาทุ่ง บ้านสลักคอก มีท่าเทียบเรือ 1 แห่ง สำหรับผู้สนใจ ที่จะศึกษาชีวิตชาวประมงบ้านสลักคอก มีวัดอยู่ 1 วัด และท่าเทียบเรือ 1 แห่ง

19. บ้านสลักเพชร-บ้านโรงถ่าน เป็นสองชุมชนใหญ่ที่สุดบนเกาะช้าง ตั้งอยู่ติดต่อกันทางตอนใต้ของเกาะรอบอ่าวสลักเพชร ซึ่งเป็นอ่าวที่ใหญ่ที่สุดของเกาะ ประชากรที่อาศัยอยู่มีอาชีพประมง บริเวณชุมชนมีเรือประมงจอดหลบคลื่นลมอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีท่าเทียบเรืออยู่หลายแห่ง ที่บ้านโรงถ่านเป็นชุมชนที่พักอาศัยมีสำนักสงฆ์ 1 แห่ง ตั้งบนเนินเขาชื่อสำนักสงฆ์อตุลาภรณ์บรรพต มี วัดสลักเพชร ที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง สภาพการสัญจรภายในหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง หมู่บ้านสลักเพชรยังเป็นจุดที่สามารถมาลงเรือไปยังเกาะหวาย เกาะเหลายา เกาะรัง ฯลฯ ได้โดยสะดวก

20. เกาะเหลายา อยู่กลางอ่าวสลักเพชรทางตอนใต้ของเกาะช้าง ประกอบด้วยเกาะเหลายาใน เกาะเหลายากลาง และเกาะเหลายานอก เป็นเกาะที่มีหาดทรายยาวน้ำทะเลสวยใส มีแนวปะการังสวยงามและบ้านพัก เกาะใกล้เคียง คือ เกาะหวาย เกาะไม้ซี้ เกาะง่าม และเกาะคูลุ่ม

21. เกาะมันนอกเกาะมันใน เป็นเกาะเล็กตรงข้ามหาดไก่เบ้า เมื่อน้ำลดจะมีหาดรอบ ๆ เกาะ ท้องน้ำบริเวณเกาะมันนอกเกาะมันในค่อนข้างตื้นและมีสาหร่ายสีทอง

22. เกาะหวาย อยู่ใกล้กับเกาะเหลายา ทางใต้ของเกาะช้าง นับเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่และอุดมสมบูรณ์ที่สุดในเกาะช้าง แนวชายหาดสวยงาม อ่าวด้านเหนือของเกาะเป็นแหล่งที่มีแนว

ปะการังสมบูรณ์สูง ด้านตะวันตกของอ่าวใหญ่มีปะการังซึ่งส่วนมากเป็นปะการังก้อน ปะการังเขากวาง ปะการังแผ่น ปะการังฟุ่ม และหอยมือเสือ

23. เกาะข้างน้อย - แหลมข้างน้อย เกาะข้างน้อยเป็นเกาะเล็ก ๆ ประกอบด้วยโชดหินและต้นไม้แซม ตั้งอยู่ทางเหนือสุดของเกาะข้าง ส่วนแหลมข้างน้อยเป็นแหลมด้านเหนือสุดของเกาะข้าง เป็นแหลมหินเกือบไม่มีต้นไม้อยู่เลย ท้องน้ำระหว่างแหลมข้างน้อยและเกาะข้างน้อยเป็นแนวปะการัง ซึ่งในช่วงเวลาน้ำลดสามารถเดินข้ามฟากได้

24. เกาะคูลุ่ม เป็นเกาะประวัติศาสตร์สมัยยุทธรนาวิที่เกาะข้าง เป็นที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับกิจกรรมตกปลา และชมทัศนียภาพของลานหิน คือ หินลูกบาตรและหินลาดหลังค่อม

25. เกาะง่าม เป็นเกาะที่อยู่ทางใต้ของเกาะข้างสามารถมองเห็นจากบริเวณหมู่บ้านสลักเพชรและหมู่บ้านแจ็กแบ้ มีภูมิประเทศเป็นภูเขาแฝด 2 เกาะขนานกันโดยมีโชดทรายขนาดใหญ่เชื่อมตรงกลาง ชายหาดส่วนใหญ่เป็นหิน มีหาดทรายขนาดเล็ก 2 - 3 หาด มีทะเลสาบขนาดใหญ่ 1 แห่ง และเล็ก 1 แห่ง เกิดจากแนวเขาที่โอบน้ำทะเลไว้จึงเป็นบริเวณที่คลื่นลมสงบ เป็นเกาะที่มีชายหาดที่ติดชายทะเลทั้งสองฝั่ง

26. เกาะพร้าวหรือเกาะทรายขาวอยู่ทางทิศใต้ หน้าอ่าวสลักเพชร เป็นเกาะที่มีหาดทรายสะอาดและร่มรื่นด้วยต้นมะพร้าว มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

2.2.3 สถานการณ์การท่องเที่ยวบนเกาะช้าง

จากการที่เกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติสวยงาม และอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก มีการเดินทางที่สะดวกสบาย ทำให้มีประชาชนเดินทางมาท่องเที่ยว พักผ่อน บนเกาะช้างเป็นจำนวนมาก ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศเดินทางมาเยี่ยมเยือนเกาะช้าง เป็นจำนวนมาก และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่รวบรวมโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2549) พบว่าในปี 2547 และ 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้างดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเกาะช้างในปี พ.ศ. 2547 และปี พ.ศ. 2548

	ปี 2547	ปี 2548
นักท่องเที่ยวชาวไทย (คน)	261,841	294,240
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (คน)	99,624	141,282
รวม	361,465	435,522

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนบนเกาะช้าง เป็นอย่างมาก เกาะช้างเป็นตลาดสำคัญของ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่มาท่องเที่ยวและพักผ่อนเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้มีการใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก จากการศึกษาของสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยนั้น พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีการพักผ่อน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้พักผ่อน นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มที่พักผ่อนเกาะหนึ่งแล้วไปทัศนศึกษาที่เกาะอื่น ๆ บริเวณรอบ ๆ เกาะช้าง สำหรับการพักผ่อนและท่องเที่ยวจะกระจายกันไปตามบริเวณต่าง ๆ แต่จะมีมากบริเวณหาดทรายขาว หาดไก่แก้ว หาดคลองพร้าว และ คลองสน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวพักผ่อนและมีบางส่วนมาเที่ยวจากชายหาดข้างเคียง นักท่องเที่ยว นิยมไปทัศนศึกษามากบริเวณน้ำตกคลองพลู และ น้ำตกธารมะยม หาดทรายขาว หาดไก่แก้ว หาดคลองพลู

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จะมีการใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าบริการเพื่อความบันเทิง ค่าบริการท่องเที่ยว และ ซื้อสินค้าและของที่ระลึก ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ สร้างรายได้ให้กับเกาะช้าง คิดมูลค่าเป็นเงินจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ. 2548 ผู้มาเยี่ยมเยือนเกาะช้าง อันหมายรวมถึงทั้ง

นักท่องเที่ยว และนักทัศนอาจร มีการใช้จ่าย สร้างรายได้ให้กับเกาะช้าง คิดเป็นจำนวนเงินถึง 2,553.60 ล้านบาท โดยจำแนกเป็นหมวดต่าง ๆ ได้ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 รายได้จากการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือน เกาะช้าง จังหวัดตราด ในปี พ.ศ. 2548
จำแนกตามหมวดต่าง ๆ (หน่วย: ล้านบาท)

รายได้จากการท่องเที่ยว	ผู้เยี่ยมเยือน ¹			
	ไทย	ต่างประเทศ	รวม	ร้อยละ
1.ค่าที่พัก	491.35	494.22	985.57	38.60
2. ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	255.88	288.40	544.28	21.31
3. ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก	111.85	111.33	223.18	8.74
4. ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	127.49	105.32	232.81	9.12
5.ค่าบริการท่องเที่ยว	76.94	151.11	228.05	8.93
6. ค่าพาหนะเดินทางในจังหวัด	130.03	144.79	274.82	10.76
7. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	35.64	29.25	64.89	2.54
รวมทุกหมวด	1,229.18	1,324.42	2,553.60	100.00

¹ ผู้เยี่ยมเยือน มี 2 ประเภท คือ ผู้มาเยือนที่ค้างคืน เรียกว่า นักท่องเที่ยว และ ผู้มาเยือนที่ไม่ค้างคืน เรียกว่า นักทัศนอาจร

ฤดูกาลท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวจะนิยมมาท่องเที่ยวที่เกาะช้างในช่วงที่ปลอดมรสุม กล่าวคือ ในช่วงฤดูฝนหรือช่วงระหว่างเทศกาลเข้าพรรษาจนถึงออกพรรษามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อย จนกิจการที่พักบางแห่งก็ปิดกิจการชั่วคราว ซึ่งเป็นช่วงฤดูการท่องเที่ยวทางทะเลที่ตรงกับการท่องเที่ยวทางฝั่งทะเลอันดามัน คือ เดือนที่มาเที่ยวไม่ได้อยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน นอกจากนี้ในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ที่ติดต่อกันหลายวันจะมีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวมาก และช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมามากที่สุดคือเดือนตุลาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี

ลักษณะของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย(2537) ซึ่งสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะช้าง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี และรองลงมาจะเป็นนักท่องเที่ยววัยกลางคนคืออายุ 31-40 ปี ด้านระดับการศึกษาส่วนมากคือ ระดับปริญญาตรีหรือ

ระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้โดยส่วนมากจะเป็นนักศึกษา กลุ่มข้าราชการ กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ และกลุ่มลูกจ้างบริษัทเอกชน

รูปแบบการท่องเที่ยว

รูปแบบของการท่องเที่ยวประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว เหตุผลที่เลือกมาท่องเที่ยว การรับทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้ทำการศึกษาไว้พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมามีวัตถุประสงค์มากกว่า 1 อย่าง กล่าวคือนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาท่องเที่ยวและพักผ่อน เหตุผลสำคัญที่สุดในการเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้าง เพราะความเป็นธรรมชาติของเกาะที่ประกอบด้วย ป่าเขา น้ำตก ปะการัง และการรับทราบข้อมูลในการท่องเที่ยวโดยรวมมาจากการบอกเล่าของญาติพี่น้อง

กิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จากข้อมูลในรายงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2547) รายงานว่าบนพื้นที่เกาะช้าง มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อยู่ 7 ประเภท ได้แก่ การดำน้ำ(น้ำลึก น้ำตื้น) นั่งช้าง เดินป่า ส่องสัตว์ พายเรือคายัค / เรือแคนู ตกปลา ท่องเรือ(ทะเล) ในเวลาต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงได้แบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้างออกเป็น 12 ประเภท ตามสภาพการประกอบกิจกรรมที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในพื้นที่เกาะช้าง ดังนี้

1. เดินป่า/ ส่องสัตว์ / ดูนก
2. เที่ยวน้ำตก
3. นั่งช้าง เที่ยวป่า/ ชมสวน
4. ซี่จักรยานยนต์ท่องเที่ยวรอบเกาะ
5. นั่งรถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะ
6. นั่งเรือดูหิ่งห้อย/ ชมป่าชายเลน
7. ส่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
8. นั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพรอบเกาะ
9. นั่งเรือตกปลา/ ตกหมึก
10. พายเรือแคนู/ คายัค
11. ดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น
12. ดำน้ำชมปะการังน้ำลึก

2.3 ต้นทุนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว

รายการค่าใช้จ่ายในส่วนจัดการกิจกรรมท่องเที่ยว แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนเอกชน และต้นทุนภายนอก ดังนี้

1. **ต้นทุนเอกชน** ในส่วนที่เจ้าของกิจการเป็นผู้รับภาระ และเกิดค่าใช้จ่ายจริงเป็น ต้นทุนที่มองเห็น (Explicit Costs) หรือเรียกว่าต้นทุนทางบัญชี ประกอบด้วย

ก. **ต้นทุนแรกเริ่มหรือเงินลงทุนแรกเริ่ม** เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวในตอนเริ่มต้นในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่

- 1) ค่าสำรวจเส้นทางในระยะแรกเริ่มก่อนดำเนินการ
- 2) ค่าพาหนะเรือยางและอุปกรณ์ช่วยความปลอดภัยในการล่องแพ
- 3) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ข. **ต้นทุนคงที่** เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นคงที่เสมอไม่ว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการหรือไม่ก็ตาม ได้แก่

- 1) ค่าเช่าสำนักงาน
- 2) ค่าสาธารณูปโภค (น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์)
- 3) ค่าวัสดุสิ้นเปลือง (อุปกรณ์และวัสดุเครื่องใช้ในสำนักงาน)
- 4) ค่าจ้างพนักงานประจำสำนักงาน

ค. **ต้นทุนแปรผัน** เป็นต้นทุนที่ขึ้นอยู่กับรายการนำเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่นำเที่ยวในแต่ละครั้ง ได้แก่

- 1) ค่าจ้างมัคคุเทศก์
- 2) ค่าอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยว
- 3) ค่าพาหนะเดินทางช่วงจากตัวเมืองถึงจุดเริ่มต้นทัวร์
- 4) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด (ค่าธรรมเนียมบำรุงพื้นที่ตามข้อกำหนดของหน่วยงานราชการ)

นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายที่มีได้เกิดการจ่ายจริงของเจ้าของกิจการ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่มองไม่เห็น หรือที่เรียกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสของเจ้าของกิจการและการใช้ทรัพยากรในการผลิตแทนการใช้ในธุรกิจอื่น คือ

- ค่าตอบแทน ในส่วนที่เป็นความสามารถในการหารายได้เจ้าของกิจการในการทำธุรกิจอื่น ได้แก่ มูลค่าของรายได้ที่เคยได้รับก่อนมาทำธุรกิจท่องเที่ยวของเจ้าของกิจการ

- ค่าตอบแทน ในส่วนของดอกเบี้ยของเงินลงทุนที่นำมาลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว (กรณีที่น่าเงินออมมาลงทุน) หรือค่าเช่าบ้านที่เคยได้รับก่อนที่จะใช้เป็นสำนักงานประกอบธุรกิจนำเที่ยว (กรณีที่เช่าบ้านเป็นสถานที่ดำเนินธุรกิจ)

2. ต้นทุนภายนอก (External Costs) เป็นต้นทุนที่บุคคลอื่นเป็นผู้รับภาระแทนเจ้าของกิจการ ซึ่งเป็นต้นทุนที่เกิดจากผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว ดังนี้

ผลกระทบทางบวก ได้แก่

- การมีรายได้เพิ่มขึ้นของประชาชนจากการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว เช่น การรับจ้างขับรถ การจัดหาอาหารบริการนักท่องเที่ยว การบริการให้เช่าที่พัก การแสดงพื้นบ้าน หรือการละเล่นพื้นบ้านให้นักท่องเที่ยวชม

- การพัฒนาตนเองของคนในท้องถิ่นด้านความรู้และชีวิตความเป็นอยู่ เช่น การใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว การรู้จักคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากขึ้นโดยรู้จักดูแลอนุรักษ์ไว้ และเกิดความรักชุมชนของตนเอง

ผลกระทบทางลบ ได้แก่

- มูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกิดความเสื่อมโทรม โดยเฉพาะทรัพยากรน้ำที่ถูกทำลายจากการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดความเน่าเสียของแม่น้ำ ลำคลอง น้ำตก รวมถึงเกิดขยะมูลฝอยต่าง ๆ ที่ไม่ย่อยสลายไปตามธรรมชาติ

- มูลค่าความเสียหายที่เกิดกับนักท่องเที่ยว เช่น การเกิดอาชญากรรม การลักทรัพย์ การปล้นชิงทรัพย์สินมีค่าของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารรายงานการวิจัยในฐานข้อมูลของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ รวมถึงห้องสมุดของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ผู้วิจัยไม่พบรายงานการวิจัยที่ศึกษาถึงเรื่องรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง คงพบเพียงรายงานที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของรายได้ ต้นทุนและผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวดังนี้

พิมลพรรณ ลาภยงยศ (2541) ศึกษาเรื่องการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น : กรณีศึกษาเกาะช้าง จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อให้ทราบว่า ผลจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบายของรัฐบาล ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ โดยใช้สัมประสิทธิ์ของจีนี่ อธิบายการกระจายรายได้ และใช้สมการการถดถอยแบบโลจิสติก อธิบายปัจจัยที่กำหนดการกระจายรายได้ ผล

การศึกษาพบว่า ในพื้นที่ มีการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม รายได้ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้ที่เงินลงทุน เจ้าของกิจการ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระจายรายได้ คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัว การเป็น เจ้าของกิจการของหัวหน้าครอบครัว ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ในงานวิจัยเรื่องนี้ มี ข้อเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เกิดการผูกขาดน้อยที่สุด และ จัดการอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ให้กับประชาชนในพื้นที่

สายหยุด ศรีสุเทพ (2543) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนของธุรกิจนำเที่ยวเดิน ป่า และล่องแพ ในเส้นทางลำน้ำแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาถึงงบประมาณในการลงทุน จุดคุ้มทุน ในธุรกิจนำเที่ยวเดินป่า และล่องแพ ในเส้นทางลำน้ำแม่แจ่ม ของผู้ประกอบการ 15 ราย ผลการศึกษาพบว่า มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการนำเที่ยวเฉลี่ยเดือนละ 36.46 คน จุดที่ผู้ประกอบการมี ค่าใช้จ่ายต่ำสุดคือ การรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจำนวน 8 คนและมีจุดคุ้มทุน ที่จำนวนนักท่องเที่ยว 400 คน ระยะเวลาคุ้มทุนของกิจการอยู่ที่ 10.97 เดือน

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องการกระจาย และการไหลออกของรายได้จากการท่องเที่ยวในธุรกิจโรงแรมและธุรกิจนำเที่ยว วิเคราะห์โดยใช้ ข้อมูลการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศร่วมกับตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิต ปี พ.ศ. 2523 ขนาด 26×26 โดยใช้ข้อมูลทฤษฎีภูมิและปฐมภูมิ ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว ผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก และ ผู้ทรงคุณวุฒิในกรุงเทพฯ พัทยา กาญจนบุรี นครราชสีมา เชียงใหม่ ภูเก็ต และสงขลา โดยจัดเก็บ ข้อมูลช่วงเดือน เมษายน-มิถุนายน ปี พ.ศ. 2532 ผลการวิเคราะห์พบว่า การใช้จ่ายของ นักท่องเที่ยวที่มาพักโรงแรมต่าง ๆ ให้ค่าตัวที่ประมาณ 1.7-1.8 และยังคงให้เกิดการกระจาย รายได้ไปยังสาขาต่าง ๆ ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ

ผลด้านการจ้างงานของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่พักโรงแรม ก่อให้เกิดการจ้างงานไม่ เฉพาะในสาขาภัตตาคาร และโรงแรม หรือสาขาบริการเท่านั้น แต่ยังคงให้เกิดการจ้างงานกระจาย ไปยังสาขาการผลิตอื่น ๆ ด้วย เช่น สาขาการค้า สาขาสาธารณูปโภค สาขาอุตสาหกรรมอาหาร สาขาเครื่องดื่ม และสาขากสิกรรม เป็นต้น

ผลด้านรายได้ที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในธุรกิจนำเที่ยวพบว่า รายได้ที่เกิดขึ้น นี้มีการกระจายไปตามสาขาต่าง ๆ อยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่จะตกอยู่ในสาขาบริการ และจะมีการ กระจายเกิดขึ้นน้อยกว่ากรณีของโรงแรม ทั้งนี้เพราะธุรกิจนำเที่ยวใช้ปัจจัยการผลิตสาขาต่าง ๆ ไม่ มากเท่าธุรกิจโรงแรม สาขาที่ได้รับประโยชน์รองจากสาขาบริการได้แก่ สาขาการค้ากระดาษ เคมีภัณฑ์ น้ำมัน เครื่องจักรกล ไฟฟ้า ประปา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจะได้ผลค่อนข้างน้อย

มาก เมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจโรงแรม ผลการคำนวณให้ค่าตัวทวีประมาณ 1.33 จะเห็นได้ว่าค่าตัวทวีกรณีบริษัทนำเที่ยวมีค่าต่ำกว่าค่าตัวทวีกรณีโรงแรมอยู่ประมาณ 0.4-0.5 อาจกล่าวได้ว่า ธุรกิจนำเที่ยวสร้างรายได้ไม่สูงเท่าธุรกิจโรงแรม และก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปตามสาขาต่าง ๆ ไม่มากเท่าธุรกิจโรงแรม

Somsuda Prathipsint (1992) ได้ทำการศึกษาเรื่องโครงสร้างตลาดและผลกระทบต่อเนื่องของเกสต์เฮาส์ในกรุงเทพฯ ต่อเศรษฐกิจไทย วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่พักเกสต์เฮาส์ในกรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในเกสต์เฮาส์ไม่เพียงแต่เพิ่มรายได้ให้แก่เกสต์เฮาส์ แต่ยังเป็นการเพิ่มรายได้ไปยังสาขาต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจอีกด้วย โดยค่าตัวทวีของเกสต์เฮาส์ประมาณ 1.4 ซึ่งสูงกว่าค่าตัวทวีจากการใช้จ่ายในโรงแรมซึ่งมีค่าประมาณ 1.31-1.38 และค่าใช้จ่ายทั้งหมด (Total Expenditure) ของนักท่องเที่ยวที่พักเกสต์เฮาส์ในกรุงเทพมหานคร จะทำให้เกิดรายได้เพิ่มในระบบเศรษฐกิจประมาณ 585.80 ล้านบาท หรือร้อยละ 1.4 ของผลกระทบทั้งหมด ก่อให้เกิดผลกระทบทางตรง (Direct Effect) 3.22 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.08 ของผลกระทบทางตรงทั้งหมด และก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อม (Indirect Effect) 579.62 ล้านบาท หรือร้อยละ 1.7 ของผลกระทบทางอ้อมทั้งหมด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสำรวจรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด นี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

1. เพื่อประมาณรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
3. เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลต่อ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
4. เพื่อประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคต

โดยในขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลจากเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยว พบว่ามีการแบ่งประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติออกเป็น 12 ประเภท ได้แก่

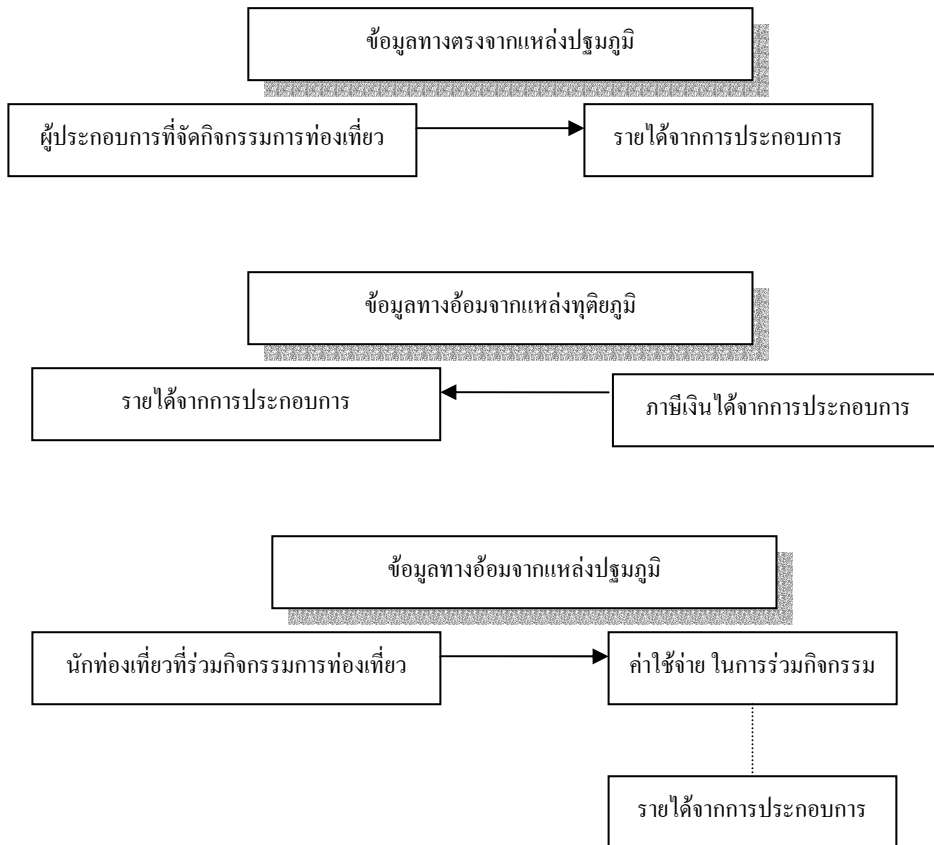
1. เดินป่า / สองล้อ / ดูนก
2. เทียน้ำตก
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน
4. ขี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย ชมป่าชายเลน
7. ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
8. นั่งเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ
9. นั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก
10. พายเรือแคนู / เรือคายัค
11. ดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น (Snorkel)
12. ดำน้ำชมปะการังน้ำลึก (Scuba)

แต่เมื่อคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามทำให้ทราบว่า ในปัจจุบันนี้ไม่มีการทำกิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง บนเกาะช้างแล้ว เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยให้ชาวบ้านประกอบอาชีพประมง ชาวบ้านที่เป็นคนในพื้นที่เกาะช้างได้ขาย

ที่ดินให้กับผู้ประกอบการ เพื่อนำพื้นที่มาใช้ทำธุรกิจการท่องเที่ยว ทำร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ดังนั้นในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประเภทกิจกรรมที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยจึงเหลืออยู่เพียง 11 กิจกรรมเท่านั้น

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์วิจัย เรื่องการประมาณรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเก็บรวบรวมข้อมูลรายได้จากการจัดกิจกรรม ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมโดยตรง ข้อมูลที่ได้อาจไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้นจึงใช้วิธีการศึกษาอีก 2 แนวทาง คือ เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากฐานข้อมูลของหน่วยงานราชการ ที่มีการเก็บภาษีรายได้จากการทำธุรกิจการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งยังไม่ทราบว่าหน่วยงานใดเป็นผู้จัดเก็บ แล้วนำข้อมูลภาษีที่ได้้นั้นมาคำนวณย้อนกลับไปหารายได้จากผู้ประกอบการ ส่วนในแนวทางที่สองนั้น จะเก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเพื่อขอทราบข้อมูล จำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้ไปในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งข้อมูลจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนี้ จะเป็นภาพสะท้อนถึงรายได้ของผู้ประกอบการ

แนวคิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว นำมาแสดงได้ดังแผนภาพ

สำหรับวัตถุประสงค์วิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง และ แนวทางการปรับปรุงการจัดกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยไม่เสียความสมดุลทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ได้วางแผนการดำเนินการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เพื่อขอทราบความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง
2. ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุปคือ ในการศึกษาค้างนี้ จะเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อม จากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ตามรายละเอียดดังนี้

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ มีการรวบรวมมาจาก 2 วิธีการ คือ

ก. รวบรวมจากเอกสารของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1) ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว และ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้ในส่วนนี้จะนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษารายละเอียดการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริบททั่วไปของการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง

ข. รวบรวมจากเว็บไซต์ ของ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ทั้งข้อมูลแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนเว็บไซต์ที่มีบุคคลทั่วไปมาให้ข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ตลอดจนถึงเว็บไซต์ของผู้ประกอบการเอกชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง ข้อมูลในส่วนนี้ จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว และอัตราค่าบริการ ซึ่งมีข้อมูลมากพอสมควร หากแต่เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ถูกกลั่นกรองความถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลที่น่ามาใช้จากหลาย ๆ แหล่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

เนื่องจากข้อมูลที่เผยแพร่อยู่บนอินเทอร์เน็ตมีอยู่เป็นจำนวนมาก และไม่ทราบได้ว่ามีอยู่จำนวนเท่าไร อีกทั้งเนื้อหาของหลาย ๆ เว็บไซต์ก็จะซ้ำซ้อนกัน ดังนั้นในการดำเนินการวิจัยส่วนนี้ ผู้วิจัยจะยังไม่กำหนดจำนวนเว็บไซต์ที่จะสืบค้น แต่จะใช้วิธีสืบค้นไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบว่า ข้อมูลที่ได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวที่ซ้ำ ๆ กัน ไม่ได้ข้อมูลใหม่เพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่นิ่งแล้ว จึงจะหยุดการสืบค้น

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ ต้องการประมาณรายได้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ อีกทั้งต้องการทราบแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรม ซึ่งมีทั้งวิธีการทางตรงและวิธีการทางอ้อมตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นนั้น ในส่วนของข้อมูลปฐมภูมิจะดำเนินการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง
 2. กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง
 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง
- รายละเอียดการดำเนินการวิจัยจากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม มีดังนี้

สำหรับวัตถุประสงค์วิจัย เรื่องประมาณการรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 กลุ่มผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง

ประชากร

จากรายงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2547) รายงานข้อมูลสถิติผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ที่ครอบคลุมกิจกรรมทั้ง 11 ประเภทที่กำหนดไว้ มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 167 ราย รายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

ประเภทกิจกรรม	จำนวน (ราย)
1. เดินป่า/ส่องสัตว์/ดูนก	3
2. เทียน้ำตก	ไม่มีข้อมูล
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ชมสวน	2
4. ขี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	13
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	ไม่มีข้อมูล
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย/ชมป่าชายเลน	37
7. นั่งเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ	26
8. นั่งเรือตกปลา/ตกหมึก	30
9. พายเรือแคนู/เรือคายัค	37
10. ดำน้ำ-น้ำตื้น	50
11. ดำน้ำ-น้ำลึก	6
รวม	167

*ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2547)

กลุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเชิงเดียว (Simple Random Sampling) เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการประมาณรายได้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นข้อมูลแบบต่อเนื่อง (continuous data) ซึ่งมีสูตรที่ใช้ในคำนวณหาขนาดของกลุ่ม (Cooper and Scindler, 2001) ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2S^2}{(N-1)E^2 + Z^2S^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากร

S แทน ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของประชากร

E แทน ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดในการประมาณ

Z แทน ค่าคะแนนมาตรฐานที่สอดคล้องกับระดับความเชื่อมั่น

จากสูตรข้างต้น คำนวณหาขนาดของตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($Z=1.96$) เมื่อกำหนดให้มีคลาดเคลื่อนสูงสุดในการประมาณเป็นร้อยละ 30 ของค่าประมาณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร ($E = 0.3 S$) ขนาดของประชากรผู้ประกอบการ (N) เป็น 167 ราย คำนวณได้จำนวนผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่าง 35 ราย

3.1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยว

เพื่อการประมาณรายได้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ผู้วิจัยใช้แนวทางการดำเนินงานโดยการสอบถามถึงจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว ซึ่งจำนวนเงินค่าใช้จ่าย ของนักท่องเที่ยวจะเป็นข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงรายได้ของผู้ประกอบการ การดำเนินการวิจัยในส่วนของกลุ่มนักท่องเที่ยว มีรายละเอียดการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ในระหว่างปี พ.ศ. 2549

จากข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่รวบรวมโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2549) พบว่าในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ดังนี้

	ปี 2547	ปี 2548
นักท่องเที่ยวชาวไทย (คน)	261,841 (72%)	294,240 (68%)
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (คน)	99,624 (28%)	141,282 (32%)
รวม	361,465	435,522

โดยอาศัยข้อมูลสถิติในปีที่ผ่านมาตามตารางข้างต้น ผู้วิจัยคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2549 จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างประมาณ 500,000 คน ประมาณอัตราส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศว่าเท่ากับ 65 : 35

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

จากข้อมูลจำนวนประชากร ตามการคาดการณ์ ประมาณ 500,000 คน ตามที่กล่าวถึงข้างต้น นำมาคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และเนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการประมาณค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นข้อมูลแบบต่อเนื่อง

(continuous data) ซึ่งมีสูตรที่ใช้ในคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ประชากรมีขนาดใหญ่ (ในที่นี้เป็น 500,000 คน) (Cooper and Scindler, 2001) ดังนี้

$$n = \left(\frac{Z \cdot S}{E} \right)^2$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

S แทน ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของประชากร

E แทน ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดในการประมาณ

Z แทน ค่าคะแนนมาตรฐานที่สอดคล้องกับระดับความเชื่อมั่น

จากสูตรข้างต้น คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($Z=1.96$) เมื่อกำหนดให้มีคลาดเคลื่อนสูงสุดในการประมาณเป็นร้อยละ 8 ของค่าประมาณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร ($E = 0.08 S$) ประชากรมีขนาดใหญ่ คำนวณได้จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่างเป็น 600 คน ในจำนวนนักท่องเที่ยว 600 คนนี้ จะสุ่มตัวอย่างในอัตราส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อชาวต่างประเทศเท่ากับ 65:35 ดังนั้นจึงต้องสุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 390 คน และ สุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 210 คน

3.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ต้องการประมาณรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการใช้ข้อมูลภาษี ที่หน่วยงานราชการจัดเก็บจากผู้ประกอบการ ในการทำธุรกิจการค้า เช่น ภาษีการค้า หรือภาษีเงินได้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ซึ่งยังไม่ทราบว่าหน่วยงานใดเป็นผู้จัดเก็บ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการคำนวณย้อนกลับไปประมาณรายได้ของผู้ประกอบการ ดังนั้น จึงวางแผนการดำเนินงานให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก หน่วยงานราชการ ที่คาดว่า จะมีส่วนรับผิดชอบในเรื่องการจัดเก็บภาษีรายได้ของการดำเนินธุรกิจการค้าต่าง ๆ เช่น สรรพากรจังหวัดตราด สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตราด การคลังจังหวัดตราด ที่ว่าการกิ่งอำเภอเกาะช้าง

นอกจากนั้นแล้วเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ และแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ ในแผนการดำเนินการวิจัย จึงกำหนดให้มีการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง(สพพ.1) งานยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัด อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)เกาะช้างและเกาะช้างใต้

สัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ครอบคลุมการทำงานด้านการท่องเที่ยวทุกด้าน จำนวนประมาณ 16 หน่วยงาน ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เกาะช้าง จังหวัดตราด

ลำดับที่	หน่วยงาน
1	สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง(สพพ.1)
2	อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง
3	งานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด
4	บริหารงานการคลัง จังหวัดตราด
5	สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดตราด
6	สำนักงานพัฒนาการจังหวัดตราด
7	สรรพากรจังหวัดตราด
8	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตราด
9	สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดตราด
10	องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)เกาะช้าง
11	องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) เกาะช้างใต้
12	ที่ว่าการกิ่งอำเภอเกาะช้าง
13	ชมรมนำเที่ยวพื้นบ้าน
14	ตัวแทนที่จัดนำเที่ยวบนเกาะช้าง
15	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
16	โรงแรม หรือ รีสอร์ทที่ดำเนินกิจการบนเกาะช้าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มผู้ประกอบการ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (แบบสัมภาษณ์แสดงอยู่ในภาคผนวก ค.) ประเด็นในการสัมภาษณ์มีดังนี้

- รายละเอียดการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
- จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ
- อัตราค่าบริการ
- ต้นทุนในการดำเนินกิจการ

- คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย
- ความสมเหตุสมผลของอัตราค่าบริการ
- ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
- แนวโน้มของกิจการในอนาคต
- ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม
- แนวทางการปรับปรุงเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กิจการ
- การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามในรอบแรก (ระหว่างวันที่ 9 – 11 ธันวาคม 2549) คณะผู้วิจัยพบปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการหลายประการด้วยกัน คือ

1. ในการสัมภาษณ์รอบแรกนี้ ผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์ที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องต้นทุนในการดำเนินการของผู้ประกอบการด้วย แต่พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ใช่เจ้าของกิจการ จึงไม่ทราบข้อมูลเรื่องต้นทุน หรือในบางกรณีที่เป็นกิจการเล็ก ๆ ชาวบ้านเป็นเจ้าของไม่ได้มีการทำบัญชีเรื่องต้นทุน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไว้ (บางรายตอบว่าไม่ได้ลงทุนอะไร เป็นเพียงเอาของใช้ที่มีอยู่แล้วที่บ้านเข้ามาใช้ในร้านเท่านั้น)

2. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์จากผู้ประกอบการ ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลที่ถามเป็นเรื่องของรายได้ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลความลับของกิจการ ผู้ประกอบการบางรายปฏิเสธการให้ข้อมูล

3. ในกิจกรรมประเภทเดียวกัน อัตราค่าบริการของผู้ประกอบการแต่ละรายแตกต่างกันไปหลายระดับราคา เนื่องจากธุรกิจนี้มีการแข่งขันสูง ผู้ประกอบการบางรายตั้งราคาต่ำ เพื่อตัดราคาผู้ประกอบการรายอื่น โดยลดคุณภาพการบริการลง เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น จะมีราคาตั้งแต่ 400 บาท ไปจนถึง 999 บาท ทั้งนี้ขึ้นกับองค์ประกอบของการให้บริการหลายอย่าง เช่น จำนวนเกาะที่จะให้นักท่องเที่ยวแวะลงดำน้ำ ประเภทของเรือบริการ คุณภาพของอุปกรณ์ที่ให้นักท่องเที่ยวใช้ดำน้ำ อาหารและเครื่องดื่มที่ให้บริการบนเรือ การประกันภัยเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ที่สำคัญคือ เรื่องความรู้ ความชำนาญของมัคคุเทศก์บนเรือ

เมื่อการดำเนินงานเก็บข้อมูลในรอบแรก พบปัญหาหลายประการ ดังได้กล่าวข้างต้น ทำให้ต้องปรับแบบสัมภาษณ์ให้สั้นลง ใช้เวลาในการสัมภาษณ์น้อยลง โดยตัดคำถามบางข้อที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ทราบหรือไม่สะดวกใจที่จะตอบออกไป เช่น คำถามเรื่องต้นทุนในการประกอบการ

กลุ่มนักท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวเป็นแบบสัมภาษณ์ (แบบสัมภาษณ์แสดงอยู่ในภาคผนวก ค.) โดยมีประเด็นที่สัมภาษณ์ดังนี้

- ในการมาเที่ยวเกาะช้างครั้งนี้ มีผู้ร่วมเดินทางมาด้วยทั้งหมดกี่คน
- นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเภทใดบ้างหรือไม่
- แต่ละกิจกรรม เสียค่าใช้จ่ายคนละเท่าไร(กรณีทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม จะใช้วิธีการเฉลี่ยเป็นค่าใช้จ่ายต่อคน)

ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนหน่วยงานเป็นแบบสัมภาษณ์(แบบสัมภาษณ์แสดงอยู่ในภาคผนวก ค.) โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์มีดังนี้

- หน่วยงาน มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเรื่องใดบ้าง
- ตัวแทนหน่วยงานผู้ให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อรายได้จากกิจกรรม ทิศทางการเจริญเติบโตของกิจกรรม แนวทางการส่งเสริม และปัญหาอุปสรรคในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มผู้ประกอบการ นักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการ โดยการเข้าพบและขอสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่อยู่ในร้านหรือในสำนักงาน โดยผู้ให้ข้อมูลอาจเป็นเจ้าของกิจการ หรืออาจเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลกิจการก็ได้

กลุ่มนักท่องเที่ยว นักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวบนเรือเฟอร์รี่ ขณะที่นักท่องเที่ยวกำลังเดินทางกลับออกจากเกาะช้างไปยังจังหวัดตราด (เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแล้ว) โดยมีพนักงานสัมภาษณ์ เป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมีนักวิจัยจากสถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นผู้ควบคุมงานภาคสนาม เพื่อช่วยแก้ปัญหา และให้คำแนะนำกับนักศึกษาที่เก็บข้อมูล

ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นักวิจัยประสานงานไปยังหน่วยงานเพื่อนัดหมายล่วงหน้าก่อนการขอเข้าสัมภาษณ์ โดยหัวหน้าหน่วยงานอาจเป็นผู้ให้ข้อมูลเอง หรืออาจมอบหมายให้บุคคลอื่นในหน่วยงาน เป็นผู้ให้ข้อมูลก็ได้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม จะใช้วิธีการที่แตกต่างกันดังนี้

กลุ่มผู้ประกอบการ

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในส่วนนี้ มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ อัตราค่าบริการ และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ข้อมูลในส่วนนี้จะนำมาใช้ในการคำนวณหารายได้ของผู้ประกอบการ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ รายละเอียดการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว คุณภาพมาตรฐานการบริการ ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ แนวทางการปรับปรุงกิจการ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กลุ่มนักท่องเที่ยว

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่

- ร้อยละของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมประเภทต่าง ๆ
- จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมประเภทต่าง ๆ
- ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภท
- จำนวนเงินค่าใช้จ่ายรวมของนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางมาท่องเที่ยวและเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภท ในปี พ.ศ. 2549

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประเด็นที่วิเคราะห์ ได้แก่

- ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่หน่วยงานจัดเก็บ
- แนวโน้มของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้
- หน่วยงานที่เป็นผู้ดูแลควบคุมการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว
- แนวทางการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้มีรายได้เพิ่มโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
- ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราด นี้ มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ

1. เพื่อประมาณรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
3. เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลต่อ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
4. เพื่อประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคต

การดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ ตามรายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

4.1.1 เอกสารด้านการท่องเที่ยว

ศึกษาเอกสารของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1) ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลบริบททั่วไปด้านการท่องเที่ยว และสภาพทั่วไปของกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด รายละเอียดการศึกษาในส่วนนี้นำเสนอไว้ในบทที่ 2

4.1.2 ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

ค้นหาข้อมูลในเว็บไซต์ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ทั้งข้อมูลแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนเว็บไซต์ที่มีบุคคลทั่วไป มาให้ข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ตลอดจนเว็บไซต์ของผู้ประกอบการเอกชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และอัตราค่าบริการ ซึ่งมีข้อมูลมากพอสมควร หากแต่เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ถูกค้นกรองความถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

จากการค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต พบว่าเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวหากเป็นของหน่วยงานราชการ จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับ เรื่องของสถานที่ท่องเที่ยว การเดินทาง กิจกรรมการท่องเที่ยวในเทศกาลและช่วงเวลาต่าง ๆ สินค้าเด่นของจังหวัด ที่พัก โรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร ส่วนเว็บไซต์ของผู้ประกอบการเอกชน จะนำเสนอรายการนำเที่ยวในลักษณะที่เป็น แพคเกจทัวร์ ซึ่งอัตราค่าบริการที่นำเสนอไว้จะรวมทั้ง ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร และอัตราค่าบริการ กิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ไม่มีการให้ข้อมูลแยกเฉพาะอัตราค่าบริการกิจกรรมท่องเที่ยว

เนื่องจาก เว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวมีอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้ จึงใช้วิธีสืบค้นจนพบว่าข้อมูลที่ได้ตามประเด็นที่ต้องการมีเนื้อหาที่ซ้ำ ๆ กัน ไม่ได้ข้อมูลใหม่เพิ่มเติมอีกแล้ว ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่นิ่งแล้ว จึงหยุดการสืบค้นรวมจำนวนที่สืบค้นได้ 15 เว็บไซต์ รายชื่อเว็บไซต์แสดงดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 รายชื่อเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวที่สืบค้น

เว็บไซต์	URL
1. คลองพร้าวรีสอร์ท	http://www.klongprao.com/activities_thai.html
2. อัยยะปุระรีสอร์ท	http://www.ekohchang.com/TH-Koh-Chang/Aiyapura/index.HTM
3. Koh Chang Easy Tour	http://www.kohchangeasytour.com
4. Chang Park Resort and Spa	http://www.klongprao.com/activities_thai.html
5. คนไท ทะเล	http://www.khonthaitalay.com/question.html
6. KOH-CHANG.COM	http://www.koh-chang.com/general5.htm
7. คีรีตา รีสอร์ท แอนด์ สปา	http://www.ekohchang.com/TH-Koh-Chang/KeeReeta_Resort_&_Spa/index.HTM
8. ไชยเชษฐ บังกะโล	http://www.ekohchang.com/TH-Koh-Chang/Chai-Chet-Resort/index.HTM
9. ปานวิมาน รีสอร์ท	http://www.panviman.com/kohchang_th/index.htm
10. สลักเพชรซีฟู๊ดส์แอนด์รีสอร์ท	http://www.kohchangsalakphet.com/tour.html
11. OnTo Tour	http://www.ontotour.com/index.php
12. อุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะช้าง	http://www.dnp.go.th/parkreserve/asp/style1/default.asp
13. ทัวร์เกาะช้าง	http://www.tourkohchang.com
14. รามายณะ เกาะช้าง รีสอร์ท	http://www.readypremium.com/ecommerce/sahawut
15. Thailand E_hotel	http://www.thailandehotel.com/ince_id=81

ข้อมูลที่ต้องการคือ รายละเอียด และอัตราค่าบริการของกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่ผลการสืบค้นพบว่า เนื้อหาในเว็บไซต์ไม่ได้แสดงรายละเอียดการทำกิจกรรมมากนัก ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการเสนอแพ็คเกจทัวร์ อัตราค่าบริการรวม ซึ่งประกอบด้วยค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว รวมอยู่ด้วยกัน มีเพียงบางเว็บไซต์เท่านั้นที่แสดงอัตราค่าบริการของกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งได้นำข้อมูลมาสรุปไว้ในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลอัตราค่าบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสืบค้นจากเว็บไซต์

ประเภทกิจกรรม	อัตราค่าบริการ
1. เดินป่า/ส่องสัตว์/ ดูนก	ไม่มีข้อมูลเรื่องอัตราค่าบริการในเว็บไซต์
2. ท่องน้ำตก	น้ำตกคลองพลู 70 บาท/คน
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ชมสวน	1 ชั่วโมง 500 บาท 2 ชั่วโมง 900 บาท
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	ไม่มีข้อมูลเรื่องอัตราค่าบริการในเว็บไซต์
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	ไม่มีข้อมูลเรื่องอัตราค่าบริการในเว็บไซต์
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย/ชมป่าชายเลน	200 บาท/คน/ชม
7. นั่งเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ	เรือหางยาว 300 บาท / คน เรือเร็ว 400 บาท / คน ค่าเช่าเรือเร็วเหมาลำ 8,000 บาท
8. นั่งเรือตกปลา / ตกหมึก	300 – 400 บาท / คน เหมาลำ 4,000 บาท
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	เรือคายัค 200 บาท / คน เรือแคนู 100 บาท / คน
10. ดำน้ำ-น้ำตื้น	700 บาท / คน
11. ดำน้ำ-น้ำลึก	2,000 บาท / คน

4.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 กลุ่มด้วยกันคือ

1. กลุ่มผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
2. กลุ่มนักท่องเที่ยว
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 กลุ่มผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง ผู้ให้สัมภาษณ์อาจเป็นเจ้าของกิจการหรือตัวแทนก็ได้ ประเด็นในการสัมภาษณ์มีดังนี้

- รายละเอียดการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
- จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ
- อัตราค่าบริการในแต่ละประเภทกิจกรรม
- คุณภาพ มาตรฐานการบริการความปลอดภัย
- ความสมเหตุ สมผลของอัตราค่าบริการ
- แนวโน้มของกิจการในอนาคต
- ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
- ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม
- แนวทางปรับปรุง เพื่อเพิ่มรายได้จากการจัดกิจกรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ 36 ราย (รายชื่อผู้ประกอบการแสดงในภาคผนวก ง.) ผู้ประกอบ 1 ราย อาจให้บริการกิจกรรมมากกว่า 1 ประเภท เช่นผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมดำน้ำลึก อาจจะทำกิจกรรมอื่น ๆ ด้วย เช่นจัดกิจกรรม ดำน้ำตื้น ตกปลา / ตกหมึก ด้วย ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเภทต่าง ๆ ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประเภทกิจกรรม	จำนวนผู้ประกอบการ ในกลุ่มตัวอย่าง
1. เดินป่า/ส่องสัตว์/ดูนก	1
2. เทียน้ำตก	2
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ชมสวน	2
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	6
5. นั่งรถเที่ยวรอบเกาะ	
5.1 รถยนต์	4
5.2 รถสองแถว	1
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน	7
7. นั่งเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ	11
8. นั่งเรือตกปลา / ตกหมึก	13
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	10
10. ดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น	14
11. ดำน้ำชมปะการังน้ำลึก	5

ผลการศึกษาข้อมูลในกลุ่มผู้ประกอบการ

เนื่องจากสภาพภูมิอากาศของพื้นที่เกาะช้าง อยู่ในเขตลมมรสุมทำให้มีฝนตกหนักในช่วงฤดูฝน ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยแบ่งช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวได้เป็น 2 ช่วงเวลาดังนี้

ช่วง Hi-season จะอยู่ประมาณเดือน ตุลาคม ถึง เมษายน (ประมาณ 7 เดือน)

ช่วง Lo-season จะอยู่ประมาณเดือน พฤษภาคม ถึง กันยายน (ประมาณ 5 เดือน)

ในช่วง Lo-season ผู้ประกอบการบางรายจะปิดกิจการชั่วคราว เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

วิธีการคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ มีขั้นตอนดังนี้

1. จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ได้ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ และอัตราค่าบริการ นำมาใช้ประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการเฉลี่ยต่อเดือน และอัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน

2. คำนวณหาจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการเฉลี่ยต่อปี เนื่องจาก บางกิจกรรมสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้ตลอดปี แต่บางกิจกรรมให้บริการได้เฉพาะ ช่วง Hi-season ประมาณ 7 เดือน ดังนั้นบางกิจกรรมจะคูณจำนวนเฉลี่ยต่อเดือน ด้วย 12 ได้จำนวนเฉลี่ยต่อปี แต่บางกิจกรรมจะคูณด้วย 7

3. คำนวณรายได้ของผู้ประกอบการในแต่ละประเภทกิจกรรม

รายได้ = จำนวนนักท่องเที่ยว/ปี × อัตราค่าบริการ/คน × จำนวนผู้ประกอบการ

เนื่องจากไม่ทราบจำนวนผู้ประกอบการ ที่แน่นอนของปี 2549 ดังนั้นจะใช้ข้อมูลสถิติจำนวนผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ตามรายงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2547) ดังข้อมูลในตารางที่ 3.1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยว 11 กิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก

พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงชัน มีผืนป่าเขตร้อนที่สมบูรณ์ปกคลุมเป็นบริเวณกว้าง มีพันธุ์ไม้เขตร้อนหายากจำนวนมาก เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าหลายชนิด เป็นแหล่งกำเนิดของลำธารหลายสาย และได้รับการประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ทำให้เกาะช้างเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การเดินป่าบนเกาะช้าง มีอยู่หลายเส้นทาง เส้นทางเดินป่าที่ใช้เวลานาน เช่น ยอดเขาสลักเพชรซึ่งต้องมีเจ้าหน้าที่ทางอุทยานติดตามไปด้วย เส้นทางเดินป่าระยะสั้น ๆ ที่เป็นที่ยอดนิยมของนักท่องเที่ยว จะเป็นเส้นทางที่เดินผ่านไปตามน้ำตกที่สวยงามต่าง ๆ เช่น น้ำตกคลองพลู น้ำตกธารมะยม กิจกรรมเดินป่าเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ แต่ไม่ค่อยเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากนัก เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่จะเดินป่าต้องอดทนต่อความยากลำบาก ชอบความท้าทาย และมีร่างกายแข็งแรง เพราะเส้นทางเดินต้องขึ้นภูเขาที่สูงชัน กิจกรรมเดินป่าจะมีการกำหนดเส้นทางที่ชัดเจน มีมัคคุเทศก์นำทางและดูแลนักท่องเที่ยว

ทางอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างกำหนดเส้นทางเดินป่าไว้ 9 เส้นทาง ได้แก่

1. เส้นทางคลองสน - บ้านควายช้าง
2. เส้นทางธารมะยม - คลองพลู
3. เส้นทางหาดทรายขาว
4. เส้นทางหาดทรายยาว - เขาจอมปราสาท

5. เส้นทางสลักเพชร - เขาแหลม
6. เส้นทางคลองหนึ่ง - คีรีเพชร
7. เส้นทางธารมะยม
8. เส้นทางคลองพลู
9. เส้นทางคลองสน

โดยบางเส้นทางอาจมีการเชื่อมต่อกันได้ เช่นเส้นทางธารมะยม จะเชื่อมต่อกับเส้นทางคลองพลู แต่ละเส้นทางจะมีระยะทางไม่เท่ากัน จึงมีอัตราค่าบริการที่แตกต่างกัน แต่เส้นทางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว จะเป็นเส้นทางที่สามารถเดินทางไป-กลับได้ภายในวันเดียว การให้บริการกิจกรรมเดินป่าจะเริ่มที่เวลาประมาณ 9.00 น. และเสร็จสิ้นเวลาประมาณ 17.00 น. ซึ่งอาจจะช้าหรือเร็วกว่านี้เล็กน้อย ขึ้นอยู่กับความสามารถของนักท่องเที่ยว

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

ช่วง Hi-season

จะมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการเดินป่าทุกวัน วันละ 1 เที่ยวๆ ละประมาณ 6-8 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งสิ้น ไม่มีนักท่องเที่ยวชาวไทยมาใช้บริการ

ช่วง Lo-season จะตรงกับช่วงหน้าฝน ทางอุทยานแห่งชาติจะกำหนดให้เป็นช่วงเวลาปิดป่า นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าไปเดินป่าได้

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยวันละ 7 คน

อัตราค่าบริการ ประมาณคนละ 1,200 – 1,500 รวมค่าเช่าอุทยานแห่งชาติ ค่ารถรับ-ส่งจากโรงแรมที่พักมาที่น้ำตก ค่าอาหารกลางวัน(เป็นอาหารกล่องและน้ำดื่ม) มีรองเท้าเดินป่าให้นักท่องเที่ยวใช้

ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยคนละ 1,350 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	210	คน
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	7	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	1,470	คน
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน	1,350	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	3	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	5,953,500	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

- มัคคุเทศก์นำทางเป็นผู้ที่ชำนาญพื้นที่ป่าเป็นอย่างดี ไม่มีการหลงทางในป่า
- นักท่องเที่ยวจะต้องนำยารักษาโรคประจำตัวที่จำเป็นจะใช้ติดตัวกันมาเอง
- ถ้านักท่องเที่ยวมีปัญหาสุขภาพหรือเกิดอุบัติเหตุ จนไม่สามารถเดินต่อไปได้ไหว จะมีการประสานงานกับทางอุทยาน ให้ส่งเจ้าหน้าที่อุทยานนำรถมารับ

ความสมเหตุสมผลของอัตราค่าบริการ

สมเหตุสมผล เป็นอัตราที่ทางอุทยานแห่งชาติเป็นผู้กำหนด

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

สภาพภูมิอากาศ ช่วงหน้าฝนไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจกันมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

สภาพอากาศ – ในหน้าฝนจะเดินป่าไม่ได้

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

ทางอุทยานแห่งชาติดูแลเรื่องเส้นทางเดินป่า มัคคุเทศก์จะไม่มีการเดินป่าทับเส้นทาง

หมายเหตุ ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการเอกชนบางรายที่บ้านบางบัว พัฒนารูปแบบการเดินชมสวน ขึ้นมาเป็นทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีความสะดวกสบายมากกว่าการเดินป่า เส้นทางเดินชมสวนเป็นทางราบ ไม่สูงชันเหมือนการเดินป่า เพราะเส้นทางเดินจะผ่านไปตามสวนยาง สวนส้มโอ ผ่านธารน้ำเล็ก ๆ ในเส้นทางระยะ 6 – 8 กิโลเมตร คิดอัตราค่าบริการคนละ 500 บาท

2. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก

จากการที่พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยเกาะช้างมีน้ำตกที่สวยงามอยู่หลายแห่ง กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันเป็นหมู่คณะของนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ กิจกรรมเที่ยวน้ำตก ซึ่งจะแตกต่างจากกิจกรรมเดินป่า เพราะนักท่องเที่ยวจะเดินเที่ยวกันเองใน ระยะทางช่วงสั้น ๆ ไม่ต้องมีมัคคุเทศก์นำทาง นักท่องเที่ยวจะเสียค่าใช้จ่ายเพียงแค่ค่าเข้าชมอุทยานฯ ตามอัตราปกติทั่วไป คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยคนละ 20 บาท และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศคนละ 400 บาท กิจกรรมท่องเที่ยวชมน้ำตกเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้นิยาม เนื่องจากไม่ต้องใช้ความอดทนมากเหมือนการเดินป่า โดยมากมักจะมากันเป็นหมู่คณะ เดิน

ชมน้ำตก เล่นน้ำ นำอาหารมานั่งรับประทานด้วยกันในบริเวณน้ำตก เป็นการทำกิจกรรมที่ไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายมาก อุทยานน้ำตกที่นักท่องเที่ยวนิยม ได้แก่ น้ำตกคลองพลู น้ำตกธารมะยม น้ำตกคีรีเพชร

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

ช่วง Hi-season นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเที่ยวน้ำตกได้ตลอดทั้งปี แต่ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาก จะอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน – พฤษภาคม

วันหยุด จะมีนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวนประมาณ 400 -500 คน (สาเหตุที่มีจำนวนมาก เนื่องจากมีการมาเที่ยวกันเป็นหมู่คณะ เช่นมาักับกรุ๊ปทัวร์ หรือ นักเรียน นักศึกษามาทัศนศึกษาเป็นกลุ่ม) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ประมาณ 100 คน

วันธรรมดา ไม่ค่อยจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวน้ำตก

อัตราค่าบริการ ตามอัตราค่าเข้าชมน้ำตกของอุทยานแห่งชาติ คือ

นักท่องเที่ยวชาวไทยคนละ 20 บาท (นักเรียน นักศึกษาหรือกลุ่มบุคคลที่มาเป็นหมู่คณะ และมีจดหมายรับรองจากหน่วยงานมา ไม่ต้องเสียค่าเข้าชม)

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คนละ 400 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการในที่นี้ หมายถึงอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ทางอุทยานฯ จะเก็บค่าเข้าชมน้ำตกได้จากอุทยานน้ำตก 2 แห่ง คือ น้ำตกคลองพลู และน้ำตกธารมะยม ส่วนน้ำตกแห่งอื่น ๆ เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมฟรี ไม่เสียค่าเข้าชม ผู้ให้สัมปทานให้ข้อมูลว่าในแต่ละเดือนทางอุทยานฯ จะมีรายได้จากค่าเข้าชมน้ำตกเดือนละประมาณ 70,000 บาท

ดังนั้นทางอุทยานฯจะมีรายได้ปีละประมาณ 840,000 บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ ความปลอดภัย

นับว่ามีความปลอดภัย เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่อุทยาน คอยเดินตรวจตราดูแลความปลอดภัยในบริเวณต่าง ๆ ทั่วทั้งอุทยาน

ความสมเหตุสมผลของอัตราค่าบริการ

สมเหตุสมผล เป็นอัตราที่ทางอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างกำหนด

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

- ในหน้าแล้งมีไฟป่า ในหน้าฝนมีฝนตกหนัก ดินถล่ม ทั้งสองอย่างมีสาเหตุมาจากการบุกรุกทำลายป่า

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

สภาพอากาศ ช่วงหน้าฝนจะมีนักท่องเที่ยวน้อย

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

ไม่มี

3. กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน

เกาะช้างมีการนำชมธรรมชาติโดยใช้ช้าง สัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ของเกาะเป็นพาหนะนำชม ในกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับทัศนียภาพสวยงาม เส้นทางนำชมจะผ่านลำธาร โดยนักท่องเที่ยวสามารถลงเล่นน้ำได้ ผ่านสวนผลไม้ เช่น สวนส้มโอ สวนทุเรียน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมสวนผลไม้ และศึกษาความเป็นอยู่ของช้าง ผู้ประกอบการมีโปรแกรมนำเที่ยวให้เลือกหลายเส้นทาง ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน บนเกาะช้างมี 3 ราย คือ บ้านควาญช้าง (อยู่ที่คลองสน) บ้านช้างไทย (อยู่ที่คลองพร้าว) และ ช้างชุดิมันต์ (อยู่ที่คลองพร้าว) มีการบริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยวจากที่พักมายังปางช้าง บริการน้ำดื่ม และผลไม้ มีการบริการ 2 แบบ คือแบบ 1 ชั่วโมง และแบบ 2 ชั่วโมง ถ้าเป็นบริการแบบ 1 ชั่วโมง จะไม่มีการนำช้างลงไปเล่นน้ำ แต่ถ้าเป็นบริการแบบ 2 ชั่วโมง จะนำช้างลงไปเล่นน้ำ นักท่องเที่ยวสามารถลงเล่นน้ำด้วยได้

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

Hi-season

วันหยุด ประมาณ 50 ถึง 100 คน (เฉลี่ยวันละ 75 คน)

วันธรรมดา ประมาณ 15 ถึง 20 คน (เฉลี่ยวันละ 17.5 คน)

ในแต่ละเดือนคิดจำนวนวันหยุด 8 วัน วันธรรมดา 22 วัน

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเดือนละ 985 คน

อัตราค่าบริการ ปางช้างทั้ง 3 แห่ง คิดอัตราค่าบริการเท่ากัน คือ

500 บาท ต่อคน ต่อชั่วโมง

900 บาท ต่อคน ต่อ 2 ชั่วโมง

ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยคนละ 700 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	985	คน
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	12	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	11,820	คน
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน	700	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	3	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	24,822,000	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

มีความปลอดภัยเพราะช่างจะคุ้นเคยและเชื่อฟังคำสั่งของควาญช่างเป็นอย่างดี เนื่องจากช่างแต่ละเชือกจะมีความรู้ช่างประจำตัวคอยดูแล

ความสมเหตุสมผลของอัตราค่าบริการ

เป็นราคาที่เหมาะสมดีแล้ว ปางช่างมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น แต่ไม่สามารถเพิ่มราคาค่าบริการให้สูงขึ้นกว่านี้ได้ เพราะมีผู้ประกอบการแข่งขันกันถึง 3 ราย ทั้ง ๆ ที่จำนวนนักท่องเที่ยวก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นมากนัก

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ

- สถานที่ที่ใช้ประกอบกิจการอยู่นี้เช่าจากเอกชน ทำสัญญาปีต่อปี ค่าเช่าปีละแสนกว่าบาท ไม่ทราบแน่ชัดเมื่อไรเจ้าของที่จะยกเลิกการให้เช่าที่ ทำให้ขาดความมั่นใจในการดำเนินงาน
- ในหน้าแล้งอาหารเลี้ยงช้างหายาก ทางชมรมอนุรักษ์ช้างเสนอให้ซื้อที่ไว้สำหรับปลูกหญ้าเพื่อเป็นอาหารช้าง ซึ่งเป็นไปไม่ได้เพราะที่ดินบนเกาะช้างมีราคาสูงมาก เมื่อขาดแคลนหญ้าที่จะมาใช้เลี้ยงช้าง ทางปางช้างต้องแก้ปัญหาโดยการซื้อกล้วย อ้อย มาเป็นอาหารช้าง ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง
- ไม่สามารถเพิ่มจำนวนช่างได้อีก เนื่องจากทางจังหวัดกำหนดให้ปางช้างแต่ละปางมีช่างได้ไม่เกิน 10 เชือก (การดูแลควบคุมการนำช้างมาให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย เพราะช่างที่นำมาให้บริการนี้ถือเป็นช่างที่ใช้งานเพื่อการขนส่ง)
- นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจว่า การบังคับช่างต้องใช้วิธีการตี ถูกมองว่าการตีช่างเป็นการทารุณสัตว์ ซึ่งในความเป็นจริง การตีช่างเป็นการควบคุมช่างตามปกติ ไม่ถือว่าเป็นการทารุณ

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความนิยมมากขึ้น แต่คนไทยไม่ค่อยนิยม อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการก็มีการปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

โดยภาพรวมจึงไม่แน่ใจว่าจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นหรือไม่

อัตราค่าบริการจะไม่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เพราะปัจจุบันคนไทยกันเองจะบ่นว่าแพง

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

มีการร่วมประชุมกับชมรมนักธุรกิจบนเกาะช้างทุกเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ช่วยกันส่งเสริมธุรกิจ

4. กิจกรรมซีจรรย์ยานยนต์ เทียวรอบเกาะ

เส้นทางถนนบนเกาะช้าง มีลักษณะที่ตัดเลี้ยวลาดไปตามเนินเขา เช่น เส้นทางช่วงด่านใหม่ - คลองสน และช่วงไก่อ๊ะ - บางบัว สองข้างทางมีทัศนียภาพของภูเขา และทะเลที่สวยงาม ทำให้กิจกรรมซีจรรย์ยานยนต์เทียวรอบเกาะ เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ บนเกาะช้างจึงมีผู้ประกอบการหลายรายทำธุรกิจให้เช่าจักรยานยนต์ และรถยนต์ เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ประกอบการจะไม่ถูกขโมยรถ ทางผู้ประกอบการจะขอหนังสือเดินทาง (passport) ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศไว้เป็นหลักฐาน ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจะขอบัตรประชาชน ไว้เป็นหลักฐาน ถ้ามีการเฉี่ยวชน รถได้รับความเสียหาย ผู้เช่าต้องรับผิดชอบค่าซ่อม โดยจะต้องดูว่าผู้เช่าพักอยู่ไกลหรือไม่ ถ้าพักอยู่ไกล ๆ จะไม่ให้เช่า จะให้เช่าเฉพาะผู้ที่พักอยู่ใกล้ ๆ เพื่อสะดวกในการติดตาม

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

Hi-season

สำหรับผู้ประกอบการรายใหญ่ มีนักท่องเที่ยวมาเช่ารถวันละประมาณ 45 คัน

สำหรับผู้ประกอบการรายย่อย มีนักท่องเที่ยวมาเช่ารถวันละประมาณ 9-10 คัน

Lo-season ไม่มีคนเช่า เพราะถนนลื่น

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยวันละ 20 ราย

อัตราค่าบริการ อัตราค่าเช่ารถจักรยานยนต์วันละ 200 – 250 บาท

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความใหม่ และกำลังเครื่องยนต์ของรถ

ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยรายละ 225 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	600	ราย
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	7	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	4,200	ราย
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อราย	225	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	13	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	12,285,000	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

- รถอยู่ในสภาพดี พร้อมใช้งาน
- หากประสบอุบัติเหตุ เรียกค่ารักษาพยาบาลได้จาก พรบ. ประกันภัยรถยนต์ ซึ่งเป็นประกันภัยภาคบังคับที่รถทุกคันต้องมีอยู่แล้ว

ความสมเหตุสมผลของอัตราค่าบริการ

คิดว่าเหมาะสมดีแล้ว

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

ผู้ประกอบการรายใหญ่จะมีเงินทุน สำหรับซื้อรถใหม่ ซึ่งจะได้เปรียบผู้ประกอบการรายย่อย มีการตัดราคากันเองระหว่างผู้ประกอบการ และ หลายโรงแรมก็มีรถมอเตอร์ไซด์ไว้บริการให้นักท่องเที่ยวเช่าด้วย

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

มีลูกค้าน้อยลง เพราะมีจำนวนผู้ประกอบการมากขึ้น ซึ่งบางโรงแรมก็จัดให้มีการให้บริการเช่ารถจักรยานยนต์อยู่ด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

ผู้ประกอบการให้เช่ารถจักรยานยนต์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งบางรายเป็นกิจการขนาดใหญ่และมีเงินทุนสูงกว่า ทำให้สามารถคิดค่าเช่าได้ถูกกว่า และสภาพรถก็ใหม่กว่าด้วย

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

- มีการรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการเพื่อควบคุมราคาการให้บริการให้มีความเป็นกลาง แต่ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการเท่าที่ควร

5. กิจกรรมนั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ

การนั่งรถยนต์ท่องเที่ยวชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง นักท่องเที่ยวมีทางเลือกใช้บริการได้ 2 แบบ คือ

- เช่ารถยนต์ขับเที่ยวรอบเกาะ
- นั่งรถสองแถวรับจ้าง อาจเสียค่าบริการรายคน หรือ จ้างเหมา

5.1 เช่ารถยนต์ขับเที่ยวรอบเกาะ

การเช่ารถยนต์ขับเที่ยวชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง ไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว มีผู้มาใช้บริการไม่มากนักเมื่อเทียบกับการเช่ารถจักรยานยนต์ นักท่องเที่ยวชาวไทย ถ้าจะใช้รถยนต์ก็สามารถขับรถยนต์ส่วนตัวมาเองได้ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ไม่นิยมเช่ารถยนต์ เพราะไม่คุ้นกับระบบการขับรถที่ใช้พวงมาลัยที่อยู่ทางด้านขวามือ และถนนบนเกาะช้างแคบ ขับไม่สะดวก จึงนิยมเช่ารถจักรยานยนต์มากกว่า

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

Hi-season วันหยุด ประมาณ 9 – 10 ราย (เฉลี่ย 9.5 ราย)

วันธรรมดา ไม่มีคนมาเช่า

Lo-season ไม่มีคนมาเช่า

ในแต่ละเดือนคิดวันหยุด 8 วัน

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเดือนละ 76 ราย

อัตราค่าบริการ

รถ SUZUKI CARIBIAN 1,200 บาท/ วัน

รถ VIOS 1,600 บาท/ วัน

รถ DEMAX 4 ประตู 1,600 บาท/ วัน

ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยรายละ 1,600 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	76	ราย
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	7	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	532	ราย
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน	1,600	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ(ประมาณ)	4	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	3,404,800	บาท

ความสมเหตุสมผลของอัตราค่าบริการ

คิดว่าเหมาะสมดีแล้ว

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

- ทางผู้ประกอบการดูแลรถให้อยู่ในสภาพดี พร้อมใช้งาน
- หากประสบอุบัติเหตุ เรียกค่ารักษาพยาบาลได้จาก พรบ. ประกันภัยรถยนต์ได้

เช่นเดียวกับรถจักรยานยนต์

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

- กิจกรรมนั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากถนนแคบ และเส้นทางบนเกาะข้างสูงชัน คนขับต้องมีความชำนาญในการขับรถมาก และยังไม่มียานรอบเกาะ อีกทั้งมีทางเลือกอื่น คือ เลือกใช้รถสองแถวรับจ้างจะสะดวกกว่า
- บนเกาะข้างราคาน้ำมันสูงกว่าราคาปกติ และสถานีบริการน้ำมันขนาดใหญ่ที่ให้บริการสำหรับรถยนต์มีจำนวนไม่มาก จึงไม่สะดวกในการใช้รถยนต์

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

ไม่แน่ใจว่าจะดีขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

สภาพอากาศมีผลต่อราคา หากเป็นหน้าฝนลูกค้าจะน้อย จึงจำเป็นต้องลดราคาเช่าให้ถูกลงกว่าเดิม

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

ไม่มี

5.2 กิจกรรมนั่งรถสองแถวรับจ้างเที่ยวรอบเกาะ

รถสองแถวที่ให้บริการบนเกาะข้างจะมีสัมปทานเส้นทาง(วิน) วิ่งระหว่างคิวนท่าเรือเฟอรี่อ่าวสับปะรด ปลายทางอยู่ที่คิวนท่าบางเบา รถสองแถว 1 คันรับผู้โดยสารได้ 12 คน เริ่มต้นวิ่งเที่ยวแรกออกจากท่าเรือเฟอรี่ เวลา 6.00 น. เที่ยวสุดท้ายจะออกเวลา 20.00 น. และจากบางเบาเที่ยวสุดท้ายออกเวลา 17.00 น. มีรถบริการในวันทั้งหมด 70 คัน รถที่วิ่งอยู่จะมีการติดป้ายสัญลักษณ์หน้ารถเป็น 2 แบบ คือป้ายสีเหลือง ซึ่งหมายถึงแวะรับผู้โดยสารตามทางได้ กับป้ายสีขาว หมายถึงแวะรับผู้โดยสารระหว่างทางไม่ได้ ให้รับได้เฉพาะที่ผู้โดยสารจ้างเหมา

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

ช่วง Hi-season

ในวันหยุด จะมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ ประมาณวันละ 40 คัน (รายได้ 2,000 บาท/วัน/คัน)

ในวันธรรมดาจะมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ ประมาณวันละ 20 คัน (รายได้ 500-700 บาท/วัน/คัน)

โดยวิ่งรถได้วันเว้นวันตามข้อกำหนดของหัวหน้าวินรถ

ดังนั้นรถสองแถวแต่ละคันจะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 12,000 บาท

บนเกาะช้างมีรถทั้งหมด 70 คัน

อัตราค่าบริการ

ท่าเรือ – หาดทรายขาว 40 บาท/คน

ท่าเรือ – ไก่แบ้ 50 บาท/คน

ท่าเรือ – บางเบ้า 100 บาท/คน

เหมาทั้งวันในช่วงเทศกาลวันละ 2,000 บาท / ไม่ใช่เทศกาลวันละ 1,500 บาท

การจ้างเหมาจะนำนักท่องเที่ยวไปส่งในสถานที่ท่องเที่ยว แล้วขับรถกลับไปให้บริการกลุ่มอื่นอีก เมื่อนักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับให้โทรศัพท์เรียกมารับกลับ ถ้าไม่สามารถมารับกลับได้ จะให้เพื่อนในวินเดียวกันมารับแทน ดังนั้นในแต่ละวันจะรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 2 กลุ่ม

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	12,000	บาท
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	12	เดือน
จำนวนผู้ประกอบการ	70	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	10,080,000	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

- มีการตรวจสภาพรถต่อต่อทะเบียนรถยนต์ รถอยู่ในสภาพดีเพราะคนขับเป็นเจ้าของรถเอง ไม่ใช่รถเช่า
- มีหัวหน้าสัมปทานคอยควบคุมดูแล
- คนขับรถมีความชำนาญเส้นทางมาก
- มีประกันตาม พรบ.ประกันภัยรถยนต์
- ทาง ททท. ได้จัดครูมาอบรมภาษาอังกฤษ และมารยาทในการให้บริการให้กับคนขับรถ

ความสมเหตุสมผล ของอัตราค่าบริการ

อยากปรับขึ้นราคา เพราะน้ำมันขึ้นราคา แต่ปรับขึ้นไม่ได้ เพราะปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวก็
บ่นกันอยู่แล้วว่าค่าบริการแพง

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ

- ในบริเวณหน้าชายหาดบางหาดถนนแคบ เนื่องจากมีสิ่งปลูกสร้างของทางโรงแรม มี
ร้านค้าตั้งของยื่นมาในถนน
- มีรถตู้ วิ่งแย่งรับผู้โดยสาร เสนอปัญหาให้ทาง อบต. รับทราบแล้ว แต่ปัญหาก็ยังไม่ได้
รับการแก้ไข
- มีรถสองแถวป้ายดำ (รถสองแถวที่ไม่ได้อยู่ในวิน เป็นรถกระบะส่วนบุคคลนำมา
ดัดแปลงเป็นรถสองแถวมารับผู้โดยสาร) มาให้บริการ ทำให้มีการแย่งผู้โดยสาร

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

ช่วงเทศกาลที่มีนักท่องเที่ยวมาก ราคาค่าบริการจะสูงขึ้น

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม—กิจกรรมเก็บขยะบนเกาะ

6. กิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย ชมป่าชายเลน

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จัดให้มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนที่บ้าน
สลักคอก จะมีกิจกรรมนำเที่ยวบริการนักท่องเที่ยว ในกิจกรรมจะมีการนั่งเรือศึกษาธรรมชาติ
ระบบนิเวศน์ของป่าชายเลน ชมความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ชมการสาธิตการดักปลา การ
วางข่ายดักปลา และหากนักท่องเที่ยวมาในช่วงเวลากลางวัน จะมีกิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย

กิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย ชมป่าชายเลน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดย
ผู้ประกอบการรายเดียวกัน ให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยเรือมาด ในตอนกลางวันจะเป็นบริการพาย
เรือเที่ยวชมป่าชายเลน แต่ในตอนกลางคืนที่เป็นคืนเดือนมืด จะให้บริการพายเรือชมหิ่งห้อย มี
ผู้ประกอบการที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนในท้องถิ่น ก่อตั้งเป็นชมรมอยู่ 2 ชมรม คือ

1. ชมรมท่องเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก
2. ชมรมท่องเที่ยวพื้นบ้านสลักเพชร

ทั้งสองชมรมเกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านในพื้นที่ การดำเนินการของชมรมจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น อบต.และ อพท. ให้เงินสนับสนุนการดำเนินการของชมรม

บริเวณที่ยังมีหิ้งห้อยให้ชมได้เป็นจำนวนมาก จะอยู่ที่บริเวณ สลักคอก สลักเพชร ส่วนบริเวณคลองพร้าว ยังมีหิ้งห้อยให้นักท่องเที่ยวชมได้ แต่มีจำนวนไม่มาก นอกจากจะใช้บริการของชมรมนำเที่ยว 2 แห่งนี้แล้ว นักท่องเที่ยวอาจใช้บริการของผู้ประกอบการรายอื่นด้วยได้ ผู้ประกอบการร้านอาหารบางแห่งจัดให้กิจกรรมพายเรือชมหิ้งห้อยเป็นบริการเสริมเพื่อดึงดูดลูกค้าของร้าน โดยเป็นการให้บริการฟรี เช่น ร้านอาหาร ไอยรา ซีฟู้ด และ ภู-ทะเล ซีฟู้ด เป็นต้น บางโรงแรมที่อยู่ใกล้หาด เช่นที่หาดทรายขาว หาดคลองพร้าว ทางโรงแรมจะจัดหาเรือสำหรับพายชมธรรมชาติบริเวณป่าชายเลน ไว้ให้ลูกค้าของโรงแรมเป็นกิจกรรมนันทนาการ

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ (เฉพาะที่เสียค่าบริการ)

ช่วง Hi-season

วันหยุด วันละ 10 -20 คน (เฉลี่ยวันละ 15 คน)

วันธรรมดา วันละ 20 -30 คน (เฉลี่ยวันละ 25 คน)

สาเหตุที่ในวันธรรมดามีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากกว่า เพราะนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมนี้ ส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศ (ประมาณ 80%) มาแบบกรุ๊ปทัวร์ นักท่องเที่ยวชาวไทยมีเพียงส่วนน้อย

ในแต่ละเดือนคิดจำนวนวันหยุด 8 วัน วันธรรมดา 22 วัน

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเดือนละ 670 คน

อัตราค่าบริการ

- เรือยนต์ ถ้าพายเอง 100 บาท/คน/ชั่วโมง ถ้ามีไกด์ 200 บ/คน/ชั่วโมง
- เรือมาด 200 บาท/คน/ ชั่วโมง มีคนพายให้ แต่จะเสียเปรียบเรือยนต์ เพราะมีขนาดใหญ่กว่าทำให้พายชอกแซกไม่ได้ หน้าฝนจะเก็บเรือมาดเพราะน้ำจะขัง เส้นทางพายเรือจะใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยคนละ 200 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	670	คน
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	12	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	8,040	คน
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน	200	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	2	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	3,216,000	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

- มักคุเทศก์เป็นคนในพื้นที่ มีความชำนาญพื้นที่เป็นอย่างดี จะไม่พานักท่องเที่ยวไปในที่ที่น้ำลึก อันตราย

- ในกรณีที่นักท่องเที่ยวพายเรือเอง หากชาวบ้านเห็นเรื่อนักท่องเที่ยวพายสวนทางมาจะลดความเร็วเรือให้ หรือถ้าเห็นนักท่องเที่ยวหลงออกนอกเส้นทางก็จะโทรศัพท์แจ้งผู้จัดการให้ไปตามกลับ ทั้งนี้เพราะชาวบ้านมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความสมเหตุสมผลของอัตราค่าบริการ

คิดว่าเหมาะสมดีแล้ว

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ

- ป่าชายเลนเริ่มหมดไปเรื่อย ๆ เนื่องจากมีการใช้พื้นที่ในการสร้าง รีสอร์ท ที่พัก ทำให้หาหิ้งห้อยดูได้ยากมากขึ้น

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

กิจการดีขึ้น เพราะนักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติกันมากขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ - ต้องร่วมมือกันอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบนเกาะช้างไม่ให้เสียหายมากไปกว่านี้ ในปัจจุบัน มีปริมาณขยะมากขึ้น มีการทำนาุ้งทำให้เกิดการปล่อยสารปนเปื้อนลงในน้ำ

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

ชมรมเกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้าน รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายทางชมรมก็จะปันผลให้ชาวบ้าน อีกทั้งผู้ให้บริการ มักคุเทศก์ก็เป็นชาวบ้านในพื้นที่ ดังนั้นชาวบ้านจึงให้การส่งเสริมช่วยกันดูแลนักท่องเที่ยว

หมายเหตุ ปัจจุบันมีการให้บริการ โปรแกรมดินเนอร์ (เริ่มเปิดให้บริการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548) อัตราค่าบริการ 1,200 บาทต่อคน ถ้าเป็นราคาแบบกรุ๊ปทัวร์คิด 1,100 บาทต่อคน โปรแกรมนี้ใช้เวลาให้บริการประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง เรือออกเวลา 17.00 น. เสร็จสิ้นโปรแกรมเวลาประมาณ 20.00 น. ใช้เรือมาดบริการนักท่องเที่ยว ใช้เรือลำอื่นนำอาหารและไวน์มาเสิร์ฟ มีเรือดนตรีไทยมาบรรเลงเพื่อสร้างบรรยากาศ อาหารและดนตรีที่นำมาบริการเป็นผลงานของสมาชิกในชมรม เพื่อช่วยให้ชาวบ้านในพื้นที่มีรายได้ ทั้งนี้การให้บริการ ต้องดูสภาพน้ำขึ้นน้ำลงด้วย ถ้าน้ำลงมาก ๆ ก็ให้บริการไม่ได้

7. กิจกรรมนั่งเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ

กิจกรรมการนำเที่ยวทางเรือ นั้นมีบริการทั่วไปบนเกาะช้าง มีทั้งเส้นทางระยะสั้น เช่น นั่งเรือชมเกาะเล็กๆ รอบเกาะช้าง จุดจอดเรือชม เส้นทางระยะกลาง เช่น การนั่งเรือ ไปเข้าเย็นกลับ ที่ให้นักท่องเที่ยวแวะดำน้ำดูปะการังผิวน้ำตามเกาะต่าง ๆ ได้ และ เส้นทางระยะไกล จะเป็นการเดินทางสู่เกาะอื่นๆ เช่น เกาะหวาย เกาะกูด เกาะกระต่าย เกาะหมาก เกาะกระดาน มีเรือสำหรับให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็น 2 แบบคือ เรือประมงดัดแปลง กับ เรือเร็ว(Speed Boat) เรือทั้งสองประเภท มี อัตราค่าบริการแตกต่างกัน กิจกรรมจะใช้เวลาประมาณ 1 วัน จะเริ่มออกเดินทางในตอนเช้าตามเวลานัดหมายของมัคคุเทศก์กับนักท่องเที่ยว ทางมัคคุเทศก์จะเตรียมอาหารกลางวันเป็นอาหารกล่องพร้อมน้ำดื่ม และ อุปกรณ์ดำน้ำตื้นไว้ให้บริการ นักท่องเที่ยวสามารถแวะดำน้ำดูปะการังได้ 1-2 จุด โดยใช้เวลานั่งๆ เพื่อให้สามารถเที่ยวได้รอบเกาะ เรือเร็วจะมีข้อได้เปรียบคือ สามารถแวะชมตามเกาะต่าง ๆ ได้หลายจุดมากกว่าเรือประมงดัดแปลง

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

ช่วง Hi-season เดือนละ 1 – 2 ราย (เฉลี่ยเดือนละ 1.5 ราย)

ช่วง Lo-season ไม่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยปีละ 10.5 ราย

อัตราค่าบริการ

เรือประมงดัดแปลง 13,000 บาทต่อวัน

เรือเร็ว Speed boat 15,000 บาทต่อวัน

เรือแต่ละลำนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 15 คน

ดังนั้นประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ย 14,000 บาทต่อวัน

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	1.5	ราย
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	7	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	10.5	ราย
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อราย	14,000	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	26	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	3,822,000	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

- มีประกันตาม พรบ. ยานพาหนะทางน้ำ

ความสมเหตุสมผลของอัตราค่าบริการ

- สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย อัตราค่าบริการนี้ถือว่าแพง ถ้านักท่องเที่ยวรวมกันเป็นกลุ่มหลาย ๆ คน ก็จะคุ้มกับค่าบริการ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ

- ไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวเนื่องจากมีราคาแพง ไม่มีนักท่องเที่ยวชาวไทยใช้บริการเลย

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

ยังมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้ความสนใจอยู่

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

น้ำมันแพงขึ้น แต่อัตราค่าบริการปรับเพิ่มขึ้นไม่ได้ เพราะนักท่องเที่ยวมองว่าปัจจุบันก็แพงมากอยู่แล้ว

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

ไม่มี

9. กิจกรรมนั่งเรือ ตกปลา / ตกหมึก

กิจกรรมนั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก เป็นกิจกรรมที่แยกต่างหากจากกัน มีช่วงเวลาการทำกิจกรรมคนละเวลา มีรายละเอียดการให้บริการของผู้ประกอบการไม่เหมือนกัน และ อัตราค่าบริการแตกต่างกัน ดังนั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจึงนำเสนอแยกรายการกันดังนี้

นั่งเรือตกปลา

กิจกรรมนั่งเรือตกปลา เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยทั้งความชำนาญของมัคคุเทศก์ และคุณภาพของอุปกรณ์ที่ใช้ ดังนั้นนักท่องเที่ยว จึงมักเลือกใช้บริการของผู้ประกอบการที่มีชื่อเสียง เพื่อเป็นการประกันว่าจะได้รับบริการที่ดี กิจกรรมนั่งเรือตกปลาเริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 9.00 น. ไปจนถึงประมาณ 17.00 น. เรือที่ใช้มี 2 ประเภท คือ เรือประมงดัดแปลง กับ เรือเร็ว(speed boat) นักท่องเที่ยวอาจทำกิจกรรมตกปลาควบคู่ไปกับการดำน้ำตื้นได้ ผู้ประกอบการจะให้บริการรถรับ - ส่ง นักท่องเที่ยวจากโรงแรมที่พัก มัคคุเทศก์จะเตรียมอุปกรณ์ตกปลา อุปกรณ์ดำน้ำตื้น เสื้อชูชีพ อาหารกลางวัน (เป็นอาหารกล่อง และน้ำดื่ม) ไว้บริการนักท่องเที่ยว

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

ช่วง Hi-season ออกเรือสัปดาห์ละประมาณ 2 ครั้ง

ช่วง Lo-season ไม่มีผู้มาใช้บริการ

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเดือนละ 8 ราย

อัตราค่าบริการ

อัตราค่าบริการ ตกปลา 1,200 บาทต่อคน

อัตราค่าบริการ เหมาลำ 3,500 – 5,000 บาท (6-7 คน)

อัตราค่าบริการ เหมาลำ 6,000 – 7,000 บาท (ประมาณ 20 คน)

ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยคนละ 1,200 บาท

คำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	8	คน
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	7	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	56	คน
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน	1,200	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	30	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	2,016,000	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

จะมีเสื้อชูชีพให้นักท่องเที่ยวใช้ มีการประกันภัยตาม พ.ร.บ. ประกันภัยทางน้ำ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

น้ำมันขึ้นราคา ต้นทุนสูงขึ้น แต่ขึ้นค่าบริการไม่ได้

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

ไม่แน่ใจ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

ราคาน้ำมันที่สูงขึ้น

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

ไม่มี

นั่งเรือตกหมึก

นั่งเรือตกหมึกเป็นกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่ประมาณ 19.00 น. ในแต่ละคืนจะพานักท่องเที่ยวออกทะเลเพื่อตกหมึกได้คืนละ 1 เที่ยว โดยแต่ละเที่ยวจะนำนักท่องเที่ยวร่วมเดินทางไปด้วยละ 4-5 คน นอกจากบริการเรือประมงดัดแปลง ที่จะพาไปตกหมึก พร้อมอุปกรณ์ในการตกหมึกแล้ว ผู้ประกอบการจะเตรียม เต่าถ่าน อุปกรณ์ปิ้งย่าง และ น้ำจิ้มปลาหมึก สำหรับให้นักท่องเที่ยวนำมาปลาหมึกที่ตกได้มาปิ้งรับประทานกันบนเรือ

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

ช่วง Hi-season

วันหยุด ประมาณวันละ 4-5 คน

วันธรรมดา ไม่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ

ช่วง Lo-season ไม่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเดือนละ 20 คน

อัตราค่าบริการ

300 – 400 บาท/ต่อคน

ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยคนละ 350 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	20	คน
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	7	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	140	คน
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน	350	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	30	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	1,470,000	บาท

คุณภาพมาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

- มีเสื้อชูชีพให้นักท่องเที่ยว
- มีประกันภัยตาม พรบ. ยานพาหนะทางน้ำ
- อุบัติเหตุถ้าจะเกิด ส่วนใหญ่ก็เกิดจากตัวนักท่องเที่ยวเองคือนักท่องเที่ยวชาวไทย ชอบนำเหล้าไปดื่มบนเรือ แล้วเมา อาจทำให้พลัดตกน้ำ

ความสมเหตุสมผล ของอัตราค่าบริการ

คิดว่าเหมาะสมดีแล้ว

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ

- เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเสื่อมโทรมลง ทำให้ปัจจุบันไม่ค่อยจะมีปลาหมึกในทะเลให้ตกแล้ว

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการแล้ว

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

- ผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในพื้นที่ ต้องรอลูกค้าที่บริษัททัวร์ หรือเอเยนซี ส่งต่อมาให้ จะไม่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้โดยตรง แต่ในปัจจุบันทางโรงแรม และ เอเยนซี ต่างก็จัดทำธุรกิจให้บริการลูกค้าเอง ไม่ส่งต่อลูกค้ามาให้ ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยขาดรายได้

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

- มีการรวมกลุ่มสมาชิกซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่

หมายเหตุ

- ผู้ประกอบการกิจกรรมตกหมึก ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายย่อย ส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลักเป็นชาวประมงหาปลาในตอนกลางวัน ส่วนในตอนกลางคืนก็จะรับนักท่องเที่ยวที่ เอเยนซี

ติดต่อกันมาทำให้ ไม่ได้คาดหวังรายได้จากอาชีพนี้มากนัก มองว่าการพานักท่องเที่ยวไปตกหมึกเป็นเพียงการหารายได้เสริมเท่านั้น

จากทั้งสองกิจกรรม คือ ตกปลา และตกหมึก สร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการเป็นจำนวนเงินรวมดังนี้

รายได้ของผู้ประกอบการตกปลา	2,016,000	บาท
รายได้ของผู้ประกอบการตกหมึก	1,470,000	บาท
รายได้รวม	3,486,000	บาท

9. กิจกรรมพายเรือแคนู / เรือคายัค

กิจกรรมพายเรือแคนู / เรือคายัค เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้ที่มาเที่ยวเกาะช้าง โดยนักท่องเที่ยวสามารถพายเรือเล่นได้ตามชายหาดทั่วไป แต่ที่มีมากที่สุดคือบริเวณหาดทรายขาว บริเวณโรงแรมไอยรา รีสอร์ท ซึ่งมีลักษณะเป็นคลองที่สามารถพายออกไปยังชายหาดได้ ผู้ประกอบการจะเตรียมเสื้อชูชีพและอุปกรณ์ ไว้ให้นักท่องเที่ยวใช้

กิจกรรมพายเรือแคนู / เรือคายัค เป็นกิจการที่มีการแข่งขันกันสูงมาก มีผู้ประกอบการหลายรายแข่งขันกัน มีการกำหนดอัตราค่าบริการที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับสภาพเรือที่ให้บริการ และสถานที่ตั้งของผู้ประกอบการ หากอยู่ในบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวมาก ก็ตั้งราคาค่าบริการไว้สูง แต่ถ้าเป็นบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวไม่มาก อัตราค่าบริการจะถูกลงกว่า นอกจากนี้ในโรงแรมบางแห่ง จะจัดเรือไว้ให้บริการแก่ลูกค้าของโรงแรมด้วย

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

ช่วง Hi-season

วันหยุด 10 – 20 คน (เฉลี่ย 15 คน)

วันธรรมดา 2 – 3 คน (เฉลี่ย 2.5 คน)

ในแต่ละเดือนคิดจำนวนวันหยุด 8 วัน วันธรรมดา 22 วัน

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเดือนละ 175 คน

อัตราค่าบริการ

คนละ 80 - 100 บาท ต่อชั่วโมง

200 บาท ต่อ 3 ชั่วโมง

300 บาท ต่อ 5 ชั่วโมง

ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน 200 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	175	คน
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	12	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	2,100	คน
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน	200	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	35	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	14,700,000	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และความปลอดภัย

- เรือส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี
- มีเสื้อชูชีพ และนกหวีด ไว้ให้นักท่องเที่ยวใช้

ความสมเหตุสมผลของอัตราค่าบริการ

มีการแข่งขันด้านราคา ทำให้ผู้ประกอบการต้องตั้งอัตราค่าบริการให้ต่ำลง

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

การพายเรือต้องอาศัยธรรมชาติการขึ้นลงของน้ำ ถ้าน้ำลงจะเอาเรือออกให้บริการไม่ได้
แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

-

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

-

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

-

10. กิจกรรมดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น (Snorkel Diving)

หมู่เกาะช้าง มีเกาะต่าง ๆ ตั้งอยู่ขนานกับชายฝั่งทะเลตราด ความงามในท้องทะเลแห่งนี้มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แตกต่างไปจากท้องทะเลแห่งอื่น ๆ ในภาคตะวันออกของประเทศไทย ทั้งนี้เพราะ ท่าเลที่ตั้งและ เกาะแก่งต่าง ๆ อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลตราด จึงได้รับผลกระทบจากตะกอนปากแม่น้ำน้อยมาก และน้ำทะเลก็ใสสะอาดน่าเล่น โดยเฉพาะฝั่งตะวันตกของตัวเกาะจะมีหาดทรายขาวละเอียดเพิ่มเสน่ห์ให้กับท้องทะเลตราด ประกอบกับมีแนวปะการังน้ำตื้นจำนวนมาก ซึ่งยังคงความเป็นธรรมชาติได้น้ำที่สวยงาม การดำน้ำดูปะการังตามหมู่เกาะต่าง ๆ จึงเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาก

นักท่องเที่ยวสามารถดำน้ำได้ทั้งแบบดำผิวน้ำ (snorkel) และดำน้ำลึก (scuba) โดยปะการังจะพบในระดับน้ำที่ลึกตั้งแต่ระดับผิวน้ำ จนถึง 25 เมตร โดยแหล่งดำน้ำทางทิศใต้ของเกาะช้างจะมีความสวยงามมาก โดยมีช่วงเวลาที่แนะนำให้ดำน้ำตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคม จนถึงปลายเดือนพฤษภาคม หลังจากนั้นจะเข้าหน้ามรสุมทำให้มองเห็นปะการังไม่ชัดเจน ปะการังและสัตว์น้ำที่พบจะมีทั้งปะการังแข็ง และปะการังอ่อน เป็นกลุ่มปะการัง ปะการังเขากวาง ปะการังทรงกระบอก และมีพันธุ์ปลาทะเลสวยงามมากมาย อีกทั้งยังสามารถเห็นเต่าทะเล ตลอดจนถึงปลาฉลามวาฬได้ในบางช่วงเวลา แหล่งดำน้ำดูปะการังที่เป็นที่นิยม ได้แก่ เกาะรัง มีแนวปะการังกว้างประมาณ 120-170 เมตร อยู่ห่างจากชายฝั่ง 25-80 เมตร มีปะการังเขากวางมากที่สุด รองลงมาเป็นปะการังโขด ปะการังก้อน ซึ่งถือได้ว่าปะการังบริเวณเกาะรังมีความสมบูรณ์และสวยงามที่สุด ของชายฝั่งทะเลตะวันออก นอกจากนี้บริเวณใกล้เคียงคือ เกาะทองหลาง เกาะยักษ์ใหญ่ เกาะยักษ์เล็ก รูปแบบที่นักท่องเที่ยวนิยมคือการนั่งเรือเที่ยวเกาะเพื่อแวะดำน้ำชมปะการังแบบดำผิวน้ำที่เกาะหวาย หมู่เกาะรัง และเกาะอื่น ๆ ซึ่งสามารถเดินทางแบบ ไปเช้าเย็นกลับได้ ผู้ประกอบการมีเรือยachtให้นักท่องเที่ยวนั่งจากเรือใหญ่ไปยังเกาะที่แวะดำน้ำ นอกจากนี้ผู้ประกอบการบางราย ยังมีเรือคายัคให้นักท่องเที่ยวพายเล่นได้ด้วย สถานที่ให้บริการสำคัญคือ บ้านบางเบ้า โดยมีผู้ให้บริการเรื่อนักท่องเที่ยวดูปะการัง ออกจากบ้านบางเบ้า ประมาณ 09.00 น. กลับประมาณ 16.00 น. มีบริการอาหาร เครื่องดื่ม ผลไม้ หน้ากากดำน้ำ เสื้อชูชีพ รถรับส่ง ลูกเรือดูแลนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการรายใหญ่ในกิจกรรมดำน้ำ ได้แก่ ศรีทราทัวร์ อิทธิพลทัวร์ เพิ่มพูนทรัพย์ เป็นต้น

ดำน้ำชมปะการังน้ำตื้นเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากที่สุดเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น ๆ และเป็นกิจกรรมที่มีการกำหนดอัตราค่าบริการที่แตกต่างกันมากด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ รายละเอียดของการให้บริการ เช่น จำนวนจุดดำน้ำที่จะให้นักท่องเที่ยวแวะดำน้ำ ประเภทของเรือที่ให้บริการ คุณภาพของอุปกรณ์ ที่ใช้ ได้แก่ เสื้อชูชีพ หน้ากากดำน้ำ และอาหารที่ใช้เสิร์ฟนักท่องเที่ยวบนเรือ การประกันภัยอุบัติเหตุ และที่สำคัญ คือความรู้ ความสามารถของบุคลากรที่ดูแลนักท่องเที่ยว

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

ช่วง Hi-season

วันหยุด

ผู้ประกอบการรายใหญ่ ประมาณวันละ 60 คน

ผู้ประกอบการรายเล็ก ประมาณวันละ 20 - 30 คน

ดังนั้นวันหยุดจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 30 คน

วันธรรมดา

ผู้ประกอบการรายใหญ่ ประมาณวันละ 30 คน

ผู้ประกอบการรายเล็ก ไม่มีนักท่องเที่ยว

ดังนั้นวันธรรมดา จะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 5 คน

ช่วง Lo -season ไม่มีนักท่องเที่ยว

เนื่องจากผู้ประกอบการกิจกรรมดำน้ำบนเกาะช้างมีหลายราย แต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายเล็ก ดังนั้นจึงประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 30 คน/วัน ในวันหยุด และ 5 คน/ วัน ในวันธรรมดา

ในแต่ละเดือนคิดจำนวนวันหยุด 8 วัน วันธรรมดา 22 วัน

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเดือนละ 350 คน

อัตราค่าบริการ

ผู้ประกอบการที่ให้บริการด้วยเรือประมงดัดแปลง แวะดำน้ำได้ 4 เกาะ

อัตราค่าบริการคนละ 500 - 700 บาท

ผู้ประกอบการ ที่ให้บริการด้วยเรือเร็ว แวะดำน้ำได้ 5 เกาะ

อัตราค่าบริการคนละ 800 บาท

ถ้าเช่าเหมาลำ 8,500 บาท นั่งได้ประมาณ 5-10 คน

ในวันหยุด มีนักท่องเที่ยวเช่าประมาณวันละ 10 ลำ

ในวันธรรมดา มีนักท่องเที่ยวเช่าประมาณวันละ 1 ลำ เท่านั้น

ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยคนละ 600 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	350	คน
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	7	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	2,450	คน
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน	600	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	50	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	73,500,000	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และ ความปลอดภัย

- มีเสื้อชูชีพ ให้นักท่องเที่ยวใช้บนเรือครบทุกคน
- มีประกันภัยตาม พรบ. ยานพาหนะทางน้ำ
- บางแห่งมีประกันอุบัติเหตุ แต่บางแห่งก็ไม่มี
- พนักงานที่ดูแลบนเรือ ได้รับการอบรมมัคคุเทศก์

ความสมเหตุสมผล ของอัตราค่าบริการ

- มีการแข่งขันกันด้านราคา เนื่องจากมีผู้ประกอบการหลายราย ทำให้ตั้งราคาสูงไม่ได้
- ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

- น้ำมันขึ้นราคาแต่ผู้ประกอบการขึ้นราคาจากนักท่องเที่ยวไม่ได้ เนื่องจากมีการแข่งขันของผู้ประกอบการหลายราย ตัดราคากันเอง ด้วยการลดคุณภาพการบริการ ทำให้เสียชื่อเสียง

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

อยากให้มีการปรับปรุงและเพิ่มท่าเรือให้มากขึ้น เพื่อรองรับและอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

ราคาน้ำมันที่สูงขึ้น แต่ไม่สามารถปรับราคาค่าบริการให้สูงขึ้นตามไปด้วยได้

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

มีการรวมกลุ่ม แต่ทั้งนี้ยังไม่มี การดำเนินการที่สามารถส่งผลให้รายได้สูงขึ้นได้

11. กิจกรรมดำน้ำชมปะการังน้ำลึก (Scuba Diving)

ดำน้ำชมปะการังน้ำลึก เป็นกิจกรรมที่มีผู้มาใช้บริการน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่จะลงไปดำน้ำลึกได้จะต้องผ่านการอบรม และมีใบรับรองจากสมาคมดำน้ำ อีกทั้งอัตราค่าบริการก็สูงมาก เพราะต้องใช้อุปกรณ์ที่มีราคาแพง ต้องมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ ความชำนาญเรื่องการดำน้ำดูแลนักท่องเที่ยวด้วย นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการส่วนใหญ่ ร้อยละ 99 เป็นชาวต่างประเทศในแถบยุโรป สแกนดิเนเวีย ไนโซนเอเชียมีน้อย เช่นเดียวกัน เจ้าของกิจการส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างประเทศด้วยเช่นกัน เช่น ชาวอังกฤษ ชาวฝรั่งเศส เนื่องจากผู้ประกอบการต้องมีความรู้ความชำนาญในเรื่องการดำน้ำ อุปกรณ์การดำน้ำ และต้องใช้เงินลงทุนสูง

การดำน้ำแบบ scuba แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ดำน้ำตอนกลางวัน (Day Dive) กับ ดำน้ำตอนกลางคืน (Night Dive) ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความชำนาญในการดำน้ำ จะชอบดำน้ำตอนกลางคืน เพราะได้เห็นสัตว์ทะเล ส่วนการดำน้ำในตอนกลางวันจะเป็นการดำน้ำเพื่อดูปะการัง การดำน้ำแต่ละรอบจะใช้เวลาประมาณ 50 นาที อัตราค่าบริการค่อนข้างสูงเพราะการ

บริการจะรวม ค่าประกันอุบัติเหตุ รถรับ - ส่งจากโรงแรม อุปกรณ์ดำน้ำ อาหารกลางวัน ผลไม้ และเครื่องตี๋ม และต้องใช้เจ้าหน้าที่อย่างน้อย 4 คนต่อเรือ 1 ลำ คือมี dive-master 1 คน (ต่อนักท่องเที่ยว 4 คน) คนขับเรือ และเด็กประจำเรือ 2 คน จะมีการประกันอุบัติเหตุ โดยจะประกันทั้งคนและทั้งเรือด้วย เรือบริการจะออกเมื่อนักท่องเที่ยวล้นประมาณ 15-20 คน จึงจะคุ้มกับค่าใช้จ่าย

หมายเหตุ ในวันธรรมดาถ้ามีนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย ไม่มากพอที่จะออกเรือได้ เพราะไม่คุ้มค่าใช้จ่าย ผู้ประกอบการจะนำนักท่องเที่ยวไปรวมกับผู้ประกอบการรายอื่น ที่เป็นพันธมิตรทางธุรกิจกัน

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

ช่วง Hi-season

วันหยุด ประมาณวันละ 15-20 คน (เฉลี่ย 17.5 คน)

วันธรรมดา ประมาณวันละ 2-3 คน (เฉลี่ย 2.5 คน)

ช่วง Lo-season ไม่มีผู้มาใช้บริการ

ในแต่ละเดือนคิดจำนวนวันหยุด 8 วัน วันธรรมดา 22 วัน

ดังนั้นจะประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเดือนละ 195 คน

อัตราค่าบริการ

Day Dive

2 Dives 2,400 บาทต่อคน / 3 Dives 3,400 บาทต่อคน

Night Dive

1 Dives 1,500 บาทต่อคน

มีโปรแกรมสอนดำน้ำ สอนโดยครูชาวต่างประเทศ ใช้เวลาเรียน 2 วัน ราคาหลักสูตรละประมาณ 10,000 บาท ดังนั้นจะประมาณอัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน 2,400 บาท

การคำนวณรายได้ของผู้ประกอบการ

จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน	195	คน
จำนวนเดือนที่ให้บริการได้ในรอบปี	7	เดือน
จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	1,365	คน
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อคน	2,400	บาท
จำนวนผู้ประกอบการ	6	ราย
รายได้รวมของผู้ประกอบการ	19,656,000	บาท

คุณภาพ มาตรฐานการบริการและความปลอดภัย

ถ้าเป็นบริษัทจดทะเบียนจะเชื่อถือไว้ใจคุณภาพ และความปลอดภัยได้ แต่ถ้าเป็นชาวบ้านทำเองไม่ค่อยน่าไว้ใจ (เรื่องอุปกรณ์ช่วยชีวิต, ถังออกซิเจน)

ความสมเหตุสมผล ของอัตราค่าบริการ

- มีค่าใช้จ่ายสูงเนื่องจากอุปกรณ์มีราคาแพง และต้องใช้บุคลากรที่มีความชำนาญ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

- นายหน้า ตัวแทนเถื่อน และผู้ประกอบการที่ไม่มีความรู้ ความชำนาญ ทำให้ผู้ประกอบการบนเกาะเสียชื่อเสียง
- พวกเขาประมง ลักลอบจับสัตว์น้ำในเขตอุทยาน ทำให้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในทะเลเสียหาย ประการังน้อยลง อีกไม่นานคงไม่มีปะการังให้ดูแล้ว
- การประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ทำได้ไม่ดี แต่ก่อนมีการจัดงานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ 4-5 ปีที่ผ่านมาไม่มีแล้ว
- โรงแรมใหญ่ ๆ จะจัดให้มีบริการกิจกรรมดำน้ำด้วย ทำให้ลูกค้ามาใช้บริการข้างนอก โรงแรมน้อยลง

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

-

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

ราคาน้ำมัน หากน้ำมันแพงราคาของบริการก็จะแพงขึ้นด้วย อีกทั้งหากเพิ่มมาตรฐานและความปลอดภัยให้สูงขึ้น ราคาของบริการก็จะสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

มีการร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติโดยการปลูกปะการัง เก็บขยะรอบเกาะ และมีการประชุมเพื่อพัฒนากิจกรรม

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของผู้ประกอบการ

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ใช่เจ้าของกิจการ เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลกิจการ และ เจ้าของกิจการส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่เกาะช้าง เป็นคนมาจากพื้นที่อื่น ซึ่งบางส่วนก็เป็นคนจังหวัดตราดนั่นเอง (จากการสัมภาษณ์ 36 ราย มีอยู่ 2 ราย ที่มีเจ้าของกิจการเป็นคนเกาะช้าง)

สรุปรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของผู้ประกอบการ
จากรายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ 36 ราย นำข้อมูลมา
คำนวณได้ผลสรุป ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของผู้ประกอบการ บนเกาะช้าง
จำแนกตามประเภทกิจกรรม

ประเภทกิจกรรม	อัตราค่าบริการ	จำนวนนักท่องเที่ยว (ต่อผู้ประกอบการ 1 ราย)	รายได้/ปี
1. เดินป่า/ส่องสัตว์/ ดูนก	1,200-1,500 บาท/คน	วันละ 6 - 8 ราย	5,953,500 บาท
2. เทียน้ำตก	ชาวไทย 20 บาท/คน ชาวต่างประเทศ 400 บาท/ คน	ชาวไทย 400 -500 คน ชาวต่างประเทศ ประมาณ 100 คน	840,000 บาท (เฉพาะค่าเข้าชม น้ำตก 2 แห่ง)
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน	1 ชั่วโมง 500 บาท 2 ชั่วโมง 900 บาท	วันหยุด 50 -100 คน วันธรรมดา 15-20 คน	24,822,000 บาท
4. ซี่จักรยานยนต์ เที่ยวรอบเกาะ	วันละ 200 – 250 บาท/คัน	ผู้ประกอบการรายย่อย 9 - 10 คันต่อวัน รายใหญ่ 40 - 45 คันต่อวัน	12,285,000 บาท
5. นั่งรถยนต์เที่ยว รอบเกาะ	-รถยนต์ อัตราค่าเช่ารถ คันละ 1,200 -1,800 บาท	วันหยุด 9 – 10 ราย วันธรรมดา - ไม่มี	3,404,800 บาท
	-รถสองแถว คนละ 40 – 100 บาท (ตาม ระยะทางใกล้ไกล) เหมาทั้งวันหยุด 2,000 บาท วันธรรมดา 1,500 บาท	วันหยุด 40 คน วันธรรมดา 20 คน	10,080,000 บาท
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่า ชายเลน	เรือคยัค 100 บาท/คน/ชม. เรือมาด 200 บาท/คน/ชม.	วันหยุด 10 - 20 คน วันธรรมดา 20 - 30 คน	3,216,000 บาท
7. นั่งเรือชมธรรมชาติ	เรือประมงดัดแปลง 13,000บาท / ลำ / เที่ยว เรือเร็ว (จุไม่เกิน 5 คน) 15,000 บาท / ลำ / เที่ยว	รับนักท่องเที่ยวได้วันละ 1 เที่ยวเท่านั้น	3,822,000 บาท

ตารางที่ 4.4(ต่อ) รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของผู้ประกอบการ บนเกาะช้าง
จำแนกตามประเภทกิจกรรม

ประเภทกิจกรรม	อัตราค่าบริการ	จำนวนนักท่องเที่ยว (ต่อผู้ประกอบการ 1 ราย)	รายได้/ปี
8.1 นั่งเรือตกปลา	1,200 บาท / คน / วัน 3,500 – 5,000 บาท(เหมา ลำ นั่งได้ 6-7 คน) 6,000 – 7,000 บาท (เหมา ลำ นั่งได้ประมาณ 20 คน)	2 รายต่อสัปดาห์	2,016,000 บาท
8.2 นั่งเรือตกหมึก	300 – 400 บาท / คน เหมาลำ 4,000 บาท	วันละ 1 เที่ยว ประมาณ 4 – 5 คน	1,470,000 บาท
9. พายเรือแคนู/ เรือคายัค	80 - 100 บาท / ชั่วโมง 200 บาท / 3 ชั่วโมง 300 บาท / 5 ชั่วโมง	วันหยุด 10 - 20 คน วันธรรมดา 2-3 คน	14,700,000 บาท
10. ดำน้ำ-น้ำตื้น	500 – 700 บาท / คน (เรือประมงดัดแปลง แวะ 3- 4 เกาะ) 800 -1,000บาท / คน (เรือเร็ว แวะ 5 เกาะ)	วันหยุด 60 คน วันธรรมดา 30 คน	73,500,000 บาท
11. ดำน้ำ-น้ำลึก	Day Dive 2 Dives 2,400 บาท/คน 3 Dives 3,400 บาท/คน Night Dive 1 Dives 1,500 บาท/คน	วันหยุด 15 - 20 คน วันธรรมดา 2 - 3 คน(หรือ อาจไม่มีเลย)	19,656,000 บาท
รวม			175,765,300 บาท

ผู้ประกอบการทั้งหมดที่ทำธุรกิจการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีรายได้รวมประมาณ 175 ล้านบาท กิจกรรมที่สร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการมากที่สุดคือ กิจกรรมดำน้ำ-น้ำตื้น สร้างรายได้ 73.5 ล้านบาท จะเห็นว่ากิจกรรมเกี่ยวน้ำตกเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้น้อยที่สุด (840,000 บาท) ทั้ง ๆ ที่กิจกรรมเกี่ยวน้ำตกเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความนิยมมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้ประกอบการในกิจกรรมเกี่ยวน้ำตกคือ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ การดำเนินงานไม่ใช่ธุรกิจที่แสวงหากำไร ตัวเลขที่รายงานนี้เป็นเฉพาะ รายได้จากค่าเช่าชมน้ำตก ของทางอุทยาน

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้จำนวน 36 ราย พบว่า แม้จะเป็นผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมต่างประเภทกัน แต่ต่างก็ให้ข้อมูลที่ตรงกันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ดังนี้

1. ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมต้องมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ไม่สามารถปรับขึ้นอัตราค่าบริการได้ เนื่องจากมีผู้ประกอบการหลายราย มีการแข่งขันด้านราคาทำให้รายได้น้อยลง

2. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลงไป เนื่องจากการท่องเที่ยวขยายตัว ตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร มีการทำนาุ้ง กิจกรรมเหล่านี้สร้างขยะ และ น้ำเสีย มีผลเสียหายต่อปะการังในทะเล และป่าชายเลน ทำให้กิจกรรมที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติหลายประเภทสูญหายไป เช่น กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง ปัจจุบันไม่มีแล้ว กิจกรรมที่มีแนวโน้มจะสูญหายคือ กิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย และกิจกรรมตกหมึก ซึ่งเริ่มจะน้อยลงเรื่อย ๆ

3. การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการบางรายลดราคาค่าบริการเพื่อแย่งลูกค้าจากผู้ประกอบการรายอื่น โดยการลดคุณภาพการบริการ เช่น ใช้มัคคุเทศก์ที่ไม่ผ่านการอบรม ไม่มีความรู้ มาให้บริการนักท่องเที่ยว อุปกรณ์ที่ใช้ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะทำให้เสียชื่อเสียง นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจ อาจมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวน้อยลง

4. การรับนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น ต้องรอให้ทางโรงแรมหรือทางเอเยนซี ส่งต่อนักท่องเที่ยวมาให้ และในปัจจุบัน เอเยนซีบางรายโรงแรมบางแห่ง ก็จัดกิจกรรมบริการนักท่องเที่ยวเอง ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อย มีรายได้ลดลงโดยที่ผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น ก็มีเงินทุนหมุนเวียนไม่มากพอ ที่จะแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ได้

แนวทางการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีรายได้เพิ่ม

1. ทุกภาคี ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน ต้องช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมลงไปกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เพื่อไม่ให้กิจกรรมต้องสูญหายไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

2. ต้องมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา ตามการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ไม่ชอบความจำเจ จะเห็นว่าปัจจุบัน ผู้ประกอบการสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาหลายรายการ เช่น การเดินชมสวน-ผ่านเส้นทางลำธาร การท่องเที่ยวผจญภัย (เช่น Tree Top Adventure Park)

3. ควรมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลเรื่องมาตรฐานการบริการ ให้นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี มีมาตรฐาน เพื่อรักษาชื่อเสียง และ ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

คุณภาพ มาตรฐานการบริการ และ ความปลอดภัย

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เชื่อว่ากิจกรรมมีความปลอดภัย เช่นมีเสื้อชูชีพให้นักท่องเที่ยวใช้บนเรือครบทุกคน มีประกันภัยตาม พรบ. มัคคุเทศก์ผ่านการอบรมความรู้ด้านการท่องเที่ยว

ความสมเหตุสมผล ของอัตราค่าบริการ

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เชื่อว่า กิจกรรมมีอัตราค่าบริการที่สมเหตุสมผล ไม่แพงจนเกินไป เพราะแม้ราคาค่าน้ำมันเชื้อเพลิงสูงขึ้น ก็ไม่ได้ปรับขึ้นค่าบริการ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

- เกาะช้าง มีสภาพภูมิอากาศอยู่ในเขตลมมรสุม มีฝนตกชุกในฤดูฝน มีนักท่องเที่ยวน้อย ทำให้ขาดรายได้

- น้ำมันขึ้นราคาแต่ผู้ประกอบการขึ้นราคาจากนักท่องเที่ยวไม่ได้ เนื่องจากมีการแข่งขันของผู้ประกอบการหลายราย

แนวโน้มของกิจการในอนาคตเป็นอย่างไร

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เชื่อว่า กิจการจะดีขึ้น ส่วนบางกิจกรรมไม่มั่นใจว่าจะดีขึ้น เช่น กิจการให้เช่ารถยนต์เที่ยวรอบเกาะ กิจกรรมตกปลา/ตกหมึก กิจกรรมดูหิ่งห้อย

การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการ

ส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่ม แม้บางกิจกรรม มีการรวมกลุ่มกันแล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินงานที่สามารถส่งผลทำให้รายได้สูงขึ้นได้

4.2.2 นักท่องเที่ยว

เพื่อการประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้างในปี พ.ศ.2549 ตามแผนการดำเนินการวิจัย ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้จำนวน 600 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 390 คน ชาวต่างประเทศ 210 คน แต่จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามจริง ปรากฏว่าสามารถเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวได้จำนวน 617 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน ชาวต่างประเทศ 217 คน โดยใช้ วิธีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในขณะที่โดยสารเรือเฟอร์รี่ เดินทางออกจากเกาะช้าง กลับมายังฝั่งจังหวัดตราด ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามว่า ในระหว่างที่ท่องเที่ยวอยู่บนเกาะช้าง ได้เข้าร่วมกิจกรรมใดหรือไม่ ถ้าเข้าร่วมกิจกรรม ทำกิจกรรมใดบ้าง และ แต่ละกิจกรรมมีจำนวนเงินค่าใช้จ่ายเป็นเท่าไร

นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวตามขั้นตอนดังนี้

1. คำนวณหาร้อยละของนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่าง ที่เข้าร่วมกิจกรรม

จาก

ร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ร่วมกิจกรรม

$$= \text{จำนวนนักท่องเที่ยวที่ร่วมกิจกรรม} / \text{จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง}$$

2. ประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในประชากร ที่เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภท จำนวนนักท่องเที่ยวที่ร่วมกิจกรรมทั้งประชากร

$$= \text{ร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ร่วมกิจกรรมในข้อ 1.} \times \text{จำนวนนักท่องเที่ยวในประชากร}$$

จำนวนนักท่องเที่ยวในประชากร = จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีจำนวน 639,935 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 441,485 คน และชาวต่างประเทศ 198,450 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550)

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวมา คำนวณหาจำนวนเงินค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภท

4. ประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภท จาก

ค่าใช้จ่ายทั้งหมด = จำนวนนักท่องเที่ยว (ตามข้อ 2) × ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน (ตามข้อ 3)

ผลการวิเคราะห์แต่ละประเภทกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมของนักท่องเที่ยว

เพื่อการศึกษาว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมในระหว่างที่มาเที่ยวเกาะช้าง เป็นจำนวนเท่าไร ได้ผลสรุปดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมของนักท่องเที่ยวชาวไทย

จำนวนกิจกรรม	จำนวน นักท่องเที่ยว	ร้อยละ
ไม่ร่วมกิจกรรมใดเลย	34	8.5
1 กิจกรรม	145	36.3
2 กิจกรรม	97	24.3
3 กิจกรรม	68	17.0
4 กิจกรรม	34	8.5
5 กิจกรรม	20	5.0
6 กิจกรรม	1	.3
7 กิจกรรม	1	.3
ค่าเฉลี่ยจำนวนกิจกรรม		1.98
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำนวนกิจกรรม		1.33

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้างนั้น บางคนก็ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ซึ่งในจำนวนคนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เลย มีอยู่ร้อยละ 8.5 ส่วนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 36.3) จะทำกิจกรรมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าร่วมกิจกรรมคนละ 1.98 กิจกรรม

เพื่อการวิเคราะห์ว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมในระหว่างที่มาเที่ยวเกาะช้างครั้งนี้ เป็นจำนวนเท่าไร ได้ผลสรุปดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

จำนวนกิจกรรม	จำนวนนักท่องเที่ยว	ร้อยละ
ไม่ร่วมกิจกรรมใดเลย	27	12.4
1 กิจกรรม	54	24.9
2 กิจกรรม	51	23.5
3 กิจกรรม	41	18.9
4 กิจกรรม	27	12.4
5 กิจกรรม	9	4.1
6 กิจกรรม	5	2.3
7 กิจกรรม	3	1.4
ค่าเฉลี่ยจำนวนกิจกรรม		2.30
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำนวนกิจกรรม		1.58

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้างนั้น บางคนก็ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมใด ซึ่งในจำนวนคนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เลย มีอยู่ร้อยละ 12.4 ส่วนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรม 1 อย่าง หรือ 2 อย่าง ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือคิดเป็นร้อยละ 24.9 และ 23.5 ตามลำดับ โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าร่วมกิจกรรมคนละ 2.30 กิจกรรม

ร้อยละของนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม

เพื่อศึกษาว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีการให้บริการบนเกาะช้าง 11 ประเภท ตามที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นนั้น มีกิจกรรมประเภทใดบ้างที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวว่า ถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นับจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภท นำมาหารค่าร้อยละเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นชาวไทย 400 คน และชาวต่างประเทศ 217 คน ได้ผลดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่าง ที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประเภทกิจกรรม	ร้อยละของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	
	นักท่องเที่ยวชาวไทย	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
1. เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	0.75	2.30
2. เทียน้ำตก	24.5	17.51
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน	1.00	26.27
4. ซี่จักรยานยนต์ เทียบรอบเกาะ	7.75	20.74
5. นั่งรถยนต์เทียบรอบเกาะ	13.75	6.45
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย ชมป่าชายเลน	7.25	1.84
7. ล่องเรือชมธรรมชาติ	3.75	7.37
8. นั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก	4.25	4.15
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	11.75	11.06
10. ดำน้ำ - น้ำตื้น	21.25	23.96
11. ดำน้ำ - น้ำลึก	0.25	4.61

จากตารางพบว่า กิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยคือกิจกรรมเทียน้ำตก มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเทียน้ำตกเป็นจำนวน ร้อยละ 24.5 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวที่เกาะช้าง กิจกรรมที่ได้รับความนิยมรองลงมาคือ ดำน้ำประเภทน้ำตื้น หรือ Snorkel Diving มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมดำน้ำตื้นร้อยละ 21.25

ส่วนกิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้เป็นจำนวน ร้อยละ 26.27 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวที่เกาะช้าง กิจกรรมที่ได้รับความนิยมรองลงมาคือ ดำน้ำประเภทน้ำตื้น หรือ Snorkel Diving มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมดำน้ำตื้นร้อยละ 23.96

จะสังเกตได้ว่ากิจกรรมดำน้ำตื้น แม้จะไม่ใช่กิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ- แต่ก็ยังเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากเป็นอันดับสองทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

การประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในประชากร ที่เข้าร่วมกิจกรรม

จากข้อมูลสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) รายงานว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จังหวัดตราด ในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนทั้งสิ้น 639,935 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 441,485 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 198,450 คน นำข้อมูลสถิตินี้มาใช้เป็นจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในประชากร เพื่อประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดในประชากร โดยการนำข้อมูลร้อยละของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม ในตารางที่ 4.6 มาคูณกับจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในประชากร จะได้ค่าประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดในประชากร ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประเภทกิจกรรม	จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม		
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม
1. เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	3,311.14	4,564.35	7,875.49
2. เที่ยวน้ำตก	108,163.83	34,748.60	142,912.42
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน	4,414.85	52,132.82	56,547.67
4. ซี่จักรยานยนต์ เที่ยวรอบเกาะ	34,215.09	41,158.53	75,373.62
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	60,704.19	12,800.03	73,504.21
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย/ชมป่าชายเลน	32,007.66	3,651.48	35,659.14
7. ล่องเรือชมธรรมชาติ	16,555.69	14,625.77	31,181.45
8. นั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก	18,763.11	8,235.68	26,998.79
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	51,874.49	21,948.57	73,823.06
10. ดำน้ำ - น้ำตื้น	93,815.56	47,548.62	141,364.18
11. ดำน้ำ - น้ำลึก	1,103.71	9,148.55	10,252.26
รวม	424,929	250,563	675,492

จากตารางจะเห็นว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าร่วมกิจกรรมเที่ยวน้ำตกมากที่สุด จำนวน ประมาณ 108,164 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าร่วมกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวนมากที่สุด จำนวนประมาณ 52,133 คน และเมื่อรวมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ กิจกรรมเที่ยวน้ำตกจะเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุด

จำนวนเงินค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการเข้าร่วมกิจกรรม

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติว่า ในกิจกรรมแต่ละประเภทนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเงินเท่าไร นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ค่าสถิติบรรยายค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย (บาท/คน)

กิจกรรม	จำนวน คน	ค่า ต่ำสุด	ค่า สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน
1. เดินป่า / สองล้อ / ดูนก	3	500	1,000	800.00	152.75
2. เทียน้ำตก	98	20	900	81.22	135.85
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน	4	500	500	500.00	0
4. ซี่จักรยานยนต์ เทียวรอบเกาะ	31	50	1,000	191.94	187.57
5. นั่งรถยนต์เทียวรอบเกาะ	55	50	1,000	250.18	226.82
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย ชมป่าชายเลน	29	100	800	267.24	195.1542
7. นั่งเรือชมธรรมชาติ	15	100	1,000	400	261.18
8. นั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก	17	100	600	258.82	146.03
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	47	50	500	191.70	146.46
10. ดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น	85	100	1,000	495.05	245.25
11. ดำน้ำชมปะการังน้ำลึก	1	500	500	500	0

จากตารางพบว่า กิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุดของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือกิจกรรมเดินป่า มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 800 บาทต่อคน กิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายสูงรองลงมาคือกิจกรรมดำน้ำตื้นและ กิจกรรมนั่งช้าง ซึ่งมีค่าใช้จ่าย 500 บาท ใกล้เคียงกัน แต่กิจกรรมนั่งช้างมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าใช้จ่ายเป็น 0 บาท กิจกรรมดำน้ำ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 245.25 บาทแสดงว่าอัตราค่าบริการของกิจกรรมนั่งช้างเป็นอัตราที่มีมาตรฐานเดียวกัน ในขณะที่กิจกรรมดำน้ำตื้น ผู้ประกอบการมีการกำหนดอัตราค่าบริการหลายระดับราคา ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้าร่วมกิจกรรมว่า ในกิจกรรมแต่ละประเภทนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเงินเท่าไร นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ หาค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ค่าสถิติของค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (บาท/คน)

กิจกรรม	จำนวนคน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. เดินป่า/ส่องสัตว์/ดูนก	5	400	1,500	960.00	527.26
2. เขียวน้ำตก	38	200	900	422.37	179.88
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ชมสวน	57	400	1,000	709.65	193.23
4. ซี่จักรยานยนต์ เขียวรอบเกาะ	45	100	1,000	269.56	157.77
5. นั่งรถยนต์เขียวรอบเกาะ	14	160	1,000	590.00	263.44
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อยชมป่าชายเลน	4	300	950	512.50	306.53
7. นั่งเรือชมธรรมชาติ	16	300	1,200	671.87	257.53
8. นั่งเรือตกปลา/ตกหมึก	9	300	2,500	977.78	782.67
9. พายเรือแคนู/เรือคายัค	24	100	550	275.00	144.46
10. ดำน้ำ-น้ำตื้น	52	150	2,500	763.33	376.26
11. ดำน้ำ-น้ำลึก	10	1,000	6,500	2,800.00	1,998.89

จากตารางพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเสียค่าใช้จ่ายในกิจกรรมดำน้ำลึก สูงที่สุด โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,800 บาทต่อคน กิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายสูงรองลงมาคือกิจกรรมเดินป่า ซึ่งมีค่าใช้จ่าย 960 บาท เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าใช้จ่าย จะเห็นว่ามีความสูงในทุกประเภทกิจกรรม แสดงว่า นักท่องเที่ยวแต่ละคนจะเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันมาก อัตราค่าบริการไม่มีมาตรฐานที่แน่นอนตายตัว เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในตารางที่ 4.9 กับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในตารางที่ 4.10 จะพบประเด็นที่น่าสังเกตคือ

- นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยในทุกประเภทกิจกรรม โดยผู้ประกอบการจะคิดอัตราค่าบริการจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ประมาณ 2 – 3 เท่า

ประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการเข้าร่วมกิจกรรม

การประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่ละประเภทของนักท่องเที่ยว มีวิธีการคำนวณดังนี้คือ

นำจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยในประชากรที่เข้าร่วมกิจกรรม จากตารางที่ 4.8 มาคูณกับจำนวนเงินค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน ในตารางที่ 4.9 จะได้จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมด ที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมด

กิจกรรม	จำนวน นักท่องเที่ยว	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ยต่อคน	ค่าใช้จ่ายรวม (บาท)
1. เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	3311.14	800.00	2,648,910.00
2. ท่องน้ำตก	108,163.83	81.22	8,785,065.87
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน	4,414.85	500.00	2,207,425.00
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	34,215.09	191.94	6,567,243.89
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	60,704.19	250.18	15,186,973.63
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย/ป่าชายเลน	32,007.66	267.24	8,553,727.73
7. ล่องเรือชมธรรมชาติ	16,555.69	400.00	6,622,275.00
8. นั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก	18,763.11	258.82	4,856,268.78
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	51,874.49	191.70	9,944,339.25
10. ดำน้ำ - น้ำตื้น	93,815.56	495.05	46,443,394.22
11. ดำน้ำ - น้ำลึก	1,103.71	500.00	551,856.25
รวม			112,367,479.61

นำจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้าร่วมกิจกรรม ในประชากร จาก ตารางที่ 4.8 คูณกับจำนวนเงินค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน ในตารางที่ 4.10 จะได้จำนวนเงินค่าใช้จ่าย ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมดที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมด

กิจกรรม	จำนวน นักท่องเที่ยว	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ยต่อคน	ค่าใช้จ่ายรวม (บาท)
1. เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	4,564.35	960.00	4,381,776.00
2. เที่ยวน้ำตก	34,748.60	422.37	14,676,764.07
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน	52,132.82	709.65	36,996,052.16
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	41,158.53	269.56	11,094,693.35
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	12,800.03	590.00	7,552,014.75
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย/ป่าชายเลน	3,651.48	512.50	1,871,383.50
7. ล่องเรือชมธรรมชาติ	14,625.77	671.87	9,826,612.73
8. นั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก	8,235.68	977.78	8,052,678.30
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	21,948.57	275.00	6,035,856.75
10. ดำน้ำ - น้ำตื้น	47,548.62	763.33	36,295,288.10
11. ดำน้ำ - น้ำลึก	9,148.55	2,800.00	25,615,926.00
รวม			162,399,045.72

นำจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยในตารางที่ 4.11 และ จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในตารางที่ 4.12 มารวมกัน จะได้จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งหมด

กิจกรรม	จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว(บาท)		
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม
1. เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	2,648,910	4,381,776	7,030,686
2. เที่ยวน้ำตก	8,785,065	14,676,764	23,461,830
3. นั่งช้างเที่ยวป่า/ ชมสวน	2,207,425	36,996,052	39,203,477
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	6,567,243	11,094,693	17,661,937
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	15,186,973	7,552,014	22,738,988
6. นั่งเรือชมทิวทัศน์/ปายายเลน	8,553,727	1,871,383	10,425,111
7. ล่องเรือชมธรรมชาติ	6,622,275	9,826,612	16,448,888
8. นั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก	4,856,268	8,052,678	12,908,947
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	9,944,339	6,035,856	15,980,196
10. ดำน้ำ - น้ำตื้น	46,443,394	36,295,288	82,738,682
11. ดำน้ำ - น้ำลึก	551,856	25,615,926	26,167,782
	112,367,480	162,399,046	274,766,526

จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 274.8 ล้านบาท นักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 112.4 ล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายประมาณ 162.4 ล้านบาท สาเหตุที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งมีจำนวนคนที่เดินทางมาเกาะช้างในจำนวนที่น้อยกว่า แต่มีจำนวนเงินค่าใช้จ่ายสูงกว่า ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย และผู้ประกอบการคิดอัตราค่าบริการจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสูงกว่านักท่องเที่ยวไทย ประมาณ 2 – 3 เท่า

4.2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1 เรื่องการประมาณรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และ ตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 3 เรื่องการประมาณรายได้ในอนาคต โดยการดำเนินการวิจัย จะใช้วิธีการคัดลอกข้อมูลจากรายงานข้อมูลภาษีที่หน่วยงานราชการจัดเก็บไว้ ข้อมูลที่ต้องการจะเป็นข้อมูลการเสียภาษีเงินได้จากการประกอบธุรกิจ ของผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อนำข้อมูลจำนวนเงินภาษีที่ได้นั้น มาคำนวณย้อนกลับไปหาจำนวนเงินรายได้ และ เนื่องด้วยยังไม่ทราบแน่ชัดว่าหน่วยงานใดมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีเงินได้ดังกล่าว ประเด็นในการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ จึงเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่หน่วยงานมีหน้าที่จัดเก็บ จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐจำนวน 8 หน่วยงาน ได้ข้อมูลตามรายละเอียดในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 รายชื่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และข้อมูลที่หน่วยงานจัดเก็บ

1. ชื่อหน่วยงาน ข้อมูลที่จัดเก็บ	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตราด: งานยุทธศาสตร์การพัฒนาคังหวัด ข้อมูล จปฐ. และ ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาการประกอบอาชีพ ซึ่ง เป็นข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง
2. ชื่อหน่วยงาน ข้อมูลที่จัดเก็บ	สรรพากรจังหวัด ข้อมูลภาษีในรูปแบบต่าง ๆ ของจังหวัด โดยรับข้อมูลจาก อบต. มาอีก ทอดหนึ่งเช่น ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือน ภาษีป้าย ภาษีเงินได้นิติ บุคคล ที่เป็นบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่ไม่มีในเรื่องของการ จัดเก็บภาษีจากกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง อีกทั้งผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้จดทะเบียนการค้า ถ้าเป็นเรื่องของแพ็คเกจทัวร์ ภาษี จะรวมอยู่ในหมวดค่าบำรุง อบจ. จากผู้เข้าพักโรงแรม
3. ชื่อหน่วยงาน ข้อมูลที่จัดเก็บ	สำนักงานพาณิชย์จังหวัด เรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องราคาสินค้าและบริการ เรื่อง ที่ได้รับการร้องเรียนบ่อย ๆ คือเรื่องราคาอาหารที่ไม่ยุติธรรม

<p>4. ชื่อหน่วยงาน ข้อมูลที่จัดเก็บ</p>	<p>คลังจังหวัด ภาษีมูลค่าเพิ่ม GPP 16 รายการ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ 2. ประมง 3. การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน 4. สาขาอุตสาหกรรม (การผลิต) 5. การก่อสร้าง 6. การขายส่ง ขายปลีก และซ่อมแซม 7. โรงแรมและภัตตาคาร 8. สาขาตัวกลางทางการเงิน 9. บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า การบริการทางธุรกิจ 10. การบริหารราชการและการป้องกันประเทศและการประกันสังคมภาคบังคับ 11. ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล 12. การขนส่ง 13. การศึกษา 14. การบริการด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ 15. สาขาการให้บริการชุมชน สังคม 16. บริการส่วนบุคคลอื่นๆ
<p>5. ชื่อหน่วยงาน ข้อมูลที่จัดเก็บ</p>	<p>สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด รายชื่อของผู้ประกอบการที่จดทะเบียนการค้าในรูปของนิติบุคคล มี 2 แบบคือ เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และ บริษัทจำกัด จากข้อมูลที่ได้มาพบว่า ธุรกิจกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จดทะเบียน ในรูปของการดำเนินการธุรกิจนำเที่ยว สอนดำน้ำ และขายอุปกรณ์การดำน้ำ ซึ่งทั้งหมดนี้จะอยู่ในรูปแบบของบริษัทจำกัด 18 ราย ห้างหุ้นส่วนจำกัด 13 ราย (รายชื่อแสดงในภาคผนวก จ.) อย่างไรก็ตามข้อมูลรายได้ของผู้ประกอบการเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลความลับไม่สามารถเปิดเผยได้</p>

6. ชื่อหน่วยงาน ข้อมูลที่จัดเก็บ	อบต.เกาะช้างและเกาะช้างใต้ ภาษีในรูปแบบต่างๆ เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีโรงเรือน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะส่งให้กับคลังจังหวัดอีกทอดหนึ่ง
7. ชื่อหน่วยงาน ข้อมูลที่จัดเก็บ	อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จำนวนนักท่องเที่ยวเฉพาะที่เข้ามาเที่ยวน้ำตก และเงินรายได้ที่เก็บจากค่าเข้าชมน้ำตก
8. ชื่อหน่วยงาน ข้อมูลที่จัดเก็บ	สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ. 1) การเดินทาง ตามประเภทยานพาหนะ - ข้อมูลด้านราคาที่พัก และเบอร์โทรติดต่อ - ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ - ข้อมูลพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ รายละเอียดของเกาะในลักษณะที่เป็นแผนที่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่อง การจัดเก็บภาษีเงินได้ จากการประกอบธุรกิจการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐทั้ง 8 แห่ง ไม่พบว่า มีหน่วยงานใดรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีเงินได้ จากการประกอบธุรกิจการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติเลย คงมีเพียง กรมสรรพากร จัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดา และ ภาษีเงินได้นิติบุคคล องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) จัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการในรูปแบบอื่นๆ เช่น ภาษีการค้า ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือน ภาษีบำรุงท้องที่

สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคล กรมสรรพากร ไม่สามารถเรียกเก็บจากผู้ประกอบการได้ครบถ้วน เนื่องจาก ผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล คงมีเพียงผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจด้านน้ำแบบ ดำน้ำลึกเท่านั้นที่จดทะเบียน โดยแจ้งว่า เป็นธุรกิจขายอุปกรณ์ดำน้ำ โรงเรียนสอนดำน้ำ นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าเจ้าของกิจการที่เป็นชาวต่างประเทศ จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลให้ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในการทำนิติกรรมอื่น ๆ ส่วนผู้ประกอบการรายย่อยที่เป็นคนไทย ไม่ค่อยได้มีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล จากเอกสารของพาณิชย์จังหวัด ได้ข้อมูลจำนวนผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคลดังนี้

ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด มี 18 ราย ระบุวัตถุประสงค์เป็น กิจการเพื่อนำเที่ยว 10 ราย ขายอุปกรณ์ดำน้ำ 8 ราย

ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด มี 14 ราย ระบุวัตถุประสงค์เป็นกิจการเพื่อการนำเที่ยว 9 ราย ขายอุปกรณ์ดำน้ำ 5 ราย (รายชื่อผู้ประกอบการแสดงในภาคผนวก จ.)

นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าเหตุผลที่ไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปจัดการในเรื่องภาษีเงินได้ส่วนนี้ เนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น

1. เกาะช้างเป็นพื้นที่ในเขตมรสุม จะมีฝนตกชุกเป็นเวลาหลายเดือน

ผู้ประกอบการไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ตลอดทั้งปี ในช่วงฤดูฝนจะไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวมากนัก ผู้ประกอบการบางรายมีรายได้น้อย จนบางแห่งต้องปิดกิจการชั่วคราว เมื่อคำนวณรายได้ตลอดปีก็ไม่ถึงระดับที่ต้องเสียภาษี

2. รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยวจึงเป็นกิจการที่หน่วยงานภาครัฐไม่ต้องการที่จะเข้มงวดเรื่องการจัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการมากนัก เพราะจะเป็นการสกัดกั้นการเจริญเติบโตด้านการท่องเที่ยว

3. มีผู้ประกอบการรายย่อยเกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ผู้ประกอบการเหล่านี้เป็นชาวบ้านที่ไม่ค่อยมีความรู้ทางการบัญชี มีความเห็นว่าตนเองต้องเสียภาษีให้ทางราชการหลายอย่างอยู่แล้ว เช่นภาษีโรงเรือน ภาษีป้าย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ดังนั้นวิธีการดำเนินการวิจัยที่ใช้จึงไม่สามารถตอบวัตถุประสงค์วิจัยในข้อที่ 1 ได้โดยตรง จึงใช้วิธีการดำเนินการวิจัยจากข้อมูลทางอ้อม คือ ใช้ข้อมูลจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยว ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น และไม่สามารถตอบวัตถุประสงค์วิจัยในข้อที่ 4 เรื่องการประมาณรายได้ในอนาคตได้ เนื่องจากจะต้องใช้ข้อมูลในอดีตย้อนหลังที่มีหน่วยงานบางแห่งจัดเก็บไว้ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ การวิเคราะห์อนุกรมเวลา (Time Series Analysis) คำนวณหาสมการแนวโน้ม เพื่อนำค่าแนวโน้มมาใช้พยากรณ์รายได้ในอนาคต

เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2 เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ และ วัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 3 เรื่องแนวทางในการปรับปรุงปัจจัยเพื่อเพิ่มรายได้ ในแผนการดำเนินงานกำหนดให้มีการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้ทราบว่า จากประสบการณ์การทำงานบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง คิดว่าจะมีแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ได้อย่างไร โดยมีประเด็นคำถามดังนี้

- หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบดูแลการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว
- แนวโน้มกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคตจะเป็นอย่างไร
- ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 16 หน่วยงาน ได้รายชื่อหน่วยงาน ตามตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 รายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในกลุ่มตัวอย่าง

หน่วยงาน	ผู้ให้สัมภาษณ์
1.สำนักงานพื้นที่พิเศษหุบเกาช้างและพื้นที่เชื่อมโยง(สพพ.1)	นาย ประสาท ริมชลา ผู้อำนวยการสำนักบริหาร น.ส. ประจิตรา ประชุมแพทย์ เจ้าหน้าที่ สพพ.1
2. อุทยานแห่งชาติหุบเกาช้าง	นาย พลวีร์ ภูเขาเกียรติ ผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหุบเกาช้าง
3.งานยุทธศาสตร์การพัฒนาลำปาง	นาย ปราโมทย์ บุญอากาศ หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาลำปาง
4.บริหารงานการคลัง	คุณปนัดดา ทองศรี ผู้ช่วยคลังจังหวัด นาย เสถียร ประสิทธิ์วิเศษ เจ้าหน้าที่บริหารงานการคลัง
5. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง(เขต 5) แหลมฉบัง จ.ตราด	นายอภิโรจน์ ขำสม เจ้าหน้าที่ด้านข้อมูลสถิติ สำนักงาน ททท.
6. สำนักงานพัฒนาการจังหวัดตราด	นาย สิ้นชัย ถนอมสิน พัฒนาการจังหวัดตราด
7. สรรพากรจังหวัดตราด	นาง นีรนุช เงามฉาย ผู้ช่วยสรรพากรจังหวัดตราด
8. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตราด	นาง อรพรรณ พูลพฤษดิ์ เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตราด

9. สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดตราด	นาย กฤษณ์ ชัยสุภา นักวิชาการพาณิชย์
10. ที่ว่าการกิ่งอำเภอเกาะช้าง	1.นาย แหลมทอง มโนศรี ปลัดอาวุโส กิ่งอำเภอเกาะช้าง 2.น.ส. กัญญาวีร์ หมวดศรี พัฒนากร กิ่งอำเภอเกาะช้าง
หน่วยงาน	ผู้ให้สัมภาษณ์
11. องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)เกาะช้าง	นายปรีชา ขนรกุล สมาชิก อบ.ต.หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว
12. องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) เกาะช้างใต้	นาง ทยิดา ยันตะบุษย์ ปลัด อบต. กิ่งอำเภอเกาะช้างใต้
13. ชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก	นาย ราชนย์ ภูทิน ประธานชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก
14. บริษัท World Travel Service Ltd.	น.ส. วริศรา ปัญจวีณิน เจ้าหน้าที่ของ World Travel Service Ltd.
15. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	นาย ไพบูลย์ สามนपाल มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และ อาสาสมัครตำรวจท่องเที่ยว
16. โรงแรม อมารี เกาะช้าง	นาย ทวีชัย มะลิลาพันธุ์ Executive Assistant manager โรงแรม อมารี เกาะช้าง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ผลสรุปดังนี้

1. หน่วยงานที่ควบคุมดูแลการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว

ด้านการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล คือ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ดูแลในส่วนของกิจกรรมการเดินป่า เทียน้ำตก และ สำนักงานขนส่งทางน้ำ กรมเจ้าท่า ดูแลเรื่องกิจกรรมดำน้ำ ความปลอดภัยการจราจรทางน้ำ

ด้านการควบคุมราคา หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล คือ พาณิชยจังหวัด

2. ความเหมาะสมของอัตราค่าบริการ – เหมาะสม แต่กิจกรรมท่องเที่ยวหลายประเภทมีอัตราค่าบริการสูงเกินไป ทำให้ไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทย เช่น กิจกรรมดำน้ำลึก กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่า/ชมสวน

3. แนวโน้มของกิจกรรมการท่องเที่ยว

ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมากิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้างมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมการท่องเที่ยวยังจะมีการขยายตัวต่อไปอีก แต่แนวโน้มเรื่องอัตราค่าบริการจะไม่สูงขึ้น เพราะมีผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้น เกิดการแข่งขัน ตัดราคากันเองระหว่างผู้ประกอบการ

สาเหตุที่ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวยังขยายตัวอีก เพราะ

1. เกาะช้างยังมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่ยังไม่ถูกค้นพบอีก
2. ผู้ประกอบการ สร้างสรรค์การบริการกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ อยู่เรื่อย ๆ
3. ผู้ประกอบการมีการสร้างสรรค์กิจกรรมในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เน้นเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจ
4. มีหน่วยงานราชการช่วยประชาสัมพันธ์ให้ และมีหน่วยงานสนับสนุนอยู่ เช่น สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง(สพพ.1) และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.)
5. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติยังไม่ได้เสียหายมากนัก หากร่วมมือกันทุกฝ่ายก็ยังสามารถรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้ได้ดี
6. ชาวบ้านบนเกาะช้างกับนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่เคยปรากฏว่ามีคดีอาชญากรรมร้ายแรงเกิดขึ้นบนเกาะช้าง เพราะชาวบ้านช่วยกันดูแลนักท่องเที่ยว จุดนี้เองเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

1. ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้างมีจำกัด
ยังมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเกาะช้างมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวมีไม่มาก เนื่องจากยังมีปัญหาอีกหลายเรื่อง เช่น ในหน้าแล้งก็มีปัญหาเรื่อง

น้ำดื่ม น้ำใช้ มีไม่เพียงพอ ปัญหาการจัดการขยะ น้ำเสีย ที่มีปริมาณมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น และ ปัญหาการคมนาคมไม่สะดวก เกาะช้างไม่ควรเน้นที่ปริมาณนักท่องเที่ยว แต่ควรเน้นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม เน้นให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพัก และมีการใช้จ่ายมากขึ้น

2. สภาพภูมิอากาศ

เกาะช้างอยู่ในเขตลมมรสุม ในฤดูฝนซึ่งเป็นช่วง Lo – Season มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อย บางกิจกรรมผู้ประกอบการไม่มีรายได้ เช่น กิจกรรมดำน้ำ หากต้องการให้มีนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ก็ควรสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถให้นักท่องเที่ยวทำได้ในหน้าฝนด้วย

5. ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาบริการกิจกรรมการท่องเที่ยว

1. ไม่มีการกำหนดมาตรฐานการบริการและอัตราค่าบริการที่แน่นอน หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ควรประสานงานกันดูแลเรื่องนี้
2. ควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เนื่องจากจะมีปัญหาเรื่องไฟฟ้า ปัญหาเรื่องขยะ และน้ำสะอาดไม่พอใช้
3. ผู้ประกอบการมุ่งเน้นรายได้ ไม่คำนึงถึงความเสียหายของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุปในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด” ซึ่งได้ตั้งคำถามวิจัย ไว้ดังนี้

1. รายได้รวมที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง มีค่าประมาณเท่าไร
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
3. แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้เพื่อเพิ่มรายได้เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างเป็นอย่างไร
4. ประมาณการรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคตว่าควรเป็นเท่าไร

จากการดำเนินการวิจัยดังกล่าวมาข้างต้น สามารถตอบคำถามวิจัยตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. รายได้รวมที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง มีค่าประมาณ 250 ล้านบาท
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ได้แก่ ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มสูงขึ้น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง ชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้างมีจำกัด สภาพภูมิอากาศที่มีฝนตกชุก ทำให้ในหน้าฝนไม่สามารถทำกิจกรรมการท่องเที่ยวบางประเภทได้ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการทำให้มีการแข่งขันด้านราคา
3. แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ คือ ทุกภาคทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน ต้องช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมลง ควรมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา และ ควรมีหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาดูแลทั้งเรื่องมาตรฐานการบริการและอัตราค่าบริการ
4. สำหรับคำถามวิจัยเรื่อง การประมาณการรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคตว่าควรเป็นเท่าไร ไม่สามารถตอบคำถามวิจัยในข้อนี้ได้ เนื่องจากไม่มีหน่วยงานราชการใดจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวนี้ ทำให้ไม่สามารถหาข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยข้อนี้ได้

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องการประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราด นี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ

1. เพื่อประมาณรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
3. เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
4. เพื่อประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคต

วิธีการดำเนินการวิจัยจะมุ่งตอบวัตถุประสงค์วิจัยตามลำดับรายชื่อ โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

5.1.1 การประมาณรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัย เรื่องการประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แนวทางในการศึกษา โดยอาศัยข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง อาจไม่ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากนัก ดังนั้นจึงใช้วิธีการศึกษาจากข้อมูล อีก 2 แหล่ง คือ ข้อมูลจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเกาะช้าง และข้อมูลภาษีเงินได้จากการทำธุรกิจการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของผู้ประกอบการ (ซึ่งก่อนดำเนินการวิจัย ยังไม่ทราบว่าหน่วยราชการใดเป็นผู้จัดเก็บภาษีนี้) เพื่อนำข้อมูลภาษีมาคำนวณย้อนกลับไปหาจำนวนเงินรายได้ของผู้ประกอบการ ดังนั้นวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยเรื่อง การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว จึงเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ

1. กลุ่มผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง
2. กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง

ได้ผลสรุปเรื่องรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนี้

ก. กลุ่มผู้ประกอบการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง จำนวน 36 ราย ได้ข้อมูล จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ และอัตราค่าบริการกิจกรรมท่องเที่ยว นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหารายได้ของผู้ประกอบการ จำแนกตามประเภทกิจกรรม ได้ผลแสดงดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของผู้ประกอบการจำแนกตามประเภทกิจกรรม

ประเภทกิจกรรม	รายได้/ปี (บาท)
1. เดินป่า/ส่องสัตว์/ ดูนก	5,953,500
2. เทียน้ำตก	840,000
3. นั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน	24,822,000
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	12,285,000
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	13,484,800
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน	3,216,000
7. นั่งเรือชมธรรมชาติ	3,822,000
8. นั่งเรือตกปลา / ตกหมึก	3,486,000
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	14,700,000
10. ดำน้ำ-น้ำตื้น	73,500,000
11. ดำน้ำ-น้ำลึก	19,656,000
รวม	175,765,300

ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนเกาะช้าง ทั้งหมดมีรายได้รวมประมาณ 175.77 ล้านบาท กิจกรรมที่สร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการมากที่สุด คือ กิจกรรมดำน้ำ-น้ำตื้น สร้างรายได้ 73.5 ล้านบาท กิจกรรมเทียน้ำตกเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้น้อยที่สุด คือ 0.84 ล้านบาท

ข. กลุ่มนักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวจำนวน 617 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน ชาวต่างประเทศ 217 คน เพื่อสอบถามว่า ในระหว่างที่อยู่บนเกาะช้าง ได้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติบ้างหรือไม่ ถ้าเข้าร่วมกิจกรรม ทำกิจกรรมใดบ้าง และ แต่ละกิจกรรมมีจำนวนเงินค่าใช้จ่ายเป็นเท่าไร นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ได้ผลสรุปตามรายละเอียดดังนี้

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้างนั้น บางคนไม่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทใดเลย โดยผู้ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดเลย มีอยู่ร้อยละ 8.5 และ โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าร่วมกิจกรรมคนละ 1.98 กิจกรรม

เช่นเดียวกัน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้างนั้น บางคนก็ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เลย คนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม มีอยู่ร้อยละ 12.4 และ โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าร่วมกิจกรรมคนละ 2.30 กิจกรรม

2. กิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยคือกิจกรรมเที่ยวน้ำตก มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเที่ยวน้ำตกเป็นจำนวน ร้อยละ 24.5 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวที่เกาะช้าง กิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้เป็นจำนวน ร้อยละ 26.27 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวที่เกาะช้าง กิจกรรมดำน้ำตื้น แม้จะไม่ใช่วิธีการที่ได้รับความนิยมสูงสุดจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ แต่ก็ยังเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากเป็นอันดับสองทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

3. กิจกรรมที่มีจำนวนเงินค่าใช้จ่ายแพงที่สุด สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยคือกิจกรรมเดินป่า มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 800 บาท รองลงมาคือกิจกรรมดำน้ำตื้นและกิจกรรมนั่งช้าง ซึ่งมีค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกันคือ คนละ 500 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจ่ายเงินแพงที่สุดที่กิจกรรมดำน้ำลึก มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 2,800 บาท กิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายสูงรองลงมาคือกิจกรรมเดินป่ามีค่าใช้จ่ายคนละ 960 บาท

4. จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 274.77 ล้านบาท นักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 112.37 ล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายประมาณ 162.40 ล้านบาท สาเหตุที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งมี จำนวนคนน้อยกว่า แต่กลับมีจำนวนเงินค่าใช้จ่ายสูงกว่า ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย และ ผู้ประกอบการคิดอัตราค่าบริการจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 2 – 3 เท่า

ค. ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐทั้ง 8 แห่ง เพื่อค้นหาว่าหน่วยงานใดเป็นผู้ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีเงินได้จากการทำธุรกิจกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้ง 11 ประเภท ผลการศึกษาไม่พบว่ามีหน่วยงานใดรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีเงินได้นี้ คงมีเพียงกรมสรรพากร จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และ ภาษีเงินได้นิติบุคคล องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) จัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ภาษีการค้า ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือน ภาษีบำรุงท้องที่

ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง ส่วนใหญ่ ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล คงมีเพียงผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจดำน้ำ เท่านั้นที่จดทะเบียน โดยแจ้งวัตถุประสงค์ของกิจการว่า เป็นธุรกิจจำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ โรงเรียนสอนดำน้ำ

5.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรม

เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ ในแผนการดำเนินงานกำหนดให้มีการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 กลุ่ม คือ จากผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และจาก ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว บนพื้นที่เกาะช้าง ได้ผลสรุปดังนี้

ก. ผู้ประกอบการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 36 ราย ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ดังนี้

1. ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมต้องมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ไม่สามารถปรับขึ้นอัตราค่าบริการได้ เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกอบการหลายราย มีการแข่งขันด้านราคา ทำให้รายได้น้อยลง
2. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลงไป เนื่องจากการท่องเที่ยวขยายตัว ตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร มีการทำนาุ้ง กิจการเหล่านี้สร้าง ขยะ และ น้ำเสีย มีผลเสียหายต่อปะการังในทะเล และป่าชายเลน ทำให้กิจกรรมที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติหลายประเภทสูญหายไป เช่น กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง ปัจจุบันไม่มีแล้ว หรือกิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย ก็เริ่มมีหิ่งห้อยให้ชมน้อยลงเรื่อย ๆ
3. การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการบางรายลดราคาค่าบริการ เพื่อแย่งลูกค้าจากผู้ประกอบการรายอื่น โดยการลดคุณภาพการบริการ เช่น ใช้มัดคุเทศก์ที่ไม่

ผ่านการอบรม ไม่มีความรู้ มาให้บริการนักท่องเที่ยว อุปกรณ์ที่ใช้ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะทำให้เสียชื่อเสียง นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจ อาจมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวน้อยลงในอนาคต

4. การรับนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น จะไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ทำให้มีข้อจำกัดในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จึงต้องรอให้ทางโรงแรมหรือทางเอเยนซี ส่งต่อนักท่องเที่ยวมาให้ และในปัจจุบันบางโรงแรม ก็จัดกิจกรรมบริการนักท่องเที่ยวเองอยู่แล้ว ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อย มีรายได้ลดลงโดยที่ผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น ก็มีเงินทุนหมุนเวียนไม่มากพอ ที่จะแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ได้

ข. ตัวแทนหน่วยงาน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง จำนวน 18 หน่วยงาน ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ดังนี้

1. ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้างมีจำกัด
ยังมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเกาะช้างมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวมีไม่มาก เนื่องจากยังมีปัญหาอีกหลายเรื่อง เช่นในหน้าแล้ง น้ำตื้น น้ำใช้มีไม่เพียงพอ ปัญหาการจัดการขยะ และน้ำเสีย ที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น เกาะช้างไม่ควรเน้นที่ปริมาณนักท่องเที่ยว แต่ควรเน้นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม เน้นให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพัก และมีการใช้จ่ายมากขึ้น

2. สภาพภูมิอากาศ

เกาะช้างอยู่ในเขตลมมรสุม ในหน้าฝนไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว ถ้าต้องการให้มีนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปีควรสร้างสรรคกิจกรรมที่สามารถให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมได้ในหน้าฝนด้วย

5.1.3 แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้

เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยในเรื่องแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ ใน แผนการดำเนินงานกำหนดให้มีการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 กลุ่ม คือ จาก ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และจาก ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ได้ผลสรุปดังนี้

ก. ผู้ประกอบการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 36 ราย ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ดังนี้

1. ทุกภาคี ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน ต้องช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมลงไปกว่าที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตาม ในขณะที่มีความร่วมมือกันของทั้ง 3 ภาคี ในการทำกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการเก็บขยะตามชายหาด และโครงการเก็บขยะใต้ต้นไม้ โครงการสร้างเตาเผาขยะ และ โครงการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย

2. ควรมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา ตามการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ไม่ชอบความจำเจ จะเห็นว่าปัจจุบัน ผู้ประกอบการสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาหลายรายการ เช่น การเดินชมสวน-ผ่านเส้นทางลำธาร ซึ่งมีความลำบากน้อยกว่าการเดินป่า เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป ไม่จำเป็นต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว ที่มีร่างกายแข็งแรง และ การท่องเที่ยวผจญภัยบนยอดไม้ (Tree Top Adventure Park)

3. ควรมีหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาดูแลเรื่องมาตรฐานการบริการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี ปลอดภัย และมีมาตรฐาน เพื่อรักษาชื่อเสียง และ ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

4. ควรสร้างท่าเรือเพิ่ม เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเกาะช้าง

ข. ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง จำนวน 18 หน่วยงาน ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ดังนี้

1. หน่วยงานต่าง ๆ ควรประสานงานกันดูแลเรื่องกำหนดมาตรฐานการบริการ ความปลอดภัย และ อัตราค่าบริการที่แน่นอน

2. ควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่เกาะช้างมีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำกัด ขณะนี้มีปัญหาเรื่องไฟฟ้า ปัญหาเรื่องขยะ เรื่องน้ำเสีย และ น้ำสะอาดไม่พอใช้ในหน้าแล้ง

3. ผู้ประกอบการไม่ควรมุ่งเน้นรายได้มากเกินไป จนขาดการตระหนักถึงความเสียหายของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท และ สถานที่พักผ่อน ต่าง ๆ ควรรับผิดชอบเรื่องการจัดการขยะ และการบำบัดน้ำเสีย

4. ควรสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว ที่ไม่มีฤดูกาลเป็นอุปสรรค เช่น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมในหน้าฝนได้ด้วย

ในการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 18 หน่วยงาน นอกจากจะทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้แล้ว ยังได้ทราบความคิดเห็นในเรื่องของแนวโน้มกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามข้อสรุปดังนี้

ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมากิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้างมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น และยังจะมีการขยายตัวต่อไปอีก แต่แนวโน้มเรื่องอัตราค่าบริการจะไม่สูงขึ้น เพราะมีผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้น เกิดการแข่งขันด้านราคาระหว่างผู้ประกอบการ

สาเหตุที่ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวยังขยายตัวอีก เพราะ

1. เกาะช้างยังมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่ยังไม่ถูกค้นพบอีก
2. ผู้ประกอบการ มีการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ
3. มีหน่วยงานราชการช่วยประชาสัมพันธ์ให้ และมีหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาเกาะช้าง อยู่ เช่น สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง(สพพ.1) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.)

4. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติยังไม่ได้เสียหายมากนัก หากร่วมมือกันทุกฝ่ายก็ยังสามารถรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้ได้ดี

5. ชาวบ้านเกาะช้างกับนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จุดนี้เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

5.1.4 การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคต

การดำเนินการวิจัย ไม่สามารถตอบวัตถุประสงค์วิจัยในเรื่องการประมาณรายได้ในอนาคตได้ เนื่องจาก ในขั้นวางแผนการดำเนินงานผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะใช้ข้อมูลภาษีเงินได้ที่เกิดจากการประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือข้อมูลในลักษณะใกล้เคียงกันนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ การวิเคราะห์อนุกรมเวลา(Time Series Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการที่นำข้อมูลในอดีตมาวิเคราะห์หาค่าแนวโน้มที่ใช้พยากรณ์รายได้ในอนาคต แต่เมื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ จำนวน 8 หน่วยงาน (ตามตารางที่ 4.14) ไม่พบว่ามีหน่วยงานใด จัดเก็บข้อมูลภาษีเงินได้ในส่วนนี้

5.2 อภิปรายผล

1. เนื่องจากการศึกษาเรื่องนี้มีทั้งการประมาณรายได้ของผู้ประกอบการ และการประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว เปรียบเสมือนการวิจัยเรื่องนี้ศึกษาข้อมูลทั้งสองด้าน คือด้านของผู้ขาย และด้านของผู้ซื้อ ทำให้ผู้วิจัยสนใจนำข้อมูลทั้งสองด้านนี้มาเปรียบเทียบกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบกันดังแสดงในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 เปรียบเทียบผลการประมาณจำนวนเงินรายได้ กับจำนวนเงินค่าใช้จ่าย

กิจกรรม	รายได้ของผู้ประกอบการ (บาท)	ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (บาท)
1. เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	5,953,500	7,030,686
2. ท่องน้ำตก	840,000	23,461,830
3. นั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน	24,822,000	39,203,477
4. ซักจักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	12,285,000	17,661,937
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	13,484,800	22,738,988
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ป่าชายเลน	3,216,000	10,425,111
7. ส่องเรือชมธรรมชาติ	3,822,000	16,448,888
8. นั่งเรือ ตกปลา / ตกหมึก	3,486,000	12,908,947
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	14,700,000	15,980,196
10. ดำน้ำ - น้ำตื้น	73,500,000	82,738,682
11. ดำน้ำ - น้ำลึก	19,656,000	26,167,782
รวม	175,765,300	274,766,526

จากตารางจะเห็นว่า ค่าประมาณจำนวนเงินรายได้ของผู้ประกอบการ ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในทุกประเภทกิจกรรม รายได้ของผู้ประกอบการที่ประมาณได้ เป็นผลการประมาณที่ต่ำกว่าความเป็นจริง (under estimate) ในขณะที่จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เป็นผลการประมาณที่สูงกว่าความเป็นจริง (over estimate) ทั้งนี้ พอที่จะอภิปรายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประมาณได้ดังนี้คือ

ก. ผู้ประกอบการให้ข้อมูลตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการต่ำกว่าความเป็นจริง

ข. อัตราค่าบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำมาใช้คำนวณ เป็นอัตราของผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งจะตั้งอัตราค่าบริการต่ำกว่าผู้ประกอบการรายใหญ่ แต่ผู้วิจัยเลือกใช้อัตราของผู้ประกอบการรายย่อยเนื่องจาก มีจำนวนผู้ประกอบการรายย่อยมากกว่า

ค. รายได้จากกิจกรรมเที่ยวน้ำตก ที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง องค์การที่ไม่แสวงหากำไร เรียกเก็บจากนักท่องเที่ยวเป็นค่าเข้าชมน้ำตก ไม่รวมค่าเดินทางและค่าอาหารของนักท่องเที่ยว

ง. นิยามกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภทไม่ชัดเจน กิจกรรมบางประเภทมีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น ล่องเรือชมทัศนียภาพรอบเกาะ กับนั่งเรือชมป่าชายเลน นักวิจัยที่ทำหน้าที่สัมภาษณ์ ไม่ได้ลงรายละเอียดในการสัมภาษณ์ให้ชัดเจน

จ. นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมบางประเภทโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น ร้านอาหารบางแห่งจัดกิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อยให้เป็นบริการฟรี แก่ลูกค้าที่มารับประทานอาหารที่ร้าน แต่ในการคำนวณเพื่อประมาณค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวก็มีการประเมินราคาค่าใช้จ่ายด้วย

ฉ. นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทได้ โดยเสียค่าใช้จ่ายเพียงรายการเดียว เช่นนักท่องเที่ยวที่เสียค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรม นั่งเรือชมทัศนียภาพรอบเกาะ ก็สามารถตกปลา และดำน้ำด้วยได้

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) รายงานผลการสำรวจ เรื่องรายได้จากการท่องเที่ยวเกาะช้าง จังหวัดตราด ของปี พ.ศ. 2549 เสนอผลการสำรวจในหมวดค่าบริการการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง คิดเป็นจำนวนเงิน 236.95 ล้านบาท สำหรับ ในการวิจัยเรื่องนี้ ได้ผลการประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คิดเป็นจำนวนเงิน 274.8 ล้านบาท

ผลการประมาณจากงานวิจัยเรื่องนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับผลสำรวจของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ถือว่าเป็นจำนวนเงินที่ไม่แตกต่างกันมาก จึงอาจประมาณได้ว่า รายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 มีมูลค่าประมาณ 250 ล้านบาท

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบายการท่องเที่ยว

1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนในพื้นที่ให้จัดตั้งกันเป็นชมรมธุรกิจการท่องเที่ยว

รัฐบาลมีนโยบายที่จะใช้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแก้ปัญหาความยากจน ของประชาชนในพื้นที่ โดยการส่งเสริมให้ประชาชนในภาคการเกษตร ทำธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม ผลกำไรจากกิจกรรมการท่องเที่ยวควรตอบแทนกลับไปสู่ประชาชนในพื้นที่ผู้เป็นเจ้าของของทรัพยากรธรรมชาติ แต่จากข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ไม่ใช่คนในพื้นที่เกาะช้าง (เจ้าของกิจการในกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ 36 ราย มีอยู่เพียง 2 ราย เท่านั้นที่เป็นคนในพื้นที่เกาะช้าง) แม้แต่ลูกจ้างในสถานประกอบการ ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่คนในพื้นที่เกาะช้าง แสดงให้เห็นว่า คนในพื้นที่เกาะช้าง ไม่ได้รับประโยชน์จากการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง หลายคนขายที่ดินริมทะเลให้นายทุน นำเงินไปใช้จ่ายโดยขาดการวางแผน ทำยที่สุดก็ต้องกลับมาทำงานเป็นลูกจ้างนายทุน ในที่ดินที่ตนเองเคยเป็นเจ้าของ

ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาเรื่องนี้คือ รัฐบาลควรเข้ามาส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ให้มีการจัดตั้งชมรมนำเที่ยวต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันการรวมกลุ่มชาวบ้านในลักษณะที่เป็นชมรมนำเที่ยวมีเพียง 2 แห่ง คือ ชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักเพชร และชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก

2. ส่งเสริม ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดี ต่อการทำธุรกิจการท่องเที่ยว

จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์ สมาชิก อบต.เกาะช้าง ถึงสาเหตุที่ชาวบ้านในพื้นที่เกาะช้างไม่สนใจเข้ามาทำธุรกิจการท่องเที่ยว ได้รับคำตอบว่า เพราะ คนเกาะช้างแต่เดิมมาคุ้นเคยกับอาชีพเกษตรกรรม รักอิสระ ไม่ชอบงานบริการ ที่ต้องเอาใจคน จากคำตอบที่ได้นี้ แสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านในพื้นที่เกาะช้าง ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ และขาดความรู้ในเรื่องการให้บริการ

หากรัฐบาลยังมีความต้องการที่จะ ให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร รัฐบาลควรมีนโยบายในการสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ให้บริการ ด้านการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องการเป็นผู้ประกอบการ หรือ การอบรมให้ประชาชนมีเข้าใจงานด้านการบริการ จิตวิทยาการบริการ และมีการสร้างทัศนคติเพื่อให้เห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ว่าสามารถสร้างรายได้ทดแทนการทำอาชีพเกษตรกรรมได้

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัย

ผลการประเมินรายได้จากการกิจกรรมการท่องเที่ยว ในงานวิจัยนี้ ยังมีความคลาดเคลื่อนอยู่มาก ด้วยอุปสรรคในการเก็บข้อมูลหลายประการ หากมีนักวิจัยท่านใดสนใจที่จะศึกษาต่อในหัวข้อเดียวกันนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ผู้สนใจ นำไปพัฒนาต่อ เพื่อให้ได้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ละเอียด รัดกุมยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการทำความเข้าใจกับพนักงานสัมภาษณ์ ให้ชัดเจนถึงความหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภท เพื่อความถูกต้องในการเก็บข้อมูล มีกิจกรรมบางประเภทที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน เช่นกิจกรรมเดินป่า กับกิจกรรมเที่ยวน้ำตก และ กิจกรรมดำน้ำแบบดำน้ำตื้น (snorkel) กับ กิจกรรมดำน้ำลึก(scuba) หากพนักงานสัมภาษณ์ไม่แน่ใจในคำตอบที่ได้ ควรให้นักท่องเที่ยวเล่ารายละเอียดของกิจกรรมประกอบด้วย

2. การเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้ประกอบการ ควรตระหนักด้วยว่าผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์อาจไม่ใช่เจ้าของกิจการ ดังนั้นในการสร้างข้อคำถามควรคำนึงถึงความรู้ของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย บางคำถามผู้ให้สัมภาษณ์อาจตอบไม่ได้ เนื่องจากไม่ทราบข้อมูล เช่น คำถามเรื่องต้นทุนในการดำเนินการ หรือบางคำถามอาจตอบไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องไกลตัวที่ผู้ตอบไม่ได้คำนึงถึงขณะให้สัมภาษณ์ เช่น คำถามเรื่องแนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อรายได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบาย
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่ง
ประเทศไทย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ.
กรุงเทพมหานคร : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2547. รายชื่อผู้ประกอบการการท่องเที่ยวธรรมชาติ
กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดทำฐานข้อมูลการตลาดตามลักษณะกิจกรรมการ
ท่องเที่ยว.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2549. จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือน เกาะช้าง จังหวัดตราด ปี 2547.
ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2549, จาก
<http://www2.tat.or.th/stat/download/tst/524/koh%20chang%20Book.xls>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2549. จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือน เกาะช้าง จังหวัดตราด ปี 2548.
ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2549, จาก
<http://www2.tat.or.th/stat/download/tst/524/koh%20chang%20Book.xls>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2550. จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือน เกาะช้าง จังหวัดตราด ปี 2549.
ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2550, จาก
<http://www2.tat.or.th/stat/download/tst/524/koh%20chang%20Book.xls>

กิ่งอำเภอเกาะช้าง. 2538. รายงานสรุปกิ่งอำเภอเกาะช้าง ปี พ.ศ. 2538. ตราด : ตราดการ
พิมพ์.

..... 2540. รายงานประชากรกิ่งอำเภอเกาะช้าง. ตราด : ตราดการพิมพ์.

..... 2541. รายงานประชากรกิ่งอำเภอเกาะช้าง. ตราด : ตราดการพิมพ์

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิมลพรรณ ลาภยงยศ. 2541. การกระจายรายได้ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น :

กรณีศึกษาเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์

มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พลอยศรี โปรัตนานนท์. 2543. **การท่องเที่ยวเบื้องต้น**. เชียงใหม่ : สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ระบบฐานข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการฐานข้อมูล จังหวัดตราด. 2550. **รายได้จากการท่องเที่ยว**. ค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2550, จาก

http://61.19.46.171/trat_poc/report/sar/report/report.php?id=sm031104

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2544ก. **เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง หลักการพัฒนากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (อัดสำเนา)

..... 2544ข. **ท่องเที่ยวยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. อนุสาร อสท. 42 (พฤศจิกายน 2544) : 118-119.**

จำภา หอมเศรษฐี. 2541. **“ประสิทธิผลของการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย”**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วรรณ วรชวานิช. 2539. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ผังเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริ ฮามสุโพธิ์. 2543. **สังคมวิทยาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2532. **การกระจายและการไหลออกของรายได้จากการท่องเที่ยวในธุรกิจโรงแรม และธุรกิจนำเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2532. **โครงการศึกษาทบทวนแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2544. **โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2537. **การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่เกาะและชายทะเล จังหวัดตราด**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

- สร้อยดี อาสาสมัครพิจ. 2543. **การวิจัยเพื่อพัฒนาความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน**. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สายหยุด ศรีสุเทพ. 2543. **การวิเคราะห์ต้นทุนของธุรกิจนำเที่ยวเดินป่า และล่องแพในเส้นทางลำน้ำแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สัมพันธ์ มีสิทธิ์. 2540. “การพัฒนาที่ยั่งยืน” **เอกสารประกอบการสัมมนา สถานภาพทรัพยากรหลักกับทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย วันที่ 15 ตุลาคม 2540**. โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคลัง จังหวัดตราด. 2549. **บทบาทภารกิจ**. ค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2550, จาก <http://www.ktrat.org/role.htm>
- สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง(สพพ.1). 2549. **โครงสร้าง สพพ1**. ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2548, จาก <http://www.kohchang.or.th/struc.htm>
- สำนักงาน อบต.เกาะช้างใต้. 2549. **โครงสร้างการบริหาร**. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2549, จาก <http://www.thaitambon.com/Tambon/torgdesc.asp?ID=230702&POL=0767152146>
- อนันต์ วัฒนกุลจรัส. 2549. **ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวไทย “กระจุก” หรือ “กระจาย”** ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2548, จาก www.tat.or.th/e-journal/article-02-4-49.html.
- อุตร วงษ์ทับทิม และคณะ. 2545. **โครงการ “ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรมตำบลแม่ฮี อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**”. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุดโครงการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. 2548. **แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดตราด**. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2549, จาก http://www.dasta.or.th/dasta/promote_masterplan.html
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง. 2549. **รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง**. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2549, จาก <http://www.thaiinfont.com/user/tambonkohchang/>

ภาษาอังกฤษ

Cooper, D.R.and Scindler, P.S. 2001. **Business Research Methods**. Seventh Edition.

Singapore, McGraw-Hill Book Co.

Hornby, A.S. 1995. **Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English**.Fifth

Edition. Printed in Great Britain by Richard Clay Ltd.

Somsuda Prathipsint. 1992. **Market Structure and a Study of Linkage Effect of Guest**

Houses in Bangkok to Thai Economy. Thesis for Master of Economics,

Thammasat University.

ภาคผนวก ก.
บทความวิจัย

การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

Estimation of Revenue Earned from Sustainable Nature-Based Tourism Activities in
Ko Chang Area, Ko Chang Sub-District, Trat Province

วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล

Wilailuk Sereetrakul

ฐิยาพร กันตาทนวัฒน์

Thiyaporn Kantathanawat

กิตติพัฒน์ ต้นทเวส

Kittiphat Tantaves

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Bangkok University

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประมาณรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราด แบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็น 11 ประเภท เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลรายได้จากผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง อาจไม่ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากนัก ดังนั้นในการศึกษาคั้งนี้ จึงเก็บข้อมูลทางอ้อมร่วมด้วย อีก 2 แนวทาง คือเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวและ อีกแนวทางหนึ่งคือ รวบรวมข้อมูลภาษีเงินได้ที่หน่วยงานภาครัฐจัดเก็บจากผู้ประกอบการธุรกิจกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยทั้งข้อมูลจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว และข้อมูลภาษีเงินได้นี้ จะสะท้อนให้เห็นภาพรายได้ของผู้ประกอบการได้ นอกจากนี้แล้วในการศึกษาคั้งนี้ยังสนใจเรื่องของปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้และแนวทางในการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยว และ ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผลการศึกษาข้อมูลจากผู้ประกอบการ 36 ราย พบว่ารายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีมูลค่าประมาณ 175.77 ล้านบาท และ จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 617 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน ชาวต่างประเทศ

217 คน พบว่าจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวมีจำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 274.77 ล้านบาท จากผลการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 16 หน่วยงาน ไม่พบว่ามีหน่วยงานภาครัฐหน่วยงานใดที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีรายได้จากการประกอบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 11 ประเภทนี้โดยตรง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ สภาพภูมิอากาศ เนื่องจากเกาะช้างอยู่ในเขตมรสุม ในฤดูฝน มีฝนตกชุก มีนักท่องเที่ยวไม่มาก ผู้ประกอบการบางรายต้องปิดกิจการชั่วคราว เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นแต่ไม่สามารถปรับอัตราค่าบริการให้สูงขึ้นได้เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันด้านราคา นอกจากนี้แล้วยังเกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางประเภทสูญหายไป แนวทางการแก้ไขปรับปรุงเพื่อเพิ่มรายได้คือ ทุกภาคไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ควรช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมลง ต้องมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทน เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำ กิจกรรมที่แสดงถึงวิถีชีวิต และเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยจะเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจ

Abstract

The objective of this project is to estimate the revenue from the 11 nature-based tourism activities organized by entrepreneurs in the Ko Chang area. Due to the difficulties of direct interviews with the entrepreneurs and to avoid bias information, this project is then conducted by gathering the secondary data taken from the government agents who have collected the tax from the entrepreneurs. The tax amount reflects the overall revenue earned from the activities. Another source of the secondary data is obtained from the interviews with tourists for the amount spent on tourism activities. Furthermore, this project also studies the factors that affect the revenue changes and the procedures used to develop the activities in order to increase the revenue.

According to the information gathered from 36 entrepreneurs, it is found that the overall revenue of the 11 nature-based tourism activities is 175.77 million Baht. From the interviews with 617 tourists (400 Thais and 217 foreigners), it is found that the estimated spending is 274.77 million Baht. However, according to the government agents, there is no government organization directly responsible for collecting the tax of the activities in the area.

One of the factors that affect the changes of revenue from the nature-based tourism is the weather conditions. The number of tourists drops due to the long period of rain and storms in the monsoon season, which results in the temporary closing of business as the income is too low to compensate the expense. Another factor is the increased fuel prices, while the business service charges cannot be raised due to the competitiveness among the activity providers. The next factor is the exploitation of natural resources which results in the gradual disappearing of traditional nature-based tourism activities such as the sight seeing of the fishing villages and the night boating to see the firefly. The effective solution to increase the revenue is the co-operation among the government agents, business people, and local people to conserve and to protect the environment. Entrepreneurs should provide tourism activities that are challenging and interesting to attract tourists and to cause them to revisit. The activities that involve the traditional Thai way of life and cultural identify are preferable among foreign tourists.

1. คำนำ

เกาะช้าง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดตราด ด้วยความโดดเด่นในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ รวมถึงความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แห่งหนึ่งของพื้นที่ฝั่งตะวันออกของประเทศไทย และจากการที่เกาะช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก มีการเดินทางที่สะดวกสบาย ทำให้มีผู้เดินทางมาท่องเที่ยว พักผ่อน บนเกาะช้างเป็นจำนวนมาก เพื่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่หลังไหลเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจบนเกาะช้างผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวบนเกาะช้างจึงจัดหากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้น่าเสนอนักท่องเที่ยวมากมายหลากหลายกิจกรรม อาทิ การพายเรือ การดำน้ำดูปะการัง เทียนน้ำตก การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านี้ สร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการเป็นเงินจำนวนมาก หากแต่ยังมีได้มีหน่วยงานใดศึกษารวบรวมข้อมูลรายละเอียดของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเรื่องรายได้ อันเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาตินี้ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาเพื่อให้ทราบว่า รายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้างมีมูลค่าเป็นเท่าไร ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของรายได้ และมีแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวนี้ อย่างไร จึงจะก่อให้เกิดรายได้เพิ่ม โดยยังคงรักษา สภาพสมดุลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งรายได้เสริมที่มั่นคงของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

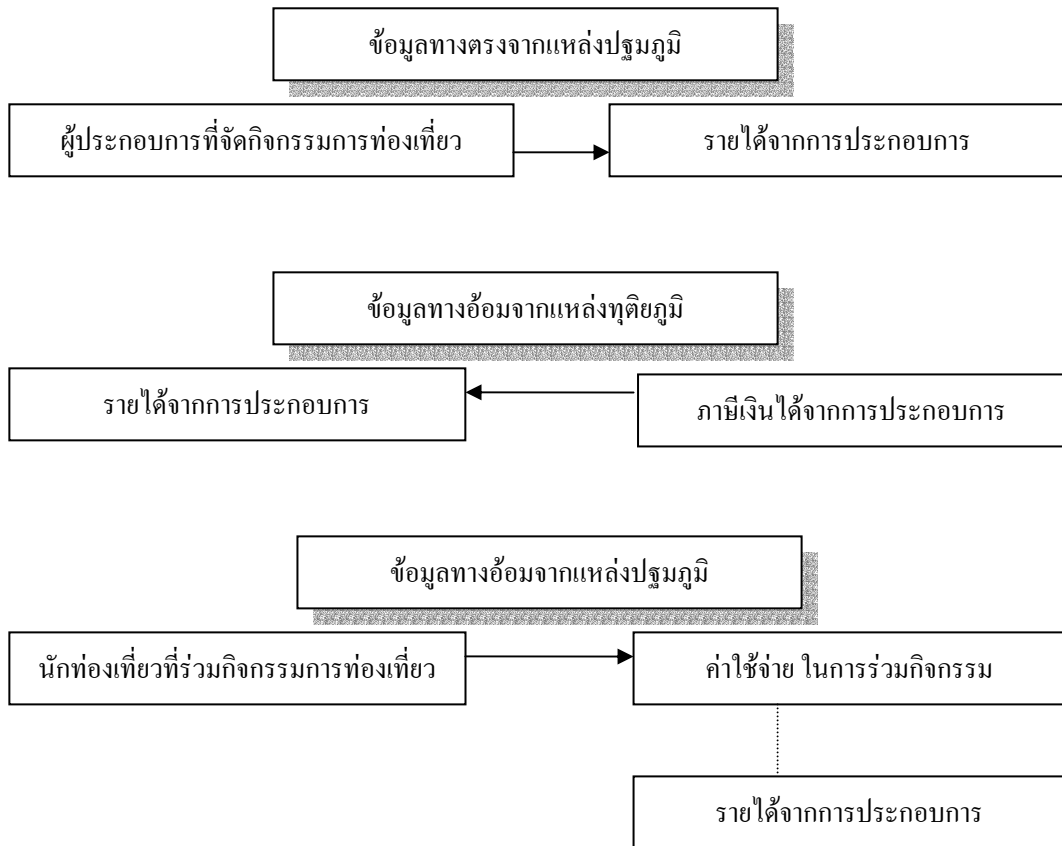
การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นรายได้ที่เกิดขึ้นในปี 2549 ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 11 ประเภทกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลกิจกรรมและรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง
3. หาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ และเกิดความสมดุลต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

3. วิธีการศึกษา

เพื่อการประมาณรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเก็บรวบรวมข้อมูลรายได้จากการจัดกิจกรรม ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมโดยตรง ข้อมูลที่ได้ อาจไม่ตรงกับความเป็นจริง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาร่วมด้วยอีก 2 แนวทาง แนวทางแรกเป็นการศึกษาจาก จำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้ไปในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งข้อมูลจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนี้ จะเป็นภาพสะท้อนรายได้ของผู้ประกอบการ ส่วนอีกแนวทางหนึ่งคือ ศึกษาจาก ข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลของหน่วยงานราชการที่มีการเก็บภาษีรายได้จากการประกอบธุรกิจกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หากสามารถหาข้อมูลภาษีนี้ได้ จะนำข้อมูลภาษีที่ได้นี้ มาคำนวณย้อนกลับไปหารายได้ของผู้ประกอบการ กล่าวโดยสรุปคือ ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการประมาณรายได้จากกิจกรรมการ

ท่องเที่ยวมาจากแหล่งข้อมูล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มนักท่องเที่ยว และ หน่วยงานราชการ ที่มีข้อมูลภาษีเงินได้ของผู้ประกอบการ ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพ แสดงแนวทางในการเก็บข้อมูลเพื่อประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว

สำหรับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และ แนวทางการปรับปรุงการจัดกิจกรรม เพื่อก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยยังคงรักษาสมดุลสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง มีวิธีการดำเนินงานโดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการ และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำนวน 36 ราย นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้างจำนวน 617 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 217 คน และ สัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวน 16 หน่วยงาน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้ประกอบการ แบบสัมภาษณ์มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ

- รายละเอียดการให้บริการในการเข้าร่วมกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- อัตราค่าบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม
- ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรม
- แนวทางการปรับปรุงปัจจัยเพื่อเพิ่มรายได้

กลุ่มนักท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ

- การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ

- ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่หน่วยงานมีการจัดเก็บ
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรม
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงปัจจัยเพื่อเพิ่มรายได้

5. ผลการศึกษา

5.1 ผลการศึกษาเรื่องการประมาณรายได้

5.1.1 กลุ่มผู้ประกอบการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการ 36 ราย พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ใช่เจ้าของกิจการ เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าของกิจการให้ดูแลกิจการแทน และเจ้าของกิจการส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่เกาะช้างแต่เป็นคนมาจากพื้นที่อื่น จากการสอบถามได้ข้อมูลเกี่ยวกับอัตราค่าบริการ และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าประมาณรายได้ของผู้ประกอบการได้ผลสรุป ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของผู้ประกอบการ

ประเภทกิจกรรม	รายได้ปี (บาท)
1. เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	5,953,500
2. เทียน้ำตก	840,000
3. นั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน	24,822,000
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	12,285,000
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	
5.1 รถยนต์	3,404,800
5.2 รถสองแถว	10,080,800
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน	3,216,000
7. นั่งเรือชมธรรมชาติ	3,822,000
8. นั่งเรือตกปลา / ตกหมึก	
8.1 ตกปลา	2,016,000
8.2 ตกหมึก	1,470,000
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	14,700,000
10. ดำน้ำ-ประเภทน้ำตื้น	73,500,000
11. ดำน้ำ-ประเภทน้ำลึก	19,656,000
รวม	175,765,300

ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้างทั้งหมดมีรายได้รวมประมาณ 175.77 ล้านบาท กิจกรรมที่สร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการมากที่สุดคือ กิจกรรมดำน้ำ-น้ำตื้น สร้างรายได้ 73.5 ล้านบาท กิจกรรมเทียน้ำตกเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้น้อยที่สุดคือ 0.84 ล้านบาท ทั้ง ๆ ที่กิจกรรมเทียน้ำตกเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความนิยมมากที่สุด ทั้งนี้เพราะ ผู้ประกอบการในกิจกรรมเทียน้ำตกคือ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ตัวเลขที่รายงานของทางอุทยานฯ นี้เป็นเฉพาะ รายได้จากค่าบริการค่าเช่าชมน้ำตก 2 แห่งคือน้ำตกคลองพลู และน้ำตกธาระยม ส่วนน้ำตกแห่งอื่น ๆ เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมฟรีไม่เสียค่าเช่าชม

5.1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน ชาวต่างประเทศ 217 คน รวม 617 คน เพื่อสอบถามถึงการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและ จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งหมด

กิจกรรม	จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว(บาท)		
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม
1. เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	2,648,910	4,381,776	7,030,686
2. ท่องน้ำตก	8,785,065	14,676,764	23,461,830
3. นั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน	2,207,425	36,996,052	39,203,477
4. ซี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	6,567,243	11,094,693	17,661,937
5. นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	15,186,973	7,552,014	22,738,988
6. นั่งเรือชมหิ่งห้อย/ป่าชายเลน	8,553,727	1,871,383	10,425,111
7. ล่องเรือชมธรรมชาติ	6,622,275	9,826,612	16,448,888
8. นั่งเรือ ตกปลา/ ตกหมึก	4,856,268	8,052,678	12,908,947
9. พายเรือแคนู / เรือคายัค	9,944,339	6,035,856	15,980,196
10. ดำน้ำ - น้ำตื้น	46,443,394	36,295,288	82,738,682
11. ดำน้ำ - น้ำลึก	551,856	25,615,926	26,167,782
	112,367,480	162,399,046	274,766,526

จำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 274.8 ล้านบาท นักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 112.4 ล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายประมาณ 162.4 ล้านบาท นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศซึ่งมีจำนวนคนที่เดินทางมาเกาะช้างในจำนวนที่น้อยกว่า แต่มีจำนวนเงินค่าใช้จ่ายสูงกว่า ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย และผู้ประกอบการคิดอัตราค่าบริการจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสูงกว่านักท่องเที่ยวไทย ประมาณ 2 – 3 เท่า

5.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐทั้ง 8 แห่ง เพื่อค้นหาว่าหน่วยงานใดเป็นผู้จัดเก็บภาษีเงินได้จากการทำธุรกิจกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ผลการศึกษาไม่พบว่ามีหน่วยงานใดรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีเงินได้นี้ คงมีเพียง กรมสรรพากร จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และ ภาษีเงินได้นิติบุคคล องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) จัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ภาษีการค้า ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือน ภาษีบำรุงท้องที่ ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง ส่วนใหญ่ ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล คงมีเพียงผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจดำน้ำ เท่านั้นที่จดทะเบียน โดยแจ้งวัตถุประสงค์ของกิจการว่า เป็นธุรกิจจำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำและโรงเรียนสอนการดำน้ำ

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล 2 กลุ่ม คือผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรม ดังนี้

5.2.1 ผู้ประกอบการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตามความเห็นของผู้ประกอบการ มีดังนี้

1. ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมต้องมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ไม่สามารถปรับขึ้นอัตราค่าบริการได้ เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกอบการหลายราย มีการแข่งขันด้านราคา ทำให้รายได้มีน้อยลง

2. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลงไป เนื่องจากการขยายตัวของการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการสร้าง ชยะ และ น้ำเสีย มีผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

3. การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการบางรายลดราคาค่าบริการเพื่อแย่งลูกค้าจากผู้ประกอบการรายอื่น โดยการลดคุณภาพการบริการ

5.2.2 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตามความเห็นของตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีดังนี้

1. ชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้างมีจำกัด ทั้งเรื่องของปริมาณน้ำดื่ม-น้ำใช้ ปริมาณกระแสไฟฟ้า ความสามารถในการจัดการขยะและน้ำเสีย
2. สภาพภูมิอากาศบนเกาะช้างอยู่ในเขตลมมรสุม ในหน้าฝน ฝนตกชุกทำให้ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว

5.3 แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรม

จากการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล 2 กลุ่ม คือผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และ ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ได้ผลสรุปเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ ดังนี้

5.3.1 ผู้ประกอบการ

แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตามความเห็นของผู้ประกอบการ มีดังนี้

1. ทุกภาคี ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน ต้องช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมลงไปกว่าที่เป็นอยู่
2. ควรมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา ตามการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและ ความสนใจของนักท่องเที่ยว
3. ควรมีหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาดูแลเรื่องมาตรฐานการบริการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี ปลอดภัย และมีมาตรฐาน เพื่อรักษาชื่อเสียง และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

5.3.2 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตามความเห็นของตัวแทนหน่วยงาน มีดังนี้

1. หน่วยงานต่าง ๆ ควรประสานงานกันดูแลเรื่องกำหนดมาตรฐานการบริการ ความปลอดภัย และ อัตราค่าบริการที่แน่นอน
2. ควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้าง
3. ผู้ประกอบการไม่ควรมุ่งเน้นรายได้มากเกินไปจนขาดการตระหนักถึงความเสียหายของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ควรสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีฤดูกาลเป็นอุปสรรค เช่น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมในหน้าฝนได้ด้วย

6. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้วิธีการศึกษาทั้ง การประมาณรายได้ของผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว เปรียบเสมือนการวิจัยเรื่องนี้ศึกษาข้อมูลทั้งสองด้าน คือด้านผู้ผลิต และด้านผู้บริโภค โดยได้ค่าประมาณรายได้ของผู้ประกอบการเป็น 175.77 ล้านบาท ได้ค่าประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวเป็น 274.77 ล้านบาท ค่าประมาณทั้งสองค่าที่ได้นี้ มีความแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าค่าประมาณจำนวนเงินรายได้ของผู้ประกอบการเป็นผลการประมาณที่ต่ำกว่าความเป็นจริง (under estimate) ในขณะที่จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เป็นผลการประมาณที่สูงกว่าความเป็นจริง (over estimate) ทั้งนี้ พอที่จะอภิปรายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประมาณได้ดังนี้คือ

ก. ผู้ประกอบการให้ข้อมูลตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการต่ำกว่าความเป็นจริง

ข. อัตราค่าบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำมาใช้คำนวณ เป็นอัตราของผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งจะตั้งอัตราค่าบริการต่ำกว่าผู้ประกอบการรายใหญ่ แต่ผู้วิจัยเลือกใช้อัตราของผู้ประกอบการรายย่อยเนื่องจาก มีจำนวนผู้ประกอบการรายย่อยมากกว่า

ค. รายได้จากกิจกรรมเที่ยวน้ำตก ที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง องค์การที่ไม่แสวงหากำไร เรียกเก็บจากนักท่องเที่ยวเป็นค่าเข้าชมน้ำตก ไม่รวมค่าเดินทางและค่าอาหารของนักท่องเที่ยว

ง. นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมบางประเภทโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น ร้านอาหารบางแห่งจัดกิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อยให้เป็นบริการฟรีแก่ลูกค้าที่มารับประทานอาหารที่ร้าน แต่ในการคำนวณเพื่อประมาณค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวก็มีการประเมินราคาค่าใช้จ่ายด้วย

จ. นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทได้ โดยเสียค่าใช้จ่ายเพียงรายการเดียว เช่นนักท่องเที่ยวที่เสียค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรม นั่งเรือชมทัศนียภาพรอบเกาะ ก็สามารถตกปลา และดำน้ำได้ด้วย

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการสำรวจของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) เรื่องรายได้จากการท่องเที่ยวเกาะช้าง จังหวัดตราด ของปี พ.ศ. 2549 เสนอผลการสำรวจ

ในหมวดค่าบริการการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง คิดเป็นจำนวนเงิน 236.95 ล้านบาท สำหรับในการวิจัยเรื่องนี้ ได้ผลการประมาณจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คิดเป็นจำนวนเงิน 274.8 ล้านบาท ผลการประมาณจากงานวิจัยเรื่องนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับผลสำรวจของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ถือว่าเป็นจำนวนเงินที่ไม่แตกต่างกันมาก จึงอาจประมาณได้ว่า รายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2549 มีมูลค่าประมาณ 250 ล้านบาท

7. ข้อเสนอแนะด้านนโยบายการท่องเที่ยว

1. ควรมีหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพดูแลเรื่องการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยหน่วยงานนี้ควรเข้ามาดูแลทั้งเรื่องการจัดเก็บภาษีเงินได้ การกำหนดอัตราค่าบริการ การควบคุมคุณภาพการบริการ และการดูแลสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อรักษาชื่อเสียงของการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง
2. รัฐควรให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มของคนในพื้นที่ให้จัดตั้งเป็นชมรมธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้คนในพื้นที่เกาะช้างซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ มีโอกาสเป็นผู้ประกอบการแข่งขันกับผู้ประกอบการจากนอกพื้นที่ได้
3. ส่งเสริมให้คนในพื้นที่เกาะช้าง มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดี ต่อการทำธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น การจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจจะทำกิจการด้านการท่องเที่ยว ในเรื่องการเป็นผู้ประกอบการ จิตวิทยาการบริการ และมีการสร้างทัศนคติเพื่อให้เห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ว่าสามารถสร้างรายได้ทดแทนการทำอาชีพเกษตรกรรมได้

ภาคผนวก ข.

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ กิจกรรมที่ดำเนินการมา
และผลที่ได้รับตลอดโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
<p>1. เพื่อประมาณรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง และ</p> <p>4. เพื่อประมาณรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต</p>	<p>1. ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ</p> <p>2. ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ</p> <p>3. วิเคราะห์ข้อมูล</p>	<p>1. ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ ห้องสมุด และจากอินเทอร์เน็ต</p> <p>2. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - รายละเอียดการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว - อัตราค่าบริการ - จำนวนผู้ใช้บริการ - ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว - ข้อมูลภาษีเงินได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว <p>3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์</p>	<p>1. ทราบข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในประเด็นต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - รายละเอียดการให้บริการ - อัตราค่าบริการ - จำนวนผู้ใช้บริการ - รายได้ของผู้ประกอบการ - จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
<p>2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ</p>	<p>4. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการ - ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 	<p>4. สร้างแบบสัมภาษณ์และนำไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการและตัวแทนหน่วยงานเพื่อสอบถามประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรม</p>	<p>2. ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว</p>

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
	5.วิเคราะห์ข้อมูล	5.วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	
3. เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยเพื่อก่อให้เกิดรายได้เพิ่มและเกิดความสมดุลต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	6. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ - ผู้ประกอบการ - ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 7. วิเคราะห์ข้อมูล	6. สร้างแบบสัมภาษณ์และนำไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ และตัวแทนหน่วยงานเพื่อสอบถามประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงปัจจัยเพื่อเพิ่มรายได้ 7. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	- ทราบแนวทางการปรับปรุงปัจจัยเพื่อเพิ่มรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว

ภาคผนวก ค.
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

ประเภทกิจกรรมที่ให้บริการนักท่องเที่ยว.....

1. ผู้ให้ข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับ

เจ้าของกิจการ

ผู้จัดการ

พนักงาน/เจ้าหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ให้ข้อมูล

อื่น ๆ (ระบุ).....

2. เจ้าของกิจการเป็นคนท้องถิ่นบนเกาะช้าง ใช่ หรือไม่.....

3. ช่วง Hi-season

วันหยุด จะมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการประมาณวันละ.....คน

วันธรรมดา จะมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการประมาณวันละ.....คน

ช่วง Lo-season

วันหยุด จะมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการประมาณวันละ.....คน

วันธรรมดา จะมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการประมาณวันละ.....คน

4. ขอให้ท่านช่วยเล่าการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

5. คิดอัตราค่าบริการอย่างไร

.....

.....

6. ต้นทุนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวนี้ประกอบด้วย

ก. ต้นทุนแรกเริ่มหรือเงินลงทุนแรกเริ่ม(เช่นค่าสำรวจเส้นทาง ค่าอุปกรณ์ อื่น ๆ)

ค่าเช่าสำนักงาน บาท

ค่าสาธารณูปโภค(น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์)..... บาท

ค่าวัสดุสิ้นเปลือง(อุปกรณ์และวัสดุเครื่องใช้)..... บาท

ค่าจ้างพนักงานประจำสำนักงาน.....บาท

ข. ต้นทุนแปรผัน

ค่าจ้างมัคคุเทศก์..... บาท

ค่าอาหารและเครื่องดื่มนักท่องเที่ยว..... บาท

ค่าพาหนะเดินทางในการทำกิจกรรม..... บาท

ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด(ค่าธรรมเนียมบำรุงห้องที่หรือ อื่น ๆ) บาท

7. ตามความเห็นของ กิจกรรมท่องเที่ยวที่ท่านดำเนินการเป็นอย่างไร

- คุณภาพ.....
- มาตรฐานการบริการ.....
- ความปลอดภัย.....
- ความสมเหตุสมผลในการกำหนดอัตราค่าบริการ.....
- ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานมีหรือไม่อย่างไร.....

8. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจัดกิจกรรม

9. มีการรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง หรือไม่อย่างไร

10. ท่านคิดว่าแนวโน้มของกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้างในอนาคต ควรเป็นอย่างไร

หมายเหตุ ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามรอบที่ 2 ตัดคำถามข้อ 6. เรื่องต้นทุนในการจัดกิจกรรม ออกจากแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวชาวไทย

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

- ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะช้างกับใคร
 คนเดียว เพื่อน ครอบครัว/ญาติ
 กรุ๊ปทัวร์ บุคลากรที่ทำงาน อื่นๆ ระบุ.....
- รวมท่านและผู้ที่เกี่ยวข้องเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ มีจำนวน.....คน
- ในการเดินทางมาเกาะช้างครั้งนี้ท่านทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติชนิดใดบ้าง
 (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้ากิจกรรมที่ท่านทำ) และมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคนต่อครั้งเท่าใด

กิจกรรม	ค่าใช้จ่าย (บาท)
☐ เดินป่า/ส่องสัตว์/ดูนก	
☐ เที่ยวน้ำตก	
☐ นั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน	
☐ ขี่จักรยาน/จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ	
☐ นั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ	
☐ นั่งเรือ/พายเรือ ชมหิ่งห้อย /ชมป่าชายเลน	
☐ นั่งเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ	
☐ ตกปลา/ตกปลาหมึก	
☐ พายเรือ แคนู / เรือคายัค	
☐ ดำน้ำ - น้ำตื้น	
☐ ดำน้ำ - น้ำลึก	

แบบสัมภาษณ์

หน่วยงานภาครัฐ / เอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ชื่อหน่วยงานที่ท่านสังกัด.....

1. หน่วยงานของท่าน มีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ.....

.....

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่เกาะช้าง มีแนวโน้มว่าจะ เพิ่มขึ้นหรือลดลง
อย่างไร

อะไรคือปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง.....

.....

.....

3. หน่วยงานใดเป็นผู้ควบคุมดูแลการให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยว

ควบคุมด้านคุณภาพและความปลอดภัย.....

ควบคุมด้านการกำหนดราคาค่าบริการ.....

ควบคุมด้านการจัดเก็บภาษีเงินได้.....

4. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง.

รายชื่อผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย

รายชื่อผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย

ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 36 ราย มีรายชื่อดังนี้

รายชื่อ	ประเภทกิจกรรม
1.ชมรมคนเดินป่าเกาะช้าง	เดินป่า / ส่องสัตว์/ ดูนก
2. ANONG TREKING	เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก
3.ที่ทำการอุทยานน้ำตกคลองพลู	เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก เที่ยวน้ำตก
4. ที่ทำการอุทยานน้ำตกธารมะยม	เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก เที่ยวน้ำตก
5. บ้านช้างไทย	นั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน
6. ปางช้างสุติมันต์	นั่งช้างเที่ยวป่า / ชมสวน
7. Jungle Way	เดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก ให้เช่าจักรยานยนต์ / รถยนต์
8. ผู้ประกอบการให้เช่ารถยนต์ (หาดทรายขาว)	ให้เช่าจักรยานยนต์ / รถยนต์
9. ผู้ประกอบการให้เช่ารถยนต์ Cow Boy	ให้เช่าจักรยานยนต์ / รถยนต์
10. SMD Motor	ให้เช่าจักรยานยนต์ / รถยนต์
11. ร้านให้เช่ามอเตอร์ไซด์ บางเบ้า	ให้เช่าจักรยานยนต์
12. ร้านให้เช่ามอเตอร์ไซด์ แหลมไชยเชษฐา	ให้เช่าจักรยานยนต์
13. คิวรถสองแถว อ่าวธรรมชาติ –บางเบ้า	วีงรถสองแถวรอบเกาะช้าง
14. ชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก	นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
15. ผู้ประกอบการให้เช่าเรือแคนู / คยัค โรงแรม Sea View	ให้เช่าเรือแคนู / เรือคยัค
16. ผู้ประกอบการให้เช่าเรือแคนู / คยัค โรงแรม Siam Beach	ให้เช่าเรือแคนู / เรือคยัค

รายชื่อ	ประเภทกิจกรรม
17. ผู้ประกอบการให้เช่าเรือแคนู / คยัค โรงแรม Nature Beach	ให้เช่าเรือแคนู / เรือคยัค
18. ผู้ประกอบการล่องเรือตกปลา/ตกหมึก บางเบา	ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก ให้เช่าเรือแคนู / เรือคยัค
19. เกาะข้างอินทวัรี	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก ให้เช่าเรือแคนู / เรือคยัค
20. ว. แหวนบริการ	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา/ตกหมึก ให้เช่าเรือแคนู / เรือคยัค นั่งเรือชมหิ่งห้อย/ชมป่าชายเลน
21. น.หนู ไก่แบ้ ฮัท	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก
22. เกาะข้าง การทวัรี	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน
23. เกาะข้าง โป้ท ทริป	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก
24. เกาะข้าง พูม่า กรู๊ป	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน
25. ม.มานะสมุทร	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก

รายชื่อ	ประเภทกิจกรรม
26. บริษัท เพิ่มพูนทรัพย์ โบ๊ท ทริป	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำลึก ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก
27. ผู้ประกอบการดำน้ำ (บางเบา)	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำลึก
28. World Travel Service Ltd.	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก ให้เช่าเรือแคนู / เรือคายัค นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน
29. White Sand Dive Centre	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำลึก โรงเรียนสอนดำน้ำ
30. Water World Diving	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำลึก โรงเรียนสอนดำน้ำ
31. Sub Station	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำลึก โรงเรียนสอนดำน้ำ
32. THAI FUN	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น
33. I – Voyager	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก ให้เช่าเรือแคนู / เรือคายัค นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน
34. บีบ่าบริการ	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก ให้เช่าเรือแคนู / เรือคายัค นั่งเรือชมหิ่งห้อย / ชมป่าชายเลน

รายชื่อ	ประเภทกิจกรรม
35. ป่าเปิดบริการ	จัดกิจกรรม ดำน้ำ-น้ำตื้น ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา / ตกหมึก ให้เช่าเรือแคนู / เรือคายัค
36. ป่าน้ยบริการ (คุณมาโนช – คุณนิตยา ลาญดล)	ให้เช่าเรือชมธรรมชาติรอบเกาะ ให้บริการล่องเรือตกปลา/ตกหมึก

ภาคผนวก จ.

รายชื่อผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคล

รายชื่อผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคล

จดทะเบียนเป็น บริษัทจำกัด

	ชื่อนิติบุคคล	วัตถุประสงค์
1	คลองพร้าวอินเตอร์เน็ต	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
2	เกาะช้างทอปปิคานา รีสอร์ทแอนด์สปา	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
3	บูติก รีสอร์ทแอนด์ เฮลธ์ สปา	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
4	เกาะช้าง ไอยรา ดีเวลลอปเม้นท์	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
5	พอนซ์ อินด์สทริส	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
6	คชา แฟมิลี่	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
7	แซน ซิตี้	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
8	จูใจ จังเกิลเวย์	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
9	ดาชาน่า	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
10	จิน เวลด์ วาย	ประกอบกิจการรมนาเที่ยว
11	เกาะช้างพุ่ม่า กรุป	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
12	ป๊ปปี้ ไดเวอร์ส	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
13	ไดเวอร์สตรึม	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
14	เซง สคูบา ไดรฟ์วิง	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
15	แอตแลนติส แอดเวนเจอร์	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
16	พลอย สคูบา ไดรฟ์วิง	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
17	เกาะช้าง วอเตอร์เวิลด์	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
18	สนุก ไดรฟ์วิง	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ

จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด

	ชื่อนิติบุคคล	วัตถุประสงค์
1	เกาะช้าง มารีน่า แอนด์ รีสอร์ท	ประกอบกิจการรมนำเที่ยว และให้เช่าห้องพัก
2	เกาะช้าง อีโวลูชั่น ทัวร์	ประกอบกิจการรมนำเที่ยว
3	ชมรมคนเดินป่าเกาะช้าง	ประกอบกิจการรมนำเที่ยว
4	เกาะช้าง นิโม ทราเวล	ประกอบกิจการรมนำเที่ยว
5	ลีลามิ ครุสเซอร์(ไทยแลนด์)	ประกอบกิจการรมนำเที่ยว
6	เกาะช้าง แลม ทัวร์	ประกอบกิจการรมนำเที่ยว
7	อภัย-ไวทยาเจอร์	ประกอบกิจการรมนำเที่ยว
8	เกาะช้าง แอดเวนเจอร์	ประกอบกิจการรมนำเที่ยว
9	เกาะช้าง สุรียา ทัวร์	ประกอบกิจการรมนำเที่ยว
10	อีโค ไทเวอร์	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
11	ไคฟ์เวอร์ เฮฟเว่น	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
12	เกาะช้าง ไคฟ์ พอยท์	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
13	ไคฟ์ พอยท์ เกาะช้าง	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ
14	เดอะริง ไคฟ์ เซ็นเตอร์	สอนดำน้ำ จำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำ

ภาคผนวก จ.
รูปภาพการดำเนินการวิจัย

ประชุมศึกษาโจทย์วิจัย ร่วมกับผู้บริหารของ อพท.

ประชุมศึกษาโจทย์วิจัย ร่วมกับผู้ประกอบการในพื้นที่

เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ภาคีองค์กรท้องถิ่น

เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยว

เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ “ปางช้างสุติมันต์”

นักท่องเที่ยวกับกิจกรรมนั่งช้าง

นักท่องเที่ยวกับกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่า/ชมสวน

นักท่องเที่ยวกับกิจกรรมนั่งเรือหางยาวชมธรรมชาติรอบเกาะ

นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนั่งเรือชมป่าชายเลน

นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมพายเรือชมป่าชายเลน

นักวิจัยในเรือข่าย กับกิจกรรมตกปลา

นักพ่องเที่ยวกับกิจกรรมพายเรือคายัค

นักท่องเที่ยวขณะนั่งเรือไปดำน้ำ

นักท่องเที่ยวเตรียมตัวลงดำน้ำ

ภาคผนวก ซ.
ประวัติผู้วิจัยและคณะ

ประวัติผู้วิจัยและคณะ

1. หัวหน้าโครงการ	นางวิไลลักษณ์ เสรีตระกูล
คุณวุฒิ / ระดับการศึกษา	ศต.ม.(สถิติ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วท.บ.(สถิติ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
หน่วยงานสังกัด	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- งานแต่งตำรา
1. สถิติธุรกิจ (Business Statistics)
 2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถิติและการวิจัย (Introduction to Statistics and Research)
 3. การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการตัดสินใจ (Statistical Software for Decision Making)
- งานวิจัย
1. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “ ผลของรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ”
ทุนสนับสนุนการวิจัยทบวงมหาวิทยาลัย
 2. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “ รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพเชิงวิชาชีพของนิสิต นักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ”
ทุนสนับสนุนการวิจัยทบวงมหาวิทยาลัย
 3. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “ การสังเกตการณ์ระยะยาวของการยอมรับ e-Learning กรณีศึกษา :นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ”
ทุนสนับสนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 4. ผู้ร่วมวิจัยโครงการวิจัยเรื่อง “ องค์การสตรีกับการป้องกันปัญหาบาปในประเทศไทย”
ทุนสนับสนุนการวิจัยสภาวิจัยแห่งชาติ
 5. ผู้ร่วมวิจัยโครงการวิจัยเรื่อง “ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี”
ทุนสนับสนุนการวิจัยสภาวิจัยแห่งชาติ

2. ผู้ร่วมงานวิจัย นางสาวฐิยาพร กันตาทนวัฒน์
 คุณวุฒิ/ระดับการศึกษา กศ.ม.(วิจัยและสถิติทางการศึกษา)
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
 สส.บ.(สังคมสงเคราะห์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 หน่วยงานสังกัด สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ
3. ผู้ร่วมงานวิจัย นายกิตติพัฒน์ ตัณฑเวส
 คุณวุฒิ / ระดับการศึกษา ศศ.บ.(ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 หน่วยงานสังกัด สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ